

GLASILO ZBORNICE
ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE
NEGE SLOVENIJE - ZVEZE
STROKOVNIH DRUŠTEV
MEDICINSKIH SESTER,
BABIC IN ZDRAVSTVENIH
TEHNIKOV SLOVENIJE

2021
MEDNARODNO LETO
MEDICINSKIH SESTER
IN BABIC

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana

Uvodnik

Državni svetnik
v koronskem času

Delo Zbornice – Zveze

13. kongres zdravstvene
in babiške nege Slovenije:
Medicinske sestre in babice
v središču globalnih izzivov
za razvoj in prihodnost
zdravstva

Novice iz ICM

Upoštevajte podatke,
vlagajte v babice!

Novice iz ICN

Mednarodni svet
medicinskih sester pred izzivi
pristranskosti glede spola

Iz zgodovine

Delovna skupina za ohranjanje
zgodovine zdravstvene in
babiške nege
Navodila za arhiviranje
arhivskega gradiva

» *Ignis* AURUM PROBAT,
MISERIA FORTES VIROS.«

UTRIP

GLAVNA UREDNICA:

Monika Ažman

ODGOVORNA UREDNICA:

Ksenija Pirš

UREDNIŠKI ODBOR:

Mag. Andreja Krajnc, Suzana Habet, Marjeta Berkopec, Anita Prelec, Irena Keršič

STROKOVNA RECENZIJA:

Anita Prelec

LEKTORIRANJE:

Jelica Žalig Groc

NAKLADA:

16.000 izvodov

NASLOV UREDNIŠTVA:

UTRIP, Ob železnici 30 a, Ljubljana

Tel. št.: 01 544 5480

F.: 01 544 5481

TRR Zbornice – Zveze pri NLB, d. d.,

poslovalnica Tavčarjeva, Ljubljana
številka: SI56 0201 5025 8761 480

OGLASI:

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije

Tel. št.: 01 544 5480

F.: 01 544 5481

trzenje@zbornica-zveza.si

OBLIKOVANJE IN PRIPRAVA ZA TISK:

Barbara Kralj, PRELOM d. o. o.

www.prelom.si

TISK:

Salomon d. o. o.

SPLETNA STRAN ZBORNICE – ZVEZE:

www.zbornica-zveza.si

Utrip (online)

ELEKTRONSKI NASLOV UTRIPA:

utrip@zbornica-zveza.si

SPREMEMBO SVOJIH OSEBNIH PODATKOV (naslov, priimek ...) POŠLJITE NA NASLOV:

clanarina@zbornica-zveza.si

ISSN 1581-3738

Revija izhaja 6-krat letno.

Datum izida: 5. 4. 2021

Fotografija za naslovnico:

Banksy "Game Changer" - poklon zdravstvenemu osebjju (Fotografija: Tjaša Barbo)

Povabilo na kongres

1st INTERNATIONAL CONGRESS OF OIK

1st INTERNATIONAL CONGRESS OF NURSES, MIDWIVES AND OTHER HEALTH PROFESSIONALS OF THE BALKANS (ICNMHPB) MAY 6th-7th 2021

In cooperation with Chambers, Universities, and Nurses' Associations from Albania, Northern Macedonia, Slovenia, Croatia, and Turkey

www.oik-ks.org | kongres.oik@t gmail.com | oik-ks.org/1stcongress

President of Congress
Mr. Naser RRUSTEMAJ

Vice President of Congress
Mrs. Monika AŽMAN

Secretary of Congress
Mr. Xhemajl DUGOLLI

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Državni svetnik v koronskem času

Mag. Peter Požun
Državni svetnik

Virus SARS-CoV-2 bo nedvomno v veliki meri vodil delovanje našega zdravstvenega sistema ter seveda tudi celotne družbe, vsaj v bližnji prihodnosti. A ker se tudi iz preteklosti lahko kaj naučimo, se kaže spomniti, da ne gre za prvo takšno preizkušnjo za Slovenijo in svet kot celoto. Zgodovina nalezljivih bolezni namreč postreže s številnimi podobnimi primeri. In če je kaj verjeti zgodovini, nas bo kaj takega ali podobnega slej ko prej ponovno doletelo. Vprašanje pa je, ali smo na to ustrezno pripravljene. In če nismo, kdaj bomo?

Trenutno stanje se je namreč v določeni meri dalo napovedati, saj sta jo dodobra napovedali že epidemiji SARS in MERS. Človeštvo je torej že imelo priložnost, da se iz obeh navedenih epidemij kaj nauči, a se, razen nekaterih azijskih držav, na žalost nismo prav dosti. Da to drži, dokazuje Singapur, ki je epidemijo covid-19 pričakal popolnoma pripravljen, z usposobljenim osebjem in dovolj opreme. Iz izkušnje so se torej naučili vsega, česar se Evropa, na žalost, ni.

Kot da bi nas doletela strela z jasnega, čeprav smo prve informacije o »novi pljučnici« iz Kitajske dobivali že decembra 2019. Če ne drugega, je Svetovna zdravstvena organizacija vsem državam članicam poslala resno opozorilo že 2. januarja 2020, 5. januarja pa o izbruhu obvestila vso svetovno javnost. Samo prisluhni bi ji bilo treba. Takrat bi bilo časa za nujne priprave in aktivacijo sistemov ter zaščito državljanov najbrž še dovolj. A ker je prvotni odziv zastal, so bile posledice kasnejših odločitev za družbo in življenje v njej toliko bolj intenzivne.

Skupaj z odločitvami oblasti o strogih omejitvah javnega življenja v Sloveniji je na žalost v več kot zaželeni meri ugasnilo tudi delovanje zdravstvenega sistema. Ta je bil skoraj eno leto v veliki meri popolnoma nedostopen za ljudi, o teh težavah pa pričajo še vedno prisotne pritožbe posameznikov, ki jim ni omogočen dostop do zdravnika, kar po besedah pacientov, njihovih svojcev in zdravnikov že pušča in bo puščalo posledice na zdravju ljudi. Kakšne bodo, se bo najbrž pokazalo že v prihodnjih mesecih.

Epidemija je seveda vplivala tudi na zakonodajno dejavnost. In to v več vidikih. Najprej ta, da je bilo treba, zaradi uveljavljanja ukrepov, sprejeti veliko sprememb veljavne zakonodaje, saj le-ta, predvsem na področju nalezljivih bolezni ni imela ustreznih določb, ali pa je bilo slabo predvideno ravnanje oblasti in državljanov v primeru epidemije takih razsežnosti. Državni sistem se je znašel v vakuumu hitro odvijajočih se sprememb in potreb po ukrepanju.

V zelo kratkem času smo se morali tudi v parlamentu prilagoditi novonastalim razmeram delovanja, saj je morala zakonodajna veja oblasti opravljati svoje naloge. Tako smo že kmalu prešli na hibridni sistem zasedanja s prisotnostjo državnih svetnikov v dvorani ali pa na oddaljenem pristopu. Največjo težavo je predstavljalo, kako zagotoviti veljavnost glasovanja, kar smo v začetku reševali s poimenskim izrekanjem, kasneje pa so nam vzpostavili varovani glasovalni sistem.

Svojo svetniško aktivnost sem usmeril v seznanjanje parlamentarcev o stanju v zdravstvenem sistemu in našimi

potrebami za izvajanje varne zdravstvene dejavnosti. Ter v tiste zakonodajne aktivnosti, ki so pripomogle k olajšanemu poslovanju zdravstvenih organizacij (pokrivanje izpada prihodka, proračunsko kritje stroškov osebne varovalne opreme, nakupi potrebne opreme, nujne investicije, kritje stroškov testiranj, brezplačnega cepljenja zoper gripo in SARS-CoV-2). A ker so najpomembnejši ljudje, sem se trudil med politiki doseči razumevanje in priznanje, da se zaposleni v zdravstvu in socialnem skrbstvu (seveda ne vsi) srečujemo z izjemnimi napori za obvladovanje epidemije ter pri tem tudi v večjo izpostavljenostjo nevarnostim in večjim obremenitvam. Tako smo uspeli v vseh »protikoronskih« zakonih – PKP-jih uveljaviti tudi posebne finančne dodatke za zaposlene v zdravstvu in socialnem skrbstvu kot nadomestilo za izjemno delo in odrekanje v času obvladovanja epidemije.

Aktivno sem sodeloval s prispevkoma tudi na dveh parlamentarnih konferencah, ki jih je organiziralo nemško predsedstvo EU (potekale so seveda v virtualnem okolju), kjer sem posebej poudaril, da je bilo celotno breme obvladovanja epidemije na plečih javnega zdravstva ter da so države, ki imajo razvit javni sektor na vseh področjih, skozi epidemijo prešle mnogo bolje kot sistemi, kjer je npr. zdravstveni sistem v veliki meri privatiziran. Na drugi pa, da je kot vsaka kriza, tudi ta prinesla precej spoznanj o družbi in ljudeh. Med drugim je na površje naplavila tudi del najslabšega – človeško lakomnost po moči in denarju. A na drugi strani tudi neizmeren humanizem, ki so ga mnogi zdravstveni delavci plačali z najvišjo ceno, s svojim življenjem. Kot vedno, ko kriza mine, pa se običajno na njih pozabi.

Na srečo pa smo bili v veliki meri priča predvsem velikemu pogumu in požrtvovalnosti mnogih zdravstvenih delavk in delavcev, predvsem medicinskih sester, bolničarjev in negovalk ter drugih zaposlenih v zdravstvu in socialnem varstvu ter študentov zdravstvene nege in medicine in mnogih drugih prostovoljcev, ki so se odzvali pozivu na pomoč. To so resnično srčni in predani ljudje.

Davna misel filozofa Luciusa Annaeusa Senece: *»Ignis aurum probat, miseria fortes viros«* je zopet meso postala.

GIBANJE ZA VERIGO ČISTIH ROK

TECI, KOLESARI, HODI IN POŠLJI AKTIVNOST GIBANJA.

VSAK KM ŠTEJE ZA SKLENITEV VERIGE ČISTIH ROK. POŠLJI KM, KI JIH NAREDIŠ ALI SLIKE NA E- NASLOV:

HIGIENA.ROK@SB-MS.SI

**VSE POSLANE KILOMETRE BOMO SEŠTELI.
PROMOCIJA TRAJA DO: 5.5.2021**

ECOLAB

"Higiena rok je neizmerno pomembna, to kaže trenutni čas. Marsikdo zdravja, gibanja ter svežega zraka ni cenil tako zelo kot zdaj, ko to ne zmoremo, bodisi zaradi neprestanega dela, bodisi zaradi različnih omejitev gibanja in tudi zaradi bolezni. Da bi se spotili in naredili nekaj za zdravje z oddelanimi kilometri podprimo in dajmo moč pomenu higiene rok, ki lahko vodi do skupnega cilja."

Marija Kohek, M.SC. (Avstrija) dipl.m.s. Medicinska sestra za obvladovanje bolnišničnih okužb

27

UPOŠTEVAJTE PODATKE,
VLGAJTE V BABICE!

28

NEENAKOSTI MED SPOLOMA, KI JIH
JE RAZKRIL COVID-19: MEDNARODNI
SVET MEDICINSKIH SESTER PRED IZZIVI
PRISTRANSKOSTI GLEDE SPOLA

3

DRŽAVNI SVETNIK V
KORONSKEM ČASU

31

ETIKA MED EPIDEMIJO

UTRIP

49

DELOVNA SKUPINA ZA OHRANJANJE
ZGODOVINE ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE
NAVODILA ZA ARHIVIRANJE ARHIVSKEGA
GRADIVA

29

OBVESTILO O PODALJŠANJU
VELJAVNOSTI LICENC ZA ENO LETO

96

13. KONGRES ZDRAVSTVENE
IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE:
MEDICINSKE SESTRE IN BABICE
V SREDIŠČU GLOBALNIH IZZIVOV
ZA RAZVOJ IN PRIHODNOST
ZDRAVSTVA

UVODNIK

- 3 Državni svetnik v koronskem času

DELO ZBORNICE – ZVEZE

- 8 Februar in marec
- 17 Obvestilo o razpisu za volitve Sekcije medicinskih sester v promociji zdravja in zdravstveni vzgoji za mandatno obdobje 2021–2025
- 18 Mnenje Zbornice – Zveze o prerazporejanju diplomiranih babic na covid oddelke
- 21 Mnenje o 71. členu Zakona o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 – odgovor
- 23 Opravljanje izpitov iz znanja slovenščine za izvajalce zdravstvene nege
- 24 Mnenje Nacionalne komisije za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb o nošenju osebnih pokrival in oblačil pri zdravstveni obravnavi

NOVICE IZ EFN

- 25 EFN Briefing Note European Commission Roundtable on EU Pact for Skills Digital Skills for the EU Health Workforce
- 27 Upoštevajte podatke, vlagajte v babice!
- 28 Neenakosti med spoloma, ki jih je razkril covid-19 Mednarodni svet medicinskih sester pred izzivi pristranskosti glede spola

JAVNA POOBLASTILA

- 29 Obvestilo o podaljšanju veljavnosti licenc za eno leto
- 30 Povabilo k oddaji vlog za podelitev licence za strokovna področja za izvajalce zdravstvene nege iz t. i. »prve skupine« izvajalcev prvega odstavka 38. člena ZZDej-K

ETIKA

- 31 Etika med epidemijo
- 33 Kompetence medicinskih sester in etični vidik primera UKC Maribor »Namibija«

AKTUALNO

- 35 Izjava Delovne skupine za nenasilje v zdravstveni in babiški negi v zvezi s prispevkom "Ste danes že uščipnili svojo študentko, natararico, medicinsko sestro"
- 37 »Referenčne ambulante« – desetletje (ne)uspehov
- 38 Izvajalke zobozdravstvene vzgoje primarnega zdravstvenega varstva: Dovolite nam izvajanje preventive!
- 40 Ali vemo, kako ravnati v primeru izbitega zoba?

IZ ZGODOVINE

- 43 Razkrivamo zgodovino slovenske zdravstvene nege

- 45 Po sledeh Delovne skupine za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi

Delovna skupina za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege

- 49 Navodila za arhiviranje arhivskega gradiva

- 56 Epidemija, karantena in obvezno cepljenje

PREDSTAVLJAMO VAM

- 60 Vpliv prehrane na potek bolezni SARS-COV-2
- 64 Predstavitev novega Evropskega načrta premagovanja raka

PRIDOBIVAMO NOVA ZNANJA

- 66 Simpozij Sekcije medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v pediatriji »zelo drugače«
- 70 Razpis za podelitev naziva Best CPR team

IZ DRUŠTEV

- 71 Regijska strokovna društva združena v skupnem projektu E izobraževanj s področja obveznih vsebin
- 74 DMSBZT Koper: Razpis za volitve v organe strokovnega društva
- 75 DMSBZT Koper: Razpis za podelitev srebrnega znaka za leto 2021
- 76 DMSBZT Celje: Razpis za podelitev srebrnega znaka in drugih priznanj za leto 2020 ter naziv častnega člana
- 77 DMSBZT Ptuj – Ormož: Razpis za podelitev priznanja srebrni znak
- 78 SDMSBZT Koroške: Koroški »modri torki«
- 81 DMSBZT Gorenjske: Literarni večer z Bronjo Žakelj
- 82 DMSBZT Gorenjske: Sodobno zobozdravstvo
- 84 DMSBZT Nova gorica: V slovo Jožici Trošt, članici Društvo MSBZT Nova Gorica
- 85 DMSBZT Maribor: V spomin Veri Hrastnik

IZ DELA ZDRAVSTVENIH ŠOL

- 86 Medicinske sestre so ključne pri rokovanju z zdravili
- 88 Na dokazih temelječa zdravstvena nega v Kazahstanu – prenos dobrih praks

NAGRADNI NATEČAJ

- 90 KRUH

ŽIVIMO ZDRAVO

- 91 Ti bom lešnikov dal, boš tiste potokla, bom drugih nabral ...

- 95 NAGRADNA KRIŽANKA Tosama d. o. o.

- 96 IZOBRAŽEVANJA

Februar in marec 2021

(Fotografija: Tjaša Barbo)

Monika Ažman
Anita Prelec

V deželo je prišla pomlad. Pred našimi očmi se odvija čudovita predstava brstenja dreves, s ptičjim žvrgolenjem se prebujajo jutra, dnevi se daljšajo. Še tako polni optimizma se bomo spet primorani ustaviti, tokrat v tretjem valu epidemije covid-19. A pogumne, strokovne, predane, tudi brezkompromisne ženske One plus in One 365 leta 2020, kandidatke za Slovenke leta 2020, bomo ob pomoči moških

strokovnih kolegov zmožle prispevati svoje znanje in pomemben del nas samih k ohranitvi blaginje državljanek in državljanov.

Spoštovane in spoštovani vsi izvajalci zdravstvene in babiške nege, hvala vsem in vsakomur.

Prav poseben poklon vsem medicinskim sestram na svetu je prispeval v tem trenutku najbolj znani poulični umetnik Banksy z upodobitvijo dečka, ki v koš odvrže lutki Spidermana in Batmana v zameno za lutko medicinske sestre. V času pandemije so se namreč izkazali novi superjunaki – medicinska sestra, ki simbolizira delavce britanskega zdravstvenega sistema NHS. Medicinska sestra ima v rokah zaščitno masko, roko pa iztegnjeno kot Superman na misiji. Banksy se je z delom poklonil zdravstvenim delavcem, ki se borijo s koronavirusom in pripisal sporočilo: »**Hvala za vse, kar počnete. Upam, da vam bo podoba malce popestrila prostor, četudi je črno-bela.**«

S tem posebnim umetniškim delom je Banksy zdravstvenemu sistemu na Otoku tudi finančno izdatno pomagal, saj so umetnino na dražbi prodali za **16,7 milijona evrov**.

Zanimivo kopijo - repliko te sporočilne slike je v poseben dar prejela tudi predsednica Zbornice – Zveze, ki krasi tokratno naslovnico glasila Utrip

Povzeto po:

<https://www.rtvsl.si/kultura/vizualna-umetnost/za-banksyje-vega-decka-skoraj-17-milijonov-evrov-v-dobrodne-name-ne/574051>

<https://www.rtvsllo.si/kultura/vizualna-umetnost/cas-je-za-nove-superjunake-banksy-se-pokloni-zdravstvenim-delavcem/523012>

1. 2. 2021

Komisija za dodeljevanje sredstev iz sklada za izobraževanje je na svoji 11. korespondenčni seji obravnavala 11 vlog in med člane in članice razdelila 1560 evrov.

2. 2. 2021

Preko oddaljene povezave je potekala seja Odbora strokovnih sekcij (OSS), ki mu predseduje Nataša Piletič. Na seji so se prisotni seznanili s poenotenjem obrazcev in dokumentov strokovnih sekcij (vabila, zapisniki, evidence sklepov) zaradi zahtev kakovosti – ISO certifikata.

Največji poudarek na seji je bil v pripravah na 34. Skupščino Zbornice – Zveze in s tem povezanimi volitvami poslancev. Predsedniki/predsednice strokovnih sekcij so prvič glasovali online in izvolili poslance OSS, ki bodo sodelovali na 34. redni volilni skupščini.

Poleg tega so razpravljali o dilemah v zvezi z načinom priprave cepiv proti covidu-19 (6. doza) in o dilemah glede nadomestila plače v primeru bolniškega dopusta zaradi okužbe s SARS-CoV-2 na delovnem mestu. V obeh primerih so zaprosili strokovne službe Zbornice – Zveze, da glede tega zavzamejo strokovno stališče. Strokovne sekcije so se dogovorile tudi, da bodo začeli s kratkimi e-izobraževanji – četrtkovanja. Termini so razpisani že vse do 6. maja.

V prostorih Zbornice – Zveze smo izvedli izobraževanje Preprečevanje in obvladovanje okužb z virusom SARS-CoV-2 z uporabo osebne varovalne opreme.

4. 2. 2021

Potekala je seja kandidacijske komisije Zbornice – Zveze, na kateri so odpirali pravočasno prispеле vloge in oblikovali kandidatske liste za podpredsednika in člane nadzornega odbora Zbornice – Zveze.

Potekalo je online izobraževanje: Cepljenje proti SARS-CoV-2 – imamo zdravstveni delavci zares dovolj informacij, ki se ga je udeležilo 224 slušateljev.

5. 2. 2021

Monika Ažman se je udeležila zasedanja izvršnega odbora EFN. Potekale so priprave na redno polletno skupščino, ki bo

aprila. Predstavljena so bila tudi tri različna področja delovanja vodstva v tem letu: nasilje nad medicinskimi sestrami, cepljenje proti virusu SARS-CoV-2, pri čemer morajo imeti prednost zdravstveni delavci, in področje umetne inteligence, kjer je bil poudarjen pomen sodelovanja in soustvarjanja zdravstvenih delavcev.

9. 2. 2021

Monika Ažman, Anita Prelec, Tamara Lubi in mag. Maja Klančnik Gruden so se udeležile sestanka v SB Izola glede implementacije negovalnih diagnoz, negovalnih intervencij in negovalnih izidov v informacijski sistem bolnišnice.

10. 2. 2021

Potekala je 6. seja Upravnega odbora Zbornice – Zveze. **Pregledan in sprejet je bil zapisnik 5. seje UO z dne 13. 1. 2021 in 28. korespondenčne seje z dne 31. 1. 2021. Monika Ažman je poročala o aktivnostih med 5. in 6. sejo UO. Več o aktivnostih je zapisano pod posameznimi dnevi tega zapisa.**

Ministrstvo za zdravje je z dopisom št. 1630-103/2020/5 z dne 26. 1. 2021 podalo soglasje k **Navodilu za oceno ustreznosti programa stalnega strokovnega izpopolnjevanja in določitev licenčnih točk za izvajalce zdravstvene ali babiške nege**, ki za samostojno delo potrebujejo licenco (v nadaljnjem besedilu navodilo) pod pogojem, da Zbornica – Zveza navodilo dopolni v skladu z zahtevo ministrstva.

Upravni odbor je sprejel Navodilo za oceno ustreznosti programa stalnega strokovnega izpopolnjevanja in določitev licenčnih točk za izvajalce zdravstvene ali babiške nege, ki za samostojno delo potrebujejo licenco, in ga dopolnil v skladu z zahtevami Ministrstva za zdravje iz dopisa št. 1630-103/2020/5 z dne 26. 1. 2021. Navodilo se objavi na spletni strani Zbornice – Zveze. Sklep stopi v veljavo takoj.

Strokovne službe pripravijo dopis o sprejemu Navodila za oceno ustreznosti programa stalnega strokovnega izpopolnjevanja in določitev licenčnih točk za izvajalce zdravstvene ali babiške nege, ki za samostojno delo potrebujejo licenco in ga posredujejo Odboru regijskih strokovnih društev in Odboru strokovnih sekcij. Sklep stopi v veljavo takoj.

Člani Upravnega odbora so potrdili ceno kotizacije za izobraževanje v trajanju do 3 šolske ure v višini 30 evrov.

V 4. točki seje UO so potekale predstavitve kandidatov v postopku volitev in imenovanj za **34. volilno skupščino Zbornice – Zveze, in sicer za mesto podpredsednika oz. podpredsednice, člane nadzornega odbora, častnega razsodišča I. stopnje in statutarne komisije.**

Člani Upravnega odbora Zbornice – Zveze podprejo predlog predsednice, da se na volilno listo 34. skupščine Zbornice – Zveze uvrsti osem predlaganih kandidatov za člane Nadzornega odbora s strani Odbora regijskih strokovnih društev in Odbora strokovnih sekcij po abecednem redu. Predlagani kandidati za Nadzorni odbor so: Matjana Koren Golja, Miha Okrožnik, Boja Pahor, Angela Petaci, Tanja Pristavec, Gloria Šepec, Boštjan Viher in Sabina Vihtelič.

Predlogi članov za Častno razsodišče I. stopnje in Statutarno komisijo

Člani Upravnega odbora podprejo v imenovanje naslednje predloge za člane Častnega razsodišča I. st.: Tita Stanek Zidarič, Bojana Zemljič, Nataša Mikez, doc. dr. Sanela Pivač in Helena Halbwachs.

Za člana Statutarne komisije je predlagan v imenovanje Rok Hatze.

13. Kongres zdravstvene in babiške nege bo potekal 12. maja 2021 pod motom: Medicinske sestre in babice v središču globalnih izzivov za razvoj in prihodnost zdravstva. Člani programsko-organizacijskega odbora so: Monika Ažman, Anita Prelec, Gordana Lokajner, Renata Batas in Gordana Njenjić.

Člani Upravnega odbora so obravnavali in sprejeli pobudo Delovne skupine za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege, da se ob 10. obletnici svojega delovanja včlanijo v mednarodno organizacijo Evropskega združenja za zgodovino zdravstvene nege EAHN – European Association for the History of Nursing.

UO je podprl obe pobudi **Delovne skupine za nenasilje v zdravstveni in babiški negi**, in sicer podporo prizadevanjem žensk na Hrvaškem, v Srbiji in v Bosni in Hercegovini po prenehanju spolnega nadlegovanja na delovnih mestih in v izobraževalnih institucijah ter podporo študentk in študentov po prenehanju spolnega nadlegovanja na slovenskih visokošolskih zavodih (podpora raziskovalni skupini Rezistenca).

11. 2. 2021

Zbornica – Zveza se je ob naravni katastrofi v Petrinji odločila, da izkaže stanovsko solidarnost in priskoči na pomoč strokovnemu združenju Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS). V ta namen je zbrala darovana sredstva strokovnih sekcij, regijskih strokovnih društev in strokovnih služb Zbornice – Zveze v višini 15.000 evrov in ta znesek nakazala na humanitarni račun HUMS-a. HUMS se je odločil, da zbrana sredstva uporabi za nakup avtomobila patronažni službi ZD Petrinja. Podporo z donacijo sredstev za nakup dodatnega avtomobila je izrazilo tudi Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Ljubljana. Monika Ažman in Đurđa Sima sta se udeležili simbolične predaje podelitve obeh avtomobilov.

Potekalo je že tretje spletno izobraževanje: Cepljenje proti SARS-CoV-2 – imamo zdravstveni delavci zares dovolj informacij. Predavanje je poslušalo več kot 200 udeležencev.

Monika Ažman in Đurđa Sima v spremstvu delegacije članov društva so se udeležili simbolične predaje podelitve obeh avtomobilov ZD Petrinja. (Vir: Zbornica-Zveza)

12. 2. 2021

Izvedli smo spletno izobraževanje Kakovost in varnost v zdravstvu: modul licenca.

16. 2. 2021

Monika Ažman in Draga Štromajer sta se udeležili spletnega izobraževanja z naslovom: RANCARE Missed Nursing Care, An International and Multidimensional Problem.

17. 2. 2021

Izvedli smo spletno izobraževanje: Psihoedukativna delavnica: preventiva izgorelosti med zdravstvenimi delavci – PRIZMA. Izobraževanja so prav zaradi stisk in obremenitev zdravstvenih delavcev vse bolj obiskana. Izobraževanja bomo izvajali vse leto, zato vljudno vabljeni!

18. 2. 2021

Pod častnim pokroviteljstvom Zbornice – Zveze je na Univerzi Maribor, Fakulteti za zdravstvene vede potekala prva spletna mednarodna konferenca o naprednih znanjih v zdravstveni negi z naslovom Napredna znanja v zdravstveni negi: mednarodne izkušnje in usmeritve za razvoj zdravstvene nege v Sloveniji. Poseben poudarek je bil namenjen razvoju kompetenc in poklicnih aktivnosti ter prepoznavanju vloge medicinskih sester z naprednimi znanji v praksi. Namen konference je bil **približati izobraževanje medicinskih sester z naprednimi znanji ter predvsem napredno prakso zdravstvene nege akademskemu in kliničnemu okolju ter odločevalcem v vladnih in drugih poklicnih skupinah v Sloveniji**. Rezultati številnih raziskav namreč kažejo, da medicinske sestre z naprednimi znanji z dopolnitvijo ali razširitvijo vlog lahko nudijo strokovno in kakovostno zdravstveno obravnavo bolnikov, prispevajo k boljši učinkovitosti, zmanjševanju stroškov, zadovoljstvu pacientov, zmanjšanju (re)hospitalizacij ter zmanjšanju smrtnosti.

Izvedli smo izobraževanje Preprečevanje in obvladovanje okužb z virusom SARS-CoV-2 z uporabo osebne varovalne opreme.

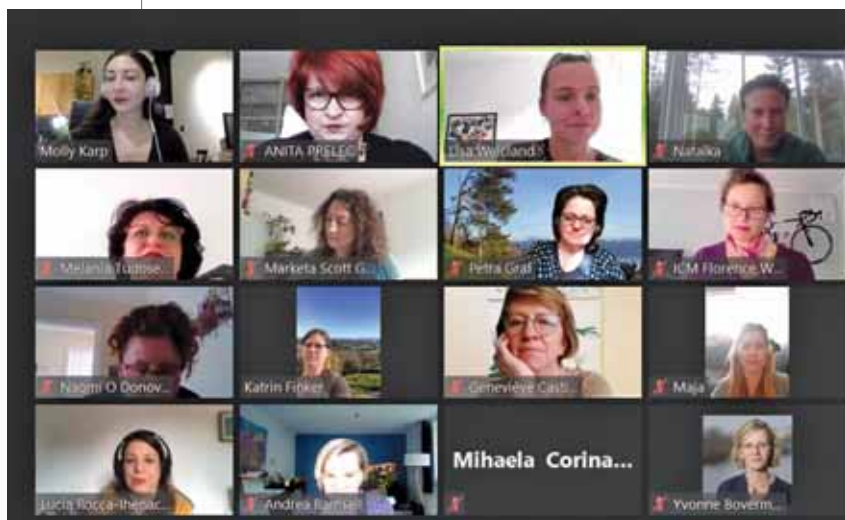
Se cepiti ali ne, kakšno je zaupanje zdravstvenih delavcev in sodelavcev v podatke in cepiva? Na številna vprašanja v klepetalnici sta odgovarjali prof. dr. Bojana Beović in doc. dr. Mateja Logar, kolegica Jana Klavs pa je več kot 200 prisotnih podprla z informacijami o pristopih medicinskih sester v preventivnem delovanju. Tako smo uspešno zaključili že četrto izvedbo izobraževanja Cepljenje proti SARS-CoV-2 – imamo zdravstveni delavci zares dovolj informacij.

19. 2. 2021

Uspešno smo izvedli spletno izobraževanje Zakonodaja s področja zdravstva in poklicna etika: modul licenca.

24. 2. 2021

Tita Stanek Zidarič, Karolina Kovač in Anita Prelec so se udeležile spletnega srečanja držav članic ICM, srednjeevropska regija. Tema sestanka je bila epidemija covid-19 in vpliv le-te na zagotavljanje pravic iz zdravstvene obravnave žensk in družin v posameznih državah.

Spletno srečanje držav članic ICM (Vir: Zbornica-Zveza)

25. 2. 2021

Izvedli smo prvo kratko spletno izobraževanje strokovnih sekcij – četrtkovanje smo ga poimenovali, z naslovom Nosečnost, porod in poporodno obdobje v času epidemije covid-19 pod okriljem Sekcije medicinskih sester in babic. Ker je bilo udeležencev več kot 200, ga bomo ponovili še 5. maja, ob mednarodnem dnevu babic.

1. 3. 2021

Sestal se je programsko-organizacijski odbor 13. Kongresa zdravstvene in babiške nege in pripravil okvirni program in potek enodnevnega strokovnega dogodka.

2. 3. 2021

Monika Ažman, Andrej Vojnovič in Draga Štromajer so se 2. 3. 2021 udeležili sestanka na Skupnosti socialnih zavodov

Slovenije. Vodstvo skupnosti je Zbornico – Zvezo seznanilo s problematiko zagotavljanja kadrovske zasedbe za oskrbo uporabnikov. Pomanjkanje izvajalcev zdravstvene nege je prisotno že več let. Čim prej želijo sprejetje novih kadrovskih normativov in standardov, predlagajo spremembo Pravilnika o pripravnih za tehnike zdravstvene nege in bolničarje-negovalce.

Zbornica – Zveza je predstavila ugotovitve izrednih strokovnih nadzorov s svetovanjem, ki jih je odredil minister za zdravje v času prve razglašene epidemije covid-19. Izredni strokovni nadzori s svetovanjem so bili izvedeni v enajstih domovih za starejše občane, kjer se je ugotavljalo zagotavljanje kakovostne, varne in strokovne oskrbe uporabnikov in upoštevanje navodil, priporočil in usmeritev pristojnih ministrstev, strokovnih združenj in drugih. Nadzore je izvedla tričlanska nadzorna komisija, ki je na podlagi strukturiranega vprašalnika preverjala skladnost delovanja na sedmih področjih dela. Predstavljene so bile glavne ugotovitve in prepoznana odstopanja. Skupnost socialnih zavodov Slovenije in Zbornica – Zveza sta se dogovorili, da enotno podpreta prizadevanja za pridobivanje kadrov in iščeta dodatne možnosti za zadržanje strokovnjakov v poklicu.

2. 3. 2021

Medicinske sestre na covidnih oddelkih in v domovih za starejše, ki v nepredstavljivih okoliščinah požrtvovalno skrbijo za vse in rešujejo življenja, so prejemnice letošnjega naslova Ona 365, ki ga podeljuje revija Onaplus v okviru medijske hiše Delo. Pri reviji so v obrazložitvi ob podelitvi tega laskavega naslova navedli: »Medicinske sestre in tehnike zdravstvene nege so temelj zdravstva. Med epidemijo covid-19 so izpostavljeni nečloveškemu naporu in pričakovanjem, a podnevi in ponoči skrbijo, da tudi v nenormalnih okoliščinah bolniki čutijo, da so na tem svetu vedno ljudje, ki jim je mar. Čeprav tvegajo ne samo lastno varnost, temveč tudi zdravje svojih bližnjih, svoje delo opravljajo z občutkom

globoke odgovornosti in odprtega srca.« V imenu vseh medicinskih sester sta priznanje Ona 365 prejeli **Janja Perme Hajdinjak s Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana ter Valerija Karneža iz Doma upokojenec Šmarje pri Jelšah.**

3. 3. 2021

Monika Ažman se je udeležila sestanka RSKZBN – stalna delovna skupina za bolnišnični nivo. Predsedujoča mag. Zdenka Mrak in Monika Ažman sta predstavili zaprosilo MZ za imenovanje novih kandidatov za člane RSKZBN. Po zdaj veljavnem Pravilniku imajo pravico do predlaganja članov s področja bolnišnične ZN le terciarni zavodi. Dogovorili so se, da imata stalno mesto ob UKC, tretji član se menja na dve leti s strani preostalih predstavnikov terciarnih zavodov.

Potekala je 7. seja Upravnega odbora Zbornice – Zveze. **Pregledali in z dopolnitvami smo sprejeli zapisnik 6. seje UO z dne 10. 2. 2021.** Računovodska hiša Unija je predstavila finančno poročilo Zbornice – Zveze za leto 2020, ki izkazuje

presežek prihodkov nad odhodki. V predstavitev so bile zajete vse postavke na strani prihodkov in odhodkov z natančnimi obrazložitvami.

Priznanje Ona 365 sta v imenu vseh medicinskih sester prevzeli Janja Perme Hajdinjak in Valerija Karneža (Fotografija: Voranc Vogel, vir: revija Onaplus, ČZP Delo)

Na področju javnih pooblastil je bil na seji obravnavan odgovor MZ glede določil PKP7 in začasnega vpisa v register ter znanja slovenskega jezika.

Zbornica – Zveza je Ministrstvo za zdravje prosila za pojasnilo o 17. in 43. členu Zakona o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije covid-19 (Uradni list RS, št. 203/20, v nadaljnjem besedilu: ZIUPOPĐVE).

Ministrstvo za zdravje je v dopisu št. 0070-174/2020/58 z dne 18. 2. 2021 pojasnilo, da je ZZDej-K v 38. členu prehodnih

in končnih določb omogočil priznavanje z delom pridobljenih poklicnih kompetenc in aktivnosti ter ob izpolnjevanju z zakonom določenih pogojev, ob spregledu potrebne izobrazbe, tehnikom zdravstvene nege omogočil zaposlitev na delovno mesto diplomirane medicinske sestre.

Tehnik zdravstvene nege, ki je bil na delovno mesto diplomirane medicinske sestre prerezporejen na podlagi 38. člena ZZDej-K, ne more biti odgovorni nosilec za področje zdravstvene nege, ker ne izpolnjuje pogoja izobrazbe iz 64. člena ZZDej.

ZIUPOPĐVE je v 17. členu posegel v 38. člen ZZDej-K na način, da se je v prvem odstavku v prvem stavku, in sicer dvakrat, v drugem odstavku in v tretjem odstavku v prvem stavku črtala beseda "teh". Spremembo Ministrstvo za zdravje razume na način, da se tehnik zdravstvene nege, ki je bil na podlagi kumulativnega izpolnjevanja pogojev iz prvega ali drugega odstavka 38. člena prehodnih in končnih določb ZZDej-K prerezporejen na delovno mesto diplomirane medicinske sestre, v okviru delovnega mesta diplomirane medicinske sestre, na katerega je bil prerezporejen in za katerega je sklenil pogodbo, pri delodajalcu na reguliran in preverljiv način usposobi tudi za druge poklicne kompetence in aktivnosti v okviru delovnega mesta, za katerega je sklenil pogodbo na podlagi izpolnjevanja pogojev iz 38. člena prehodnih in končnih določb ZZDej-K.

Licenca se tehniku zdravstvene nege, ki je bil na delovno mesto diplomirane medicinske sestre prerezporejen na podlagi 38. člena prehodnih in končnih določb ZZDej-K podeli za posamezno strokovno področje, na katerem je prišlo do presejanja poklicnih kompetenc oziroma aktivnosti. Pridobljena licenca tehniku zdravstvene nege omogoča samostojno delo na strokovnem področju, za katero mu je bila licenca podeljena, zato je prehajanje mogoče zgolj v okviru primerljivih delovnih mest.

Ministrstvo za zdravje je Zbornici – Zvezi o začasnem vpisu v register na vprašanje, ali lahko Zbornica – Zveza v register začasno vpiše izvajalca zdravstvene ali babiške nege, ki v R Sloveniji storitve opravlja na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas, pojasnilo, da pogodba o zaposlitvi, četudi za določen čas, ni ustrezna pravna podlaga za občasno oziroma začasno opravljanje zdravstvenih storitev.

V zvezi z vprašanjem Zbornice – Zveze o visoko postavljenem pogoju znanja slovenskega jezika (C 1 dipl. m. s. in dipl. babice, B 2 za tehnike zdravstvene nege) je ministrstvo pojasnilo, da 42. člen ZIUPOPĐVE določa, da ponudniku storitev

ki prijavi za občasno oziroma začasno opravljanje zdravstvenih storitev pred prvim opravljanjem zdravstvenih storitev v Republiki Sloveniji in vsakokrat, ko se bistveno spremenijo njegove okoliščine za opravljanje storitev, ni treba predložiti izjave o znanju jezika iz 63. člena ZZDej. V tretjem odstavku 42. člena ZIUPOPĐVE pa je določeno, da ta ukrep velja do 31. 12. 2021.

Andrej Vojnovič je tudi povedal, da Zbornica – Zveza izvaja izredne strokovne nadzore v dejavnosti zdravstvene in babiške nege na podlagi prejetih predlogov za izvedbo izrednega strokovnega nadzora in odstopov pritožb s strani Ministrstva za zdravje, Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije in drugih pristojnih organov ter na podlagi pritožb pacientov in njihovih bližnjih oseb. Za obravnavo in vodenje omenjenih postopkov predlaga, da Upravni odbor Zbornice – Zveze imenuje pristojno komisijo za vrednotenje pritožb in predlogov za izvedbo izrednih strokovnih nadzorov, ki bi odstopne in pritožbe obravnavala z namenom pregleda in pročitve prejetih pritožb in predlogov za izvedbo izrednih strokovnih nadzorov ter predlagala nadaljnje postopanje.

Upravni odbor je obravnaval izvedbo 34. Skupščine Zbornice – Zveze, ki je bila načrtovana za ponedeljek, 29. 3. 2021. Zaradi trenutne epidemiološke situacije in začasne delne omejitve gibanja ljudi ter omejitve oziroma prepovedi zbiranja ljudi zaradi preprečevanja okužb s koronavirusom, je upravni odbor sprejel naslednja sklepa:

Upravni odbor Zbornice – Zveze je sprejel sklep, da se sklic 34. Skupščine Zbornice – Zveze, napovedan za 29. 3. 2021, odloži, dokler epidemiološke razmere in preklic ukrepov začasne delne omejitve gibanja ljudi in omejitve oziroma prepovedi zbiranja ljudi zaradi preprečevanja okužbe s koronavirusom ne bodo dopuščali njenega sklica.

Upravni odbor Zbornice – Zveze je ocenil, da zaradi volitev podpredsednika in članov Nadzornega odbora ter imenovanj članov častnega razsodišča in člana statutarne komisije korespondenčna seja skupščine (npr. video konferenca, elektronsko ali dopisno) ne bi omogočila enakopravnega sodelovanja vseh poslank in poslancev skupščine, kot ga zagotavlja skupščina s fizično prisotnostjo.

Na podlagi drugega odstavka 114. člena Zakona o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije covid-19 (Uradni list RS, št. 175/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 15/21 – ZDUOP) oziroma s tem sklepom se zaradi odloženega sklica 34. Skupščine Zbornice – Zveze podaljšuje mandat podpredsedniku in mandati članom Nadzornega odbora, članom častnega razsodišča in članu statutarne komisije do sklica 34. Skupščine Zbornice – Zveze. Zbornica – Zveza je dolžna sklicati skupščino najpozneje v treh mesecih od preklica ukrepa začasne delne omejitve gibanja ljudi in omejitve oziroma prepovedi zbiranja ljudi zaradi preprečevanja okužb s SARS-CoV-2.

Člani Upravnega odbora so pregledali in sprejeli **vsebinski načrt dela Zbornice – Zveze za leto 2021**.

Anita Prelec je članom upravnega odbora poročala, da nam je NIJZ posredoval pobudo, da se babištvo vpiše v register nesnovne dediščine Republike Slovenije in kasneje v Unescov register dediščine.

Člani Upravnega odbora so se seznanili s ponudbo Mikroopa za digitalizacijo in elektronsko hrambo dokumentacije in sprejeli sklep, da se izvede digitalizacija celotnega arhivskega gradiva, vezanega na področje javnih pooblastil.

Člani Upravnega odbora so se seznanili in podprli prošnjo Primoža Režka, študenta doktorskega študija na Fakulteti za vede o zdravju v Izoli za distribucijo vprašalnika, na podlagi katerega bodo medicinske sestre pridobile refleksijo aktualnega stanja telesne (ne)aktivnosti, z namenom spodbude za doseganje višje stopnje gibanja. Povezava do raziskave se objavi v e-novicah Zbornice – Zveze.

Predstavnikom Zbornice – Zveze v Razširjenem strokovnem kolegiju za zdravstveno in babiško nego je potekel šestletni mandat. Zbornica – Zveza kot nosilka javnega pooblastila na področju dejavnosti zdravstvene in babiške nege s področja Razširjenega strokovnega kolegija za zdravstveno in babiško nego je od Ministrstva za zdravje dobila poziv, da v ta organ predlaga tri nove člane.

Zbornica – Zveze je prejela vprašanja predsednika strokovne sekcije, koliko mandatov največ je lahko posameznik član izvršnega odbora strokovne sekcije in predsednik strokovne sekcije. Po razpravi je bil sprejet sklep:

Upravni odbor Zbornice – Zveze o vprašanju skupnega najdaljšega trajanja funkcije predsednika strokovne sekcije in člana izvršnega odbora strokovne sekcije meni, da Pravilnik o delu strokovnih sekcij Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (pravilnik) opredeljuje, da sta funkciji predsednika strokovne sekcije in člana izvršnega odbora strokovne sekcije samostojni in ločeni funkciji, ter čeprav je predsednik strokovne sekcije tudi član izvršnega odbora strokovne sekcije, lahko posameznik v skladu z določili 13. člena pravilnika opravlja funkcijo člana izvršnega odbora strokovne sekcije največ štiri mandate in v skladu z določili 12. člena pravilnika funkcijo predsednika strokovne sekcije še največ dva mandata, tako funkcijo člana izvršnega odbora in predsednika strokovne sekcije skupno opravlja največ šest mandatov.

5. 3. 2021

Monika Ažman se je na povabilo Zbornice medicinskih sester, babic in drugih zdravstvenih delavcev Kosova, s katerimi imamo podpisan tudi sporazum o sodelovanju, udeležila prve balkanske konference, kjer so si izmenjali informacije o izzivih, ki jih je sedanja epidemija prinesla v posameznih državah.

8. 3. 2021

Preko oddaljene povezave je potekala 4. seja statutarne komisije.

9. 3. 2021

Potekala je 9. seja članov nadzornega odbora z vodstvom Zbornice – Zveze in sodelavcev računovodske hiše Unija. Člani nadzornega odbora so s sklepom potrdili finančno poročilo Zbornice – Zveze za leto 2020 in finančni načrt za leto 2021.

Na 12. korespondenčni seji komisije za dodeljevanje sredstev za izobraževanje so članice obravnavale vloge, ki so prispele v času od 1. 2. do 24. 2. 2021. Članicam in članom so razdelili 1370 evrov in 649 USD.

11. 3. 2021

Potekalo je izobraževanje Sekcije MS in ZT v vzgoji in izobraževanju na temo Podoba izvajalcev zdravstvene in babiške

nege ter oskrbe v sobodnem času. Kratklega dvournega izobraževanja se je udeležilo 115 udeležencev.

12. 3. 2021

Potekalo je oddaljeno izobraževanje Kakovost in varnost v zdravstvu: modul licenca. V skladu z določili Navodila za oceno ustreznosti programa stalnega strokovnega izpopolnjevanja in določitev licenčnih točk za izvajalce zdravstvene ali babiške nege, ki za samostojno delo potrebujejo licenco, smo za vse udeležence izvedli tudi preizkus znanja.

15. 3. 2021

Potekala je 22. seja Častnega razsodišča I. stopnje, na katero so bile vabljeni tudi članice Častnega razsodišča II. stopnje. Članice so bile seznanjene, da je skupščina Zbornice – Zveze, načrtovana za 29. 3. 2021 zaradi epidemije COVID-19 preložena do nadaljnjega, kar pomeni, da se tudi vsi mandati organov in delovnih teles pri Zbornici – Zvezi podaljšajo. Predsednica Zbornice – Zveze je prisotne seznanila s predlogi kandidatov za novo sestavo Častnega razsodišča I. stopnje. V razpravi so razpravljali o kriterijih za predloge kandidatov v častnem razsodišču. Predlagani so bili naslednji kriteriji za izbor primernih kandidatov: članstvo v Zbornici – Zvezi najmanj 10 let in vsaj 10 let dela v praksi ZN ali BN, aktivno delovanje v strokovnem društvu ali strokovni sekciji, strokovni ugled in zaupanje v svojem ožjem delovnem okolju, zanimanje za področje etike, želeno strokovno publicistično delo, upoštevanje regijske pokritosti. Predlog bo poslan članom upravnega odbora. Marina Velepčič, članica Častnega razsodišča II. stopnje, je prisotne seznanila s strokovno nesprejemljivim odnosom do obveznih vsebin iz poklicne etike, kar se predava v spletnem okolju skupaj z zakonodajo s področja zdravstva, v modulu licenca. Gre za številčno nesorazmerje ur na škodo etike. V razpravi so članice predlagale, da se obvezne vsebine, predvsem vsebine s področja komunikacije, okrepijo s predavatelji z izkušnjami v stroki zdravstvene oz. babiške nege.

Članice ČR I. stopnje so pregledale tudi opravljeno delo v obdobju 2017–2021.

Na daljavo je potekala skupna seja Odbora strokovnih sekcij in Odbora regijskih strokovnih društev. Seje so se udeležili predsednica komisije za licenčno vrednotenje Sanja Arnautović, Monika Ažman, Anita Prelec in Andrej Vojnovič. Na seji so bile predstavljene spremembe novega Pravilnika o registru in

licencah izvajalcev v dejavnosti zdravstvene ali babiške nege in Navodila za oceno ustreznosti programa stalnega strokovnega izpopolnjevanja in določitev licenčnih točk za izvajalce zdravstvene ali babiške nege, ki za samostojno delo potrebujejo licenco. Poleg tega so bili člani obeh odborov seznanjeni s postopki podeljevanja licenc za strokovno področje za t. i. »prvo skupino izvajalcev« po prvem odstavku 38. člena ZZDej-K in s 114. členom Zakona o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19.

16. 3. 2021

Za vse člane nadzornih komisij, ki so sodelovali v nadzorih Zbornice – Zveze v letu 2020, smo izvedli evalvacijsko delavnico strokovnih nadzorov s svetovanjem. V letu 2020 je bilo skupno izvedenih 81 različnih nadzorov. Izvedle so jih tri- oziroma štiričlanske nadzorne komisije. Draga Štromajer je predstavila skupne ugotovitve rednih strokovnih nadzorov, ki so lani potekali po prilagojenem načinu dela in so se konec leta v določenem obsegu izvedli online. Ivanka Limonšek je predstavila potek izrednih strokovnih nadzorov, ki so bili v letu 2020 izvedeni v glavnem v socialnovarstvenih zavodih. Predstavila je skupne ugotovitve in dosežene skladnosti po posameznih, vnaprej določenih področjih. Andrej Vojnovič je predstavil zakonske podlage za posamezna priporočila, ki jih nadzorne komisije predlagajo za odpravo ugotovljenih odstopanj. Udeleženci delavnice so podali svoje izkušnje, opažanja in predlagali nekatere spremembe inboljšave. Udeležba na evalvacijski delavnici in na izobraževanju za obnavljanje znanja za izvedbo strokovnih nadzorov s svetovanjem je pogoj za sodelovanje posameznih članov v nadzorih v tekočem letu.

18. 3. 2021

Potekal je sestanek etažnih lastnikov poslovne stavbe Ob železnici 30a in Ob železnici 30, kje smo se z novim upravnikom dogovorili o strategiji vzdrževanja poslovne stavbe in skupnih prostorov.

V konstruktivnem duhu je potekala predstavitev in pogovor vodstva Zbornice – Zveze z novo predsednico Zdravniške zbornice prof. dr. Bojano Beović. Določili smo dve prednostni točki skupnega delovanja, in sicer specializacijo s področja zdravstvene nege in predstavitev izsledkov 11 strokovnih nadzorov Zbornice – Zveze v socialnovarstvenih zavodih v letu 2020.

19. 3. 2021

Predsednica, podpredsednik in izvršna direktorica Zbornice – Zveze so se na prvem uradnem sestanku sestali z aktualnim ministrom za zdravje Janezom Poklukarjem. Spregovorili so o področju izvajanja javnih pooblastil in aktualnih vprašanjih s področja zdravstvene in babiške nege.

Potekalo je spletno izobraževanje Zakonodajca s področja zdravstva in poklicna etika: modul licenca, tudi tokrat z obveznim preverjanjem znanja.

23. 3. 2021

Na pobudo posameznih izvajalk zdravstvene nege v centrih za duševno zdravje otrok in mladostnikov je predsednica Zbornice – Zveze Monika Ažman sklicala prvi spletni sestanek v zvezi z organizacijo dela in umeščenostjo izvajalcev zdravstvene nege v timih centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov.

24. 3. 2021 in 25. 3. 2021

Anita Prelec se je udeležila dvodnevne srečanja European Forum of National Nursing and Midwifery Associations and WHO Collaborating Centres for Nursing and Midwifery in the WHO European Region.

Še eno uspešno četrtkovanje je za nami – Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v onkologiji je izvedla izobraževanje Standardni posegi v zvezi z v celoti implantiranim osrednjim venskim katetrom s podkožnim prekatom – vensko valvulo in osrednjim perifernim venskim katetrom (picc) pri bolniku z rakom. Več kot 220 udeležencev je bilo izjemno zadovoljnih s predstavitvijo izredno pomembne teme in kratkih predstavitev filmov.

29. 3. 2021

Potekal je zaključni sestanek delovne skupine za pripravo dokumenta Kadrovski standardi in normativi v ZBN.

29. 3. 2021

Medicinske sestre, babice, tehniki zdravstvene nege in bolničarji negovalci so bili tudi med nominiranci za naziv Slovenka leta 2020, ki ga podeljuje revija Zarja Jana. V obrazložitvi za nominacijo medicinskih sester so v reviji med drugim zapisali: »Že zdavnaj pred korono smo vedeli, da so preobremenjene in premalo plačane. Vemo, da tisti, ki bi morali ukrepati,

ne storijo ničesar. A vemo tudi, da kljub vsemu temu vestno opravljajo svoje delo. Z nasmehom, čeprav so izčrpane, ker jih je zdaj zaradi bolezni in izolacije še manj. A zdržijo. Nastavljajo hrbet, da se preobremenjeni zdravstveni sistem ne poruši. Gredo preko sebe. Vsak dan. Kako dolgo še?« Delo izvajalcev zdravstvene in babiške nege javnost izjemno ceni, saj se poklic medicinske sestre po zaupanju v Sloveniji že vrsto let uvršča v sam vrh. To dokazuje tudi nominacija za Slovenko leta.

Strateški svet za področje zdravstvene in babiške nege

Strateški svet za področje zdravstvene in babiške nege je strokovno posvetovalno telo ministra za zdravje na področju zdravstvene in babiške nege. Člani strateškega sveta so imenovani za čas trajanja funkcije ministra. Minister predsednika strateškega sveta vedno imenuje tudi za člana zdravstvenega sveta.

Marca 2021 so bili s sklepom ministra za zdravje v strateški svet imenovani:

Predsednica: mag. Zdenka Mrak, UKC Ljubljana;

Člani: Andrej Fink, UKC Ljubljana, Hilda Rezar, UKC Maribor, Rosemarie Franc, UKC Maribor, Ksenija Pirš, Psihiatrična bolnišnica Ormož, Robertina Benkovič, ZD Ljubljana, mag. Andreja Krajnc, patronažna zdravstvena nega in babištvo, Martina Klobčar Črep, Center Starejših Zimzelen Topolšica, DEOS, Inge Mesarec, Socialno varstveni zavod Hrastovec, Darja Ratajc, Terme Dobrna, doc. dr. Sanela Pivač, Fakulteta za zdravstvo Angele Boškin.

ŽELIMO JIM USPEŠNO DELO!

Čestitke vsem izvajalkam in izvajalcem zdravstvene in babiške nege ter hvala za vaše nesebično in požrtvovalno delo, za nenehen trud in skrb za sočloveka, ko ta najbolj potrebuje vašo pomoč. Hvala tudi za vaše nesebično predajanje razvoju stroke zdravstvene in babiške nege v dobrobit pacientov.

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev
medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov

Sekcija medicinskih sester v promociji zdravja in zdravstveni vzgoji

Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana

OBVESTILO O RAZPISU ZA VOLITVE PREDSEDNIKA IN ČLANOV IZVRŠILNEGA ODBORA STROKOVNE SEKCIJE MEDICINSKIH SESTER V PROMOCIJI ZDRAVJA IN ZDRAVSTVENI VZGOJI ZA MANDATNO OBDOBJE 2021–2025

Sekcija medicinskih sester v promociji zdravja in zdravstveni vzgoji, ki deluje v okviru Zbornice – Zveze, je na svoji 18. seji izvršilnega odbora sekcije 12. 12. 2019 sprejela sklep o razpisu za volitve predsednika oz. predsednice strokovne sekcije in članov/ic izvršilnega odbora strokovne sekcije za mandatno obdobje 2020–2024. Zaradi epidemije covid-19 v letu 2020 je razpis volitev predstavljen na mandatno obdobje 2021–2025.

Na podlagi 13. in 15. člena Pravilnika o delu strokovnih sekcij Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije zaradi poteka mandata predsednika in članov izvršilnega odbora Sekcija medicinskih sester v promociji zdravja in zdravstveni vzgoji razpisuje **volitve za štiriletno mandatno obdobje (2021–2025)** za:

- **predsednika/co sekcije in**
- **člane/ice izvršilnega odbora (8 mest).**

Kandidati pošljejo kandidature na sedež volilne komisije do vključno **21. maja 2021** v zaprti ovojnici s pripisom: »**Volitve Sekcija MS v promociji zdravja in zdravstveni vzgoji**« **–Ne odpiraj!** na naslov: Zbornica – Zveza, Ob železnici 30A, 1000 Ljubljana. Če se kandidatura pošlje priporočeno po pošti, se upošteva dan oddaje na pošto.

Volitve bodo izvedene na strokovnem srečanju **10. junija 2021** v **Mladinskem zdravišču in letovišču RKS Debeli rtič** oziroma se bodo ob ponovnem poslabšanju epidemiološke situacije, če bo strokovno srečanje **potekalo na daljavo, izvedle korespondenčno.**

Volilna komisija bo pregledala vse prispele kandidature in upoštevala samo tiste, ki bodo ustrezale razpisnim pogojem ter bodo prispele v razpisanem roku.

Celotno besedilo razpisa je objavljeno na spletni strani Zbornice – Zveze v rubriki aktualni razpisi.

Lepo pozdravljeni.

Predsednica strokovne sekcije medicinskih sester v promociji zdravja in zdravstveni vzgoji:

Majda Šmit

ZBORNICA ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE -
ZVEZA STROKOVNIH DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER,
BABIC IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

Sekcija medicinskih sester in babic
Karolina Kovač, predsednica sekcije

karolinca.k@gmail.com

Št.: 740-1/20-19
Datum: 15. 10. 2020

ZADEVA: Mnenje Zbornice – Zveze o prerazporejanju diplomiranih babic na covid oddelke

Spoštovani,

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zbornica – Zveza) je prejela vprašanje Sekcije medicinskih sester in babic o vključevanju diplomiranih babic na covid oddelke. Zaradi vse več pacientov, obolelih za covid-19, v zavodih premeščajo izvajalce zdravstvene nege iz različnih oddelkov na covid oddelke. Pojasnjujete, da imajo v bolnišnicah namen na covid oddelke, kjer internistični in kirurški pacienti ter pacienti v paliativni oskrbi, ki potrebujejo hospitalizacijo, čakajo na izvid brisa ali pa so že pozitivni, premestiti tudi diplomirane babice. Pojasnjujete še, da diplomirane babice v porodnišnici pokrivajo svoje področje, da sodelujejo pri obravnavi nosečnic in porodnic s sumom na okužbo. Pripravljeno imajo tudi porodno sobo za porodnice s sumom na okužbo ali okužene porodnice z virusom SARS-CoV-2.

Pojasnjujemo, da Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19 in 82/20, v nadaljnjem besedilu: ZZDej) v 62. členu določa, da zdravstveno dejavnost lahko opravljajo zdravstveni delavci, ki imajo ustrezno strokovno izobrazbo, so strokovno usposobljeni za samostojno opravljanje dela v svojem poklicu in izpolnjujejo druge pogoje (kvalifikacija), določene s tem zakonom in z drugimi predpisi.

Tretji odstavek 62. člena določa, da minister, pristojen za zdravje, predpiše seznam poklicev za zdravstveno dejavnost, v katerem so določeni poklici zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev, njihovo delovno področje in stopnja zahtevnosti dela na področju zdravstvene dejavnosti.

V skladu s poklicnimi kompetencami, opredeljenimi v seznamu poklicev, ki je bil sprejet skupaj z Odredbo o seznamu poklicev v zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 4/14), je **diplomirana babica/diplomirani babičar** (v nadaljnjem besedilu: diplomirana babica) usposobljena za izvajanje naslednjih aktivnosti:

- promocija zdravja, svetovanje pri načrtovanju družine, varovanje reproduktivnega zdravja in posredovanje ustreznih napotitvenih informacij;
- priprava in izvajanje programov šole za starše ter zdravstvenovzgojno delo za zdrav način življenja in izogibanje rizičnim dejavnikom za to kategorijo prebivalstva;
- spremljanje normalnega poteka nosečnosti in izvajanje potrebnih preiskav ter spremljanje stanja zarodka z uporabo ustreznih kliničnih metod in sredstev;

- ugotavljanje rizične nosečnosti na podlagi ustreznih preiskav in svetovanje v okviru pristojnosti: napotitev k specialistom v primeru patološke nosečnosti in sodelovanje pri timski obravnavi nosečnice;
- svetovanje in pomoč ženskam med nosečnostjo, ob porodu in v poporodnem obdobju;
- vodenje normalnega poroda in izvajanje epiziotomije ter nudenje nujne medicinske pomoči pri porodu v primeru odsotnosti zdravnika;
- prepoznavanje patoloških sprememb pri materi in otroku;
- ukrepanje v okviru pristojnosti ter napotitev k specialistu;
- pregledovanje in negovanje novorojenčka in dojenčka ter ukrepanje po potrebi;
- izvajanje babiške nege in zdravljenja, ki ga predpiše zdravnik;
- vodenje ustrezne zdravstvene in negovalne dokumentacije;
- pedagoško delo za vzgajanje in izobraževanje lastnega kadra ter raziskovalno delo.

V skladu s 55. členom ZZDej zdravstveni delavec lahko samostojno opravlja vsako delo, za katero ima **ustrezno izobrazbo** in je zanj usposobljen ter ima na razpolago ustrezno opremo. Za svoje delo prevzema etično, strokovno, kazensko in materialno odgovornost.

Poklica diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika in diplomirane babice sta v skladu z določili direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij, spremenjene in dopolnjene z direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2013/55/EU ter v skladu z določili 64. ZZDej poklica zdravstvenih delavcev z **različno pridobljenimi poklicnimi kvalifikacijami in poklicnimi kompetencami**.

Diplomirane babice so **nosilke babiške nege**, skladno z določili Odredbe o seznamu izvajalcev zdravstvenih poklicev, ki morajo biti vpisani v register in imeti veljavno licenco (Uradni list RS, št. 16/13) in Pravilnika o registru in licencah izvajalcev v dejavnosti zdravstvene ali babiške nege (Uradni list RS, št. 3/16 in 62/16) pa se jim podeli licenca za **samostojno izvajanje babiške nege**.

Zbornica – Zveza pojasnjuje še, da je Ministrstvo za zdravje in tudi Zbornica – Zveza v času razglašene epidemije covid-19 pripravila organizacijska navodila in ukrepe za zaježitev in obvladovanje epidemije.

- Ministrstvo za zdravje je 27. 3. 2020 izdalo navodilo »Organizacija izvajanja zdravstvene oskrbe v socialnovarstvenih zavodih« (številka 181-70/2020/217), kjer je opredeljeno, da naj zavodi delo načrtujejo v treh conah, in sicer oddelek za zdrave (bela cona), oddelek za sume na covid-19 (siva cona) in na oddelek za pozitivne oziroma obolele za covidom-19 (rdeča cona). V primeru obolenih ali sumov pa naj se delo organizira tako, da zaposleni ne prehajajo med posameznimi enotami.
- Zbornica – Zveza je 19. 3. 2020 izdala Priporočila za preprečevanje prenosa okužbe z virusom SARS-CoV-2 za izvajalce socialnovarstvenih ustanov, kjer je opredeljeno, da je treba osebje, ki skrbi za uporabnike, ki so okuženi z virusom SARS-CoV-2, ločiti od osebja, ki skrbi za zdrave uporabnike. Priporočeno je bilo, da se osebje strogo loči za delo po posameznih enotah, da se osebje ne druži v času malic in da se zagotovijo ločene garderobe za osebje, ki dela v posamezni enoti, oziroma se delo organizira tako, da prihajajo zaposleni v službo z zamikom in s tem v ustanovi preprečijo osebne stike.
- Socialnovarstveni zavodi so bili pozvani k pripravi kriznih načrtov in že v tem pozivu je bilo navodilo, da ločijo osebje za delo v posamezni enoti (bela, siva, rdeča cona).

Zgornja navodila in priporočila sicer veljajo za socialnovarstvene zavode, kljub temu pa morajo preventivni ukrepi veljati v vseh zdravstvenih zavodih. Zbornica – Zveza poudarja, da je pri organizaciji dela treba upoštevati strokovna navodila in priporočila v zvezi z obvladovanjem in preprečevanjem z zdravstvom povezanih okužb in zagotoviti, da izvajalci ne prehajajo med posameznimi izolacijskimi conami (bela, siva, rdeča cona).

Zavedamo se, da je lahko pomanjkanje izvajalcev zdravstvene in babiške nege v določenem trenutku zelo veliko in je kljub temu treba delo organizirati in zagotavljati zdravstveno oskrbo za državljane. V izjemnih primerih je treba pretehtati in oceniti tveganje in organizirati delo tako, da bo zagotovljena nujna oskrba. Izvajalci morajo zato imeti ustrezna znanja in morajo biti usposobljeni za pravilno uporabo osebne varovalne opreme za obvladovanje in preprečevanje okužb z virusom SARS-CoV-2. S tem bodo lahko v veliki meri preprečili možne prenose.

Zbornica – Zveza poudarja, da so poklicna kvalifikacija in poklicne kompetence diplomirane babice drugačne od poklicne kvalifikacije in kompetenc diplomirane medicinske sestre, zato premeščanje diplomirane babice na delovno mesto za izvajanje zdravstvene nege ni ustrezno. Diplomirane babice ne morejo samostojno izvajati aktivnosti in postopkov zdravstvene nege in tudi nimajo podeljene licence za izvajanje zdravstvene nege.

Mnenje Zbornice – Zveze je, da se diplomirana babica ne more premestiti na delovno mesto diplomirane medicinske sestre za izvajanje postopkov zdravstvene nege.

Zbornica – Zveza priporoča, da se delo na področju babiške nege organizira v največji možni meri tako, da izvajalci ne prehajajo med zdravimi, potencialno okuženimi in obolelimi pacientkami za covid-19.

S pozdravi

Prpravila:

Draga Štromajer,
strokovna sodelavka

Andrej Vojnovič, univ. dipl. prav.

Monika Ažman,

predsednica Zbornice – Zveze

Vročiti:

- Sekcija medicinskih sester in babic, elektronsko po e-pošti na: karolinca.k@gmail.com

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Štefanova ulica 5, 1000 Ljubljana

T: 01 478 60 01
F: 01 478 60 58
E: gp.mz@gov.si
www.mz.gov.si

Podpisnik: Marija Magajnc
Uradni peč: Republika Slovenija
Serijska številka: 6c ef 76 f2 00 00 00 00 56 7d 4b 1e
Datum podpisa: 10.07.22.02.2021
Referenčna številka: 0070-142/2020/335

Zbornica zdravstvene in babiške nege - Zveza
strokovnih društev medicinskih sester, babic in
zdravstvenih tehnikov Slovenije
Monika Ažman, predsednica

javna.pooblastila@zbornica-zveza.si

Številka: 0070-142/2020/335
Datum: 18. 2. 2021

**Zadeva: Mnenje o 71. členu Zakona o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi
posledic drugega vala epidemije COVID-19 – odgovor**

Zveza: vaše e-sporočilo z dne 18. 11. 2020

Na Ministrstvu za zdravje (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) smo 15. 1. 2021 prejeli vaše e-sporočilo, v katerem prosite za mnenje glede uporabe 71. člena Zakona o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 203/20 in 15/21 – ZDUOP; v nadaljnjem besedilu: ZIUPOPĐVE). Zanima vas, ali 71. člen ZIUPOPĐVE predvideva le zaposlovanje študentov s statusom v obliki študentskega dela ali v rednem delovnem razmerju oziroma ali se lahko na podlagi tega člena na delovnem mestu medicinske sestre zaposli absolventko, ki ne izpolnjuje pogojev.

V nadaljevanju podajamo pojasnilo v okviru pristojnosti ministrstva, ki ni pristojno podajati pravnih nasvetov strankam v konkretnih postopkih, niti podajati obvezujočih pravnih mnenj ali reševati konkretnih zadev. Kot upravni organ podaja pojasnila systemske narave v zvezi z zakonsko ureditvijo konkretnega področja ter oblikuje neobvezujoča pravna mnenja oziroma strokovna stališča glede zakonskih določb oziroma določb izvršilnih predpisov, ki sodijo v delovno področje ministrstva.

Uvodoma pojasnjujemo, da smejo, ne glede na prvi odstavek 64. člena (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19, 82/20, 152/20 – ZZUOOP in 203/20 – ZIUPOPĐVE; v nadaljnjem besedilu: ZZDej), ki določa, da smejo zdravstveni (so)delavci razen zdravniki, samostojno opravljati delo v zdravstveni dejavnosti po končani pripravniški dobi in opravljenem strokovnem izpitu, v skladu s tretjim odstavkom 64. člena ZZDej delo v zdravstveni dejavnosti samostojno opravljati:

- diplomirana medicinska sestra in diplomirana babica, če ima zaključen ustrezen študijski program prve stopnje, ki traja najmanj tri leta, in je lahko dodatno izražen z enakovrednimi kreditnimi točkami ECTS, ter obsega vsaj 4.600 ur teoretičnega in kliničnega izobraževanja oziroma usposabljanja, pri čemer trajanje teoretičnega izobraževanja predstavlja vsaj tretjino, trajanje kliničnega usposabljanja pa vsaj polovico minimalnega trajanja usposabljanja,

- magister farmacije, če ima zaključen ustrezen študijski program druge stopnje, ki traja najmanj pet let, in je lahko dodatno izražen z enakovrednimi kreditnimi točkami ECTS, ter obsega najmanj štiri leta teoretičnega in praktičnega izobraževanja oziroma usposabljanja ter najmanj šestmesečno praktično usposabljanje v lekarni ali v bolnišnici pod vodstvom farmacevtskega oddelka bolnišnice in ima opravljen strokovni izpit.

71. člen ZIUPOPDVE kot začasni ukrep do 31. julija 2021 določa, da sme delo v zdravstveni dejavnosti, ne glede na 64. člen ZZDej opravljati tudi absolvent študijskega programa prve stopnje Zdravstvena nega, ki ima opravljenega vsaj 4.480 ur teoretičnega in kliničnega usposabljanja, za čas največ šest mesecev, če s tem pisno soglaša in če njegov mentor pisno potrdi, da je glede na delovne pogoje in obremenjenost sposoben zagotoviti mentorstvo in absolventu nuditi stalno posvetovanje ter da je absolvent pridobil ustrezno znanje, izkušnje in veščine za samostojno opravljanje del diplomirane medicinske sestre. Absolvent prevzema polno odgovornost za načrtovanje, organizacijo in izvajanje zdravstvene nege pacienta.

Glede na navedeno pojasnjujemo, da 71. člen ZIUPOPDVE ne ureja vrste zaposlitve oziroma pravne podlage za opravljanje dela v zdravstveni dejavnosti. Odločitev o tem je v pristojnosti poslovodstva izvajalca zdravstvene dejavnosti, ob upoštevanju delovnopravne zakonodaje in izpolnjevanju pogojev za samostojno opravljanje dela (64. člen ZZDej in 71. člen ZIUPOPDVE).

Pri odgovoru na naš dopis se, prosimo, sklicujte na številko tega dopisa.

S spoštovanjem.

Pripravila:
Katarina Ahac
sekretarka

Mag. Marija Magajne
državna sekretarka

Vročiti:

- ! Zbornica zdravstvene in babiške nege - Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, javna.poblastila@zbornica-zveza.si – po e-pošti

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije –
Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije
Ob železnici 30 a
1000 Ljubljana

IC-3/2021_Zbornica-izpiti
Ljubljana, 14. 1. 2021

Gospa Monika Ažman, predsednica Zbornice – Zveze

ZADEVA: Opravljanje izpitov iz znanja slovenščine za izvajalce zdravstvene nege

Spoštovana gospa Ažman,

po e-pošti smo prejeli vaš dopis št. 814-2/21-1 z dne 13. 1. 2021, v katerem nas obveščate o težavah pri zagotavljanju izvajalcev zdravstvene nege v domovih za starejše ter zaposlovanju pripravnic in pripravnikov iz tujine. V postopkih za opravljanje pripravnštva oz. strokovnega izpita je zahtevani pogoj tudi javno veljavno potrdilo o znanju slovenščine, ki ga zainteresirani dobijo na podlagi opravljenega izpita na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. V dopisu tudi ugotavljate, da so bili izpiti zaradi epidemije virusa covid-19 večkrat preloženi, in pozivate Center za slovenščino, da bi kljub razmeram izvajal izpite, da bodo potencialni kandidatke in kandidati izpit lahko pridobili ustrezna potrdila in tako nadaljevali z uradnimi postopki.

Sporočamo vam, da smo izpitne roke v letu 2020 res nekajkrat prestavili, a smo na koncu vse, ki so bili predvideni za leto 2020, izvedli – novembra posebej za zdravstvene delavke in delavce, decembra 2020 smo zanje organizirali celo dodatni izpitni rok. Prav zaradi pomanjkanja zdravstvenega kadra je namreč ministrica za izobraževanje, znanost in šport 19. 11. 2020 v času veljavnosti Odloka o začasni prepovedi zbiranja ljudi v izobraževalnih zavodih določila začasno spremembo namembnosti prostorov Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani za izvajanje izpitov za delavke in delavce na področju zdravstva in socialnega varstva.

Ker določba ni bila preklicana, to tudi pomeni, da bomo vsaj za delavke in delavce v zdravstvu in socialnem varstvu izpite izvajali tudi v prihodnje. Predvideni izpitni roki za leto 2021 so objavljeni na spletni strani Centra za slovenščino.

Za dodatne informacije sem vam z veseljem na voljo po e-pošti na naslovu (ina.ferbezar@ff.uni-lj.si) ali po telefonu na številki 01 241 86 73.

Zahvaljujem se vsem, ki v nemogočih razmerah delujete na področju zdravstvene nege, in se veselim morebitnega sodelovanja z vami.

Lepo pozdravljam,

dr. Ina Ferbežar,
vodja programa Izpitni center

V vednost:
Ministrstvo za zdravje (po e-pošti na naslov gp.mz@gov.si)

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko
Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, Izpitni center, Kongresni trg 12, SI-1001 Ljubljana
t/ +386 1 241 86 47, e/ izpitni.center@ff.uni-lj.si
www.ff.uni-lj.si

Ministrstvo za zdravje
mag. Marija Magajne, generalna direktorica
Direktorata za zdravstveno varstvo

Nacionalna komisija za preprečevanje in
obvladovanje bolnišničnih okužb
doc. dr. Viktorija Tomič, dr. med., spec., predsednica
Štefanova ulica 5
1000 Ljubljana

Marija.Magajne@gov.si
gp.mz@gov.si

Št.: 941-1/21-13

Datum: 18. 3. 2021

Zadeva: Mnenje Nacionalne komisije za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb o nošenju osebnih pokrival in oblačil pri zdravstveni obravnavi

Spoštovani,

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljnjem besedilu Zbornica – Zveza) je prejela vprašanje izvajalca zdravstvene dejavnosti o poteku pripravništva za poklic tehnik zdravstvene nege za kandidatko, ki nosi naglavno ruto in želi imeti pri izvajanju zdravstvenih storitev zakrite roke (dolgi rokavi).

Seznanjeni smo, da imajo slovenske bolnišnice in drugi izvajalci zdravstvene dejavnosti sprejeta pravila in standarde za osebno urejenost medicinskih sester in drugih zdravstvenih delavcev. S predpisi in navodili želijo zagotoviti, da vsi zaposleni na delovnih mestih uporabljajo predpisano zaščitno obleko (delovno uniformo) in obutev, ki preprečuje škodo, ki bi lahko nastala zaradi neuporabe ali napačne uporabe zaščitne obleke in obutve. Z upoštevanjem navodil za osebno urejenost na delovnem mestu zaposleni tudi dostojno predstavljajo svojo ustanovo in poklicno skupino.

Zaposleni, ki delajo v neposrednem stiku s pacienti oziroma uporabniki, z biološkimi materiali, medicinskimi aparaturnami morajo dosledno upoštevati higienska pravila o urejenosti na delovnem mestu. Spoštovanje higienskih navodil je obvezno, saj se z neupoštevanjem povečuje tveganje za nastanek oziroma prenos bolnišničnih okužb in posledično škode za paciente in zaposlene.

Izvajalci zdravstvene dejavnosti zaposlenim praviloma dnevno ob prihodu na delo zagotovijo čisto delovno uniformo. Osebna oblačila zaposleni odloži v garderobi in jih ne nosi na delovnem mestu. Predpisan je način nošenja delovne uniforme, prepovedane so majice z dolgimi rokavi pod uniformo ali lastne jopice z dolgimi rokavi. **Jopice in druga oblačila** (npr. rute ali pokrivala za glavo) so **dovoljeni pod pogojem**, da so **sestavni del uniforme ter vključeni v režim dnevnega preoblačenja in pranja** v zdravstvenem oziroma socialnovarstvenem zavodu.

Poostreni higijenski ukrepi, med katerimi je tudi uporaba predpisane osebne varovalne opreme in čiste dnevno sveže delovne uniforme, so osnova za preprečevanje prenosa okužb in jih vsebujejo vsa **navodila in priporočila za preprečevanje in zajezitev okužb z virusom SARS-CoV-2** kot npr. »Priporočila za preprečevanje in zajezitev okužb z virusom SARS-CoV-2 v socialnovarstvenih zavodih«, ki so ga pripravili Ministrstvo za zdravje, Nacionalni inštitut za javno zdravje in Zbornica – Zveza ter je dostopno na: <https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2021/02/Priporo%C4%8Dila-za-prepre%C4%8Devanje-in-zajezitev-oku%C5%BEB-z-virusom-SARS-CoV-2-v-socialno-varstvenih-zavodih-9.2.2021.pdf>

Prosimo, da se Nacionalna komisija za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb z ustreznim mnenjem opredeli do navedenega vprašanja. Dopis posredujemo tudi mag. Mariji Magajne, generalni direktorici Direktorata za zdravstveno varstvo. Za mnenje se vam zahvaljujemo.

S pozdravi

Monika Ažman,
predsednica Zbornica – Zveza

Vročiti:

- Marija Magajne, generalna direktorica Direktorata za zdravstveno varstvo, elektronsko na e-naslov: Marija.Magajne@gov.si
- Nacionalna komisija za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb, elektronsko na e-naslov: gp.mz@gov.si

EFN Briefing Note European Commission Roundtable on EU Pact for Skills

Digital Skills for the EU Health Workforce

Komisar Nicolas Schmit je začel okroglo mizo o digitalizaciji zdravstvenega ekosistema z namenom, da bi zdravstveni delavci utrdili svoja znanja in spretnosti ter pridobili nova, tako med epidemijo COVID-19 in v gospodarski tranziciji, ker bo del Evropskega sklada za okrevanje porabljen za utrjevanje znanja in spretnosti ter pridobivanje novih ter za okrepitev zdravstvenega sektorja v vseh članicah Evropske unije.

Na zdravstveni sektor močno vplivajo nove tehnologije in proces digitalizacije. Glavni cilj je ta sektor v EU obdržati na visoki ravni. Oba, zdravstveni sektor in sektor socialnega dela, sta zelo velika in v obeh je zaposlenega veliko strokovnega kadra z univerzitetno izobrazbo, od tega je 70 % žensk. Ta sektor tudi ves čas raste, zato ustvarja delovna mesta. Vendar pa je treba najti nove perspektive in nove pristope, da bi vsem zdravstvenim delavcem omogočili pridobivanje novega znanja in spretnosti. Epidemija je pokazala, kako zelo pomembno je, da se strokovni delavci v kratkem času dodatno usposobijo. Zato je razvoj strategije za utrjevanje znanja in spretnosti ter partnerstva za razvoj znanja in spretnosti ključnega pomena.

Komisarka Stella Kyriakides je poudarila, da je epidemija COVID-19 pokazala, kako pomembno je, da se zdravstveno osebje dodatno in na novo usposobi, da bi tako hitreje uvedli telezdravje in spremljanje na daljavo ter da bi v zdravstveni sektor, ki slovi kot zelo naporen, privabili mlade ljudi. Komisarka je še povedala, da bo v zdravstvenem sektorju na voljo 10 milijonov novih službenih mest. Evropski prostor zdravstvenih podatkov je za Evropsko komisijo prioriteta in zato morajo tako zdravstveni delavci kot pacienti/državljeni biti ustrezno usposobljeni za uporabo podatkov. Več podatkov in več informacij lahko prepreči bolezni, digitalizacija pa lahko naredi zdravstveni sistem bolj učinkovit, dostopen in prožen. Komisarka je pozvala, da se ustanovi partnerstvo, ki bi se posvetilo tej temi. Zaključila je tako, da je profesorju Franku Montgomeriju (CPME) in profesorici Elisabeth Adams (EFN) postavila dve vprašanji: Katera znanja in spretnosti, še posebej digitalne, bi trenutno in v prihodnosti zdravstveni strokovni delavci najbolj potrebovali? Kakšne iniciative razvijata CPME in EFN, da bi zadostili tem potrebam?

Elisabeth Adams (EFN) je poudarila, da mora biti pridobivanje novega znanja in spretnosti in ponovno pridobivanje znanja in spretnosti uvedeno ter tudi kako pomembno je izobraževanje dodiplomskih študentov zdravstvene nege, da bi tako zadostili spreminjajočim se modelom v prihodnosti, v katerih

bodo delovali (Direktiva 2013/55/EU, člen 31): kvalificirane medicinske sestre s potrebnim znanjem in spretnostmi, ki bi napredovale v svoji stroki – vodje zdravstvene nege potrebujejo učne izkušnje, ki so dosegljive kratkoročno, da bi tako pridobili potrebna znanja in spretnosti ter kompetence, ki bi jim omogočile samozavestno delo v novih situacijah; prav tako medicinske sestre, ki uporabljajo umetno inteligenco, še posebej pri zagotavljanju zdravstvene nege pacientov s kroničnimi boleznimi – medicinske sestre kot zagovornice morajo znati delati z novimi tehnologijami samozavestno in tudi znati svetovati o najboljših rešitvah ter podpirati uporabo takšnih naprav, ko je to nujno za njihove paciente. Umetna inteligenca mora nuditi podporo pacientom in zdravstvenim delavcem, tu pa je najpomembnejša obdelava podatkov. Pomembna je uporaba znanja, vodenja in zagovorništva, informiranje in sprejemanje tehnologij, ki rešujejo probleme. Epidemija COVID-19 nas je naučila, da moramo strokovne zdravstvene delavce pripraviti na to, da so odporni, kar lahko storimo tako, da izboljšamo njihovo strokovno znanje in delo, ki temelji na dokazih, tako da podpiramo in prispevamo k razvoju in uvajanju digitalnih rešitev.

Mathias Wismar (WHO Observatory) je poudaril, da odgovor najdemo v inovaciji mešanega znanja in spretnosti v primarni zdravstveni negi. Potrebna je premestitev zdravstvene nege iz bolnišnic na primarno raven. WHO Observatory ima tri ključna sporočila: 1) inovativna mešanica znanja in spretnosti, ki podpira digitalno zdravje; 2) nova porazdelitev nalog, sprememba v preventivi in spremembah navad; 3)

sodelovanje med različnimi strokami, ki je podprto z digitalnimi orodji. Covid-19 je še pokazal, kako pomembno je, da razvijamo digitalna znanja in spretnosti in digitalne inovacije.

Marta Branca (HOSPEEM) je izjavila, da je COVID-19 pokazal, kako kritična je situacija v bolnišnicah glede zdravstvenih delavcev. Hospeem se osredotoča na večšine digitalne pismenosti in si prizadeva za prepoznanje novih pristopov pri podpori pacientov in zdravstvenih strokovnih delavcev v procesu digitalizacije.

Stella Kyriakides je zaključila, da so strokovni in drugi delavci zelo pomembni za spremembo zdravstvenih sistemov in da se je treba soočiti s prihodnjimi izzivi glede razvoja večščin zdravstvenih delavcev. Nicolas Schmit je poudaril, da je epidemija pokazala, kako pomembna je odpornost, to je zmožnost, da se upremo šokom kot posledici epidemije. Zmožnost, da obvladujemo položaj in se spopravimo z njim, je ključnega pomena. Izboljšati moramo odpornost zdravstvenih sistemov z uporabo zdravstvenih podatkov in novih tehnologij. Potrebujemo tehnologije, ki postavljajo človeka v središče. Čas je, da investiramo v ljudi, da izboljšamo delovne pogoje in investiramo v zdravstveni sektor, da bi tako dosegli visokokakovostne rezultate. Enak dostop do zdravstvenega sistema je najpomembnejši.

Več informacij:

- *Iniciativa Evropske unije za pakt znanja in spretnosti – Digitalizacija zdravstva – Program znanj in spretnosti za Evropo*

International
Confederation
of Midwives

Strengthening Midwifery Globally

32nd ICM Virtual Triennial Congress

The largest virtual gathering for midwives ever!

June 2021

icmvirtualcongress.org

Johnson's

Premier sponsor of the 32nd ICM Virtual Triennial Congress

Tema mednarodnega dneva babic 2021 je Upoštevajte podatke, vlagajte v babice!

Tita Stanek Zidarič

Mednarodna zveza babic poudarja, da podatki kažejo, da so ravno babice tiste, ki lahko preprečijo nepotrebne smrti žensk in novorojenčkov. Podatki in podrobne analize v okviru poročila **State of the World's Midwifery Report** so osnova za pogovore na nacionalni ravni in vključevanje babic na vsa področja dela, za katera so kompetentne.

Babice so prepoznane kot odgovorne in zanesljive strokovnjakinje, ki delajo v partnerstvu z žensko, jo podpirajo, negujejo, ji svetujejo med nosečnostjo, porodom in v poporodnem obdobju. Spremljajo žensko med porodom, pri čemer se zavedajo lastne odgovornosti, izvajajo pa tudi babiško obravnavo in nego novorojenčka in dojenčka. Ta skrb vključuje preventivne ukrepe, promocijo normalnega poroda, prepoznavanje zapletov pri materi in otroku, dostop do zdravstvene oskrbe ali druge ustrezne pomoči ter izvajanje nujnih ukrepov. Babice imajo pomembno vlogo pri zdravstveni vzgoji in izobraževanju ženske, družine in širše družbene skupnosti. Njihovo delovanje vključuje predporodno

obravnavo, pripravo na odgovorno starševstvo, posega pa tudi na področje zdravja žensk, spolnega ali reproduktivnega zdravja ter zdravja otrok. Babice lahko delujejo na domu, v skupnosti, v bolnišnicah, na klinikah ali v zdravstvenih domovih.

Babice kot strokovnjakinje so najboljša izbira za ženske v času nosečnosti, poroda in poporodnega obdobja. Mednarodna babiška zveza spodbuja babiški model obravnave žensk, ki temelji na spoštovanju človekovega dostojanstva, sočutja in spodbujanja človekovih pravic za vse.

Ob vseh odgovornostih, ki jih prinaša babiški poklic, pa imajo babice in ženske (skupaj z novorojenčki in njihovimi družinami), s katerimi sodelujejo, jih obravnavajo in zanje skrbijo v času predporodnega obdobja, nosečnosti, poroda, poporodnega obdobja in v okviru ginekološke obravnave, tudi pravice:

- Babice in ženske imajo pravico do zakonodajnega sistema, ki bo za ženske in njihove otroke zagotovil varno, kompetentno in avtonomno babiško obravnavo.
- Babice in ženske imajo pravico do načrtovanja ustreznega števila babic na nacionalni ravni, da se zagotovi zadostno število babic, s katerimi se pokrijejo potrebe žensk in dojenčkov.
- Ženske in babice imajo pravico, da nas vlade in ministristva s področja zdravja in izobraževanja spoštujejo.
- Babištvo ima pravico biti priznано kot samostojni poklic.

Z letošnjo temo v mislih se babice na svetovni ravni povežemo, si delimo znanje in se podpiramo pri izvajanju avtonomne babiške prakse. Torej – **upoštevajmo podatke, vlagajmo v babice.**

Povabilo na 32. virtualni kongres ICM – več informacij na www.icmvirtualcongress.org

Sporočilo za javnost, 17. marec 2021

Neenakosti med spoloma, ki jih je razkril covid-19

Mednarodni svet medicinskih sester pred izzivi pristranskosti glede spola

Annette Kennedy, predsednica Mednarodnega sveta medicinskih sester (ICN) se je izrekla proti nesprejemljivi neenakosti, ki jo je razkrila pandemija COVID-19 tako v zdravstveni negi kot za ženske na splošno: »Pomanjkanja naložb v medicinske sestre, njihovega nespoštovanja in zlorab ne smemo več dopuščati. Ko se ozremo v preteklo leto pandemije, vidimo pomanjkanje ustrezne zaščite, dostojnega plačila in nesprejemljive delovne pogoje za to, v 90 %, žensko delovno silo, vlade in oblikovalci politik pa jih po vsem svetu ignorirajo. Ženske, zlasti medicinske sestre, so v večini primerov skrbelce za bolne in umirajoče, a še vedno opazimo, da stopnja nasilja in zlorab nad ženskami narašča, medicinske sestre pa še naprej tvegajo svoje življenje zaradi slabo plačanega, podcenjenega dela. To je čas, da se naše zahteve vzamejo resno. Skrbi me množično zapuščenje poklica medicinske sestre, ki ga je zaznamovala oskrba pacientov, obolelih za covidom-19. Po vsem svetu primanjkuje šest milijonov medicinskih sester, nadaljnji štirje milijoni pa naj bi se upokojili v naslednjem desetletju. Če vlade ne bodo sprejele drastičnih ukrepov, se bo število medicinskih sester le še zmanjševalo. Posledice tega bodo občutili vsi zdravstveni sistemi in dolgoročni vpliv na gospodarstvo je lahko celo slabši od pandemije.«

ICN je objavil spletno publikacijo, v kateri je podrobno opisano delo za podporo in zaščito medicinskih sester med pandemijo COVID-19. Kot pravijo, so aplavzi potihnili, vlade pa niso naredile ustreznih korakov za nagrajevanje medicinskih sester z več kot besedami.

Ob obravnavi teme letošnjega mednarodnega dneva žena #ChooseToChallenge je predsednica Annette Kennedy dejala: »V zadnjem letu je ICN večkrat pozval vlade po svetu, da nabavijo ustrezno zaščitno opremo, obravnavajo covid-19 kot poklicno bolezen, da bi bile medicinske sestre del pandemičnih delovnih skupin in odločanja ... o nujnosti zagotavljanja cepiva za medicinske sestre in druge zdravstvene delavce. Vendar tega marsikje niso upoštevali.«

Povabilo na kongres ICN

International Council of Nurses - ICN vas v partnerstvu z združenjem Emirates Nursing Association vabi na virtualni kongres z naslovom Nursing Around the World, ki bo potekal med 2. in 4. novembrom letos. Za več informacij preverite povezavi <https://www.zbornica-zveza.si/.../kongres-icn-2021.../> ali obiščite uradno spletno stran kongresa <https://icncongress2021.org/>.

ICN Congress

Nursing Around the World

2-4 November 2021

The virtual meeting place of the world's nurses

Pomembno obvestilo

O PODALJŠANJU VELJAVNOSTI LICENC ZA ENO LETO

Vse izvajalce zdravstvene in babiške nege z veljavno licenco za samostojno opravljanje dela obveščamo, da Zakon o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 203/20, ZIUPOPDVE) v 43. členu določa, da se zdravstvenemu delavcu, ki za samostojno delo potrebuje licenco in je imel na dan uveljavitve ZIUPOPDVE, to je na dan **31. 12. 2020, veljavno licenco, veljavnost licence podaljša za eno leto**. Postopek za podaljšanje licence se začne po uradni dolžnosti.

Veljavnost licence se na podlagi omenjenega zakona tako podaljša za eno leto tudi vsem tistim diplomiranim medicinskim sestram, višjim medicinskim sestram in diplomiranim bobicam, ki v času izdaje sklepa sicer izpolnjujete pogoje za izdajo odločbe o rednem podaljšanju licence za novo sedemletno licenčno obdobje.

Vsa strokovna izpopolnjevanja, ki se jih bo izvajalec udeležil v času podaljšanja veljavnosti licence, se licenčno vrednotijo in upoštevajo v obstoječem za eno leto podaljšanem licenčnem obdobju ter se ne morejo upoštevati v prihodnjem sedemletnem licenčnem obdobju, ki bo nastopilo šele z izdajo odločbe o rednem podaljšanju licence za novo sedemletno licenčno obdobje.

ZBORNICA - ZVEZA

Povabilo k oddaji vlog za podelitev licence za strokovna področja za izvajalce zdravstvene nege iz t. i. »prve skupine« izvajalcev prvega odstavka 38. člena ZZDej-K

Zbornica – Zveza vse izvajalce zdravstvene nege iz t. i. »prve skupine«, ki izpolnjujejo pogoje za podelitev licence za strokovna področja iz prvega odstavka 38. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 64/17, ZZDej-K), **vabi k oddaji vloge za podelitev licence za strokovna področja.**

Vlogo za podelitev licence vložijo izvajalci zdravstvene nege, ki ne opravljajo preizkusa strokovne usposobljenosti in imajo na podlagi 38. člena ZZDej-K že sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za delovno mesto diplomirane medicinske sestre.

Izvajalec Zbornici – Zvezi posreduje:

- izpolnjeno vlogo za podelitev licence,
- izjavo izvajalca zdravstvene dejavnosti (delodajalca) o izpolnjevanju pogojev po 38. členu ZZDej-K,
- potrdilo o plačilu upravne takse.

Obrazca vloge in izjave sta objavljena na spletni strani Zbornice – Zveze pod zavihkom **register in licence, rubrika Licenca 38. člen ZZDej-K** (<https://www.zbornica-zveza.si/register-licence-javna-pooblastila/licenca38-clen-zzdej-k/>).

Licenca za strokovno področje se podeli **na podlagi vloge izvajalca**, zato pozivamo vse izvajalce (medicinske sestre in medicinske tehnike), da pravočasno oddate vlogo. Če izvajalec **ne odda vloge, mu ni mogoče podeliti licence.**

Zadnji rok za podelitev licence za strokovna področja za izvajalce iz t. i. »prve skupine izvajalcev« iz prvega odstavka 38. člena ZZDej-K je 17. 12. 2021. Zaradi **pravočasnega odločanja** vas prosimo, da **vloge oddate najkasneje do 30. 9. 2021.**

Izvajalci zdravstvene nege iz t. i. »druge skupine« (zdravstvene tehnice in tehniki zdravstvene nege), ki izpolnjujejo pogoje iz drugega odstavka 38. člena ZZDej-K in v postopku podelitve licence najprej opravijo preizkus strokovne usposobljenosti pri Zbornici – Zvezi, **še ne oddajate vlog za podelitev licence.**

Preizkusi strokovne usposobljenosti za izvajalce iz t. i. druge skupine se bodo začeli izvajati praviloma v drugi polovici leta 2021 oziroma ko bodo epidemiološke razmere to dopuščale. Takrat bo na spletni strani Zbornice – Zveze objavljena prijavnica za preizkus strokovne usposobljenosti in bo mogoča prijava na preizkus.

Rok za podelitev licence za t. i. »drugo skupino izvajalcev« se izteče v štirih letih od sklenitve pogodbe o zaposlitvi za delovno mesto diplomirane medicinske sestre (praviloma leta 2023).

Zbornica – Zveza

Etika med epidemijo

Mag. Jožica Eder, predsednica Častnega razsodišča I. stopnje pri Zbornici – Zvezi

Čeprav so bili že v preteklosti občasno izpostavljeni posamezni, zelo izstopajoči dogodki, ki so predstavljali skrajno neprimerno, nemoralno in neetično ravnanje v odnosu do zdravstvenih delavcev, je zadnje leto – leto epidemije postreglo z večjim naborom teh dogodkov.

Za osvežitve spomnimo – etika med drugim tudi pomeni » ... razčlenjevanje dobrega in slabega, pravega in tistega napačnega ravnanja, kot tudi pravic, dolžnosti ter pravičnosti« (Tomaš, 2009). In če se od zdravstvenih delavcev pričakuje, da v vseh pogledih sledijo profesionalni etiki, opredeljeni v kodeksu etike, poleg tega pa bi morali slediti že v preteklosti postavljenim in pričakovanim lastnostim, predvsem negovalnega osebjem » ... ponižnost, poslušnost ter ustrežljivost« (Jug, 2015), je tak odnos tudi s strani pacientov do zdravstvenega osebjem edini sprejemljiv. Epidemija je pokazala realno stanje – odnos pacientov do zdravstvenih delavcev velikokrat še zdaleč ni takšen. Kako si lahko sicer drugače razlagamo poniževanja, večno nezadovoljstvo v smislu »pre malo delamo in preveč pijemo kavo«, krivi smo za predolge čakalne vrste, nedostopnost do ambulant, v aktualnem času pa sodelujemo v teoriji zarote, napihujemo pomembnost aktualnega epidemiološkega stanja, da bomo še dolgo dobivali dodatke, podpiramo cepljenje in še in še. Tudi grožnje niso izjema, dotikajo se tudi družinskih članov. Osebne stiske ob takih dogodkih so izredno velike. V zbirko neetičnega odnosa do zdravstvenih delavcev se je pred nedavnim uvrstilo še snemanje kolegic in kolegov na odvzemnih mestih testiranj na koronavirus, norčevanje iz osebne zaščitne opreme, nestrinjanje z vrsto in načinom posega, provokacijami in žaljivkami. Ob srečanju s tako ravno odnosa nekega pacienta do zdravstvenega delavca se lahko zamaje vsaka, še tako čvrsta profesionalna drža! Ovijač (2012) sicer navaja, da naj bi bila etika glavni temelj delovanja vsakega zdravstvenega delavca, ki se pri svojem delu srečuje z različnimi etičnimi dilemami, saj pacienti pričakujejo, da je zdravstveno osebjem sposobno empatije, razmisleka, etičnega uvida in delovanja, vendar pa upravičeno lahko pričakujemo tudi korekten odnos pacientov.

Aktualne razmere niso preproste za nikogar, še najmanj za nas, zdravstvene delavce na vseh ravneh. Ne bom ponavljala že znanih dejstev o kadrovske nedohranjenosti, delu preko polnega delovnega časa in v nekaterih okoljih izjemnih obremenitvah. Izposodila si bom zapis, ki sem ga pred dnevi zasledila na socialnem omrežju: » ... smo najverjetneje najbolj kritizirana poklicna skupina sodobnega časa, nikoli dovolj pravični, nikoli pravočasni, najbolj nesposobni ... Pa vendar nismo sistem, smo ljudje v poklicu državnega sistema. Ne

moremo spremeniti sistema, ne moremo nasprotovati pravilom, lahko pa damo vse od sebe in damo sebe, da pomagamo. Včasih uspe, včasih ne. Vsi pa želimo, da ta nesmisel skupaj spremenimo!« Zaslužimo si torej tudi mi samo korekten odnos in spoštovanje. Morda bolj kot prelet letal!

Viri:

Jug, D., 2015. *Etičnost razmišljanja in etika skrbi v zdravstveni negi. Revija za univerzalno odločnost*, 4(2), pp. 47–55.

Ovijač, D., 2012. *Medpoklicno sodelovanje in etika v zdravstvu. Obzornik zdravstvene nege*, 46(4), pp. 297–301.

Tomaš, A., 2009. *Etika v današnjem času: diplomsko delo. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za Management Koper*

Čestitka

*Na The University of Manchester,
Faculty of Biology, Medicine and
Health je uspešno zagovarjal
doktorsko disertacijo naš kolega
Dr (Združeno kraljestvo Velike
Britanije in Severne Irske)*

Ljubiša Paden.

*Ponosni smo in se veselimo
njegovega uspeha.*

*Člani Oddelka za zdravstveno nego
Zdravstvene fakultete Univerze v
Ljubljani*

Kompetence medicinskih sester in etični vidik primera UKC Maribor »Namibija«

Darinka Klemenc

Informacija o okuženosti z novim južnoafriškim sevom koronavirusa zdravnika iz UKC Maribor odmeva tako v strokovni kot splošni javnosti. Namen sestavka ni moralizirati o vedenju omenjenega zdravnika, temveč o **vlogi medicinskih sester** v tem in podobnih primerih (ki jih zagotovo ni malo). Iz poročanja o dogodku je namreč razbrati, da medicinske sestre opravljamo delo, ki ni vezano na naše **poklicne kompetence**. Gre tudi za **etični vidik** delovanja v omenjenem primeru nevrokirurga.

Opozoriti želim na vlogo medicinskih sester in njihovo dodatno obremenjenost, v konkretnem primeru urejanje urnikov dela zdravnikov za delo zunaj matičnih zavodov. Glede na to, da je teh zdravnikov po vsej državi zelo veliko, se vprašajmo, koliko jim pomagajo to delo urejati medicinske sestre, tudi med svojim službenim časom, ob delovnih obveznostih, za kar jih delodajalec plačuje. Poraja se več vprašanj: kakšne so dodatne obremenitve medicinskih sester s tem delom, kako je z njihovimi delokrogi, kako dodatno delo vpliva na kakovost, varnost, učinkovitost njihovega dela, kako je s poklicnimi kompetencami, medpoklicnimi odnosi v timih itd.

Novica o okuženosti kirurga iz UKC Maribor, ki je pripotoval iz Afrike, se je konec februarja bliskovito razširila. Na Necenzurirano.si (26. 2. 2021) lahko beremo: »Gre namreč za kirurga,

ki je v zadnjih letih delal pri vsaj devetih izvajalcih zdravstvenih storitev. Ob redni službi v UKC Maribor in honorarnem delu v Kirurškem sanatoriju Rožna dolina v Ljubljani je paciente pregledoval in operiral tudi v ... Kot smo neuradno izvedeli, **za njegov urnik pri vseh teh izvajalcih skrbi kar ena od medicinskih sester na oddelku za nevrokirurgijo v UKC Maribor**. (<https://necenzurirano.si/clanek/preiskovalne-zgodbe/to-je-zdravnik-iz-namibije-zaradi-katerega-odpovedujejo-operacije-853208>). V drugi informaciji (8. 3. 2021) istega vira ima omenjeni zdravnik *veljavno soglasje za delo še pri petih zasebnih izvajalcih zdravstvene dejavnosti ... Po podatkih iz UKC Maribor ima trenutno 120 njihovih zdravnikov in drugih zaposlenih skupno 213 soglasij za delo izven matične ustanove. Od teh jih 53 dela izključno v javnih zavodih, 67 pa jih dela tudi pri zasebnikih. Največ soglasij imajo kirurgi ortopedi, ki so že tako na vrhu seznama najbolje plačanih zdravnikov*. <https://necenzurirano.si/clanek/preiskovalne-zgodbe/ukc-maribor-stotina-zdravnikov-lahko-med-epidemijo-dela-drugje-855337>.

V prvi navedbi gre za »neuradno« informacijo, v drugi za uradno (UKC Maribor). Gre pa tudi za vprašanje, kdo te obveznosti zdravnikov koordinira. Kirurgi naj bi bili med delovnim časom veliko v operacijskih dvoranah, torej težko to delajo sami, četudi bi to pričakovali. A vsaj v primeru nevrokirurga Voršiča ni (bilo) tako. Kot navedeno »za njegov urnik pri vseh teh izvajalcih skrbi kar ena od medicinskih sester na oddelku za nevrokirurgijo«. Razumeti je, da med službenim časom. Ni pomembna njena identiteta, gre za primer, ki zagotovo ni osamljen. Kolegica zagotovo dela vestno, kar ji je naročeno, najbrž ne v svojem prostem času. Z navajanjem vseh zavodov, kjer naj bi zdravnik honorarno delal, si lahko ustvarimo sliko, koliko dela prinese takšno »urejanje urnika« za pet, deset delovišč.

Ob tem se poraja več vprašanj: kaj je vsebina dela medicinske sestre, kdaj ga lahko opravlja kakovostno, učinkovito, varno, v skladu s strokovnimi in organizacijskimi navodili, etičnimi načeli, ali res dela za dobro pacientov in zavoda, kjer prejema svojo plačo? Katere so torej njene kompetence in odgovornosti, vezane na delovno mesto, stroko, poklicno etiko, delovnopravno in drugo zakonodajo; ne nazadnje po 55. členu ZZDej za svoje delo odgovarja strokovno, kazensko, materialno in etično. Katere vsebine mora opustiti, če se mora vzporedno ukvarjati z administracijo, telefoni, e-pošto, da ureja honorarno delo svojega sodelavca, enega ali več, kdo ve ... V našem primeru za devet (!) ali pet (!), ni bistveno, njegovih delovišč po različnih koncih države. In zunaj nje. In kjer zdravnik najbrž tudi lepo zasluži. Četudi morda pade kakšna drobtinica (evro) z njegove lepo obložene mize. A v času službe jo plačuje zavod oz. zdravstvena zavarovalnica, torej pacienti. Ti pa čakajo v najdaljših čakalnih vrstah za operacije prav v zavodu, kjer dela omenjeni nevrokirurg.

Četudi si zdravniki dovolijo »razpolagati« s časom medicinskih sester za zasebne interese, se vprašajmo, kje je tu vloga managementa zdravstvene nege, kje so notranje in/ali zunanje presoje, drugi mehanizmi nadzora. UKC Maribor je večkrat javno opozarjal na hudo pomanjkanje medicinskih sester, o čemer ne dvomimo. Zato je vsakdo še toliko bolj dragocen; če le en član (da ne govorimo o številnih izpadih v času epidemije) negovalnega tima manjka, je manj možnosti ustrezne strokovne obravnave pacientov. Hiter izračun: za devet delovišč koordiniranja urnika zdravnika, in če za vsako delovišče porabi samo deset minut na dan, je to 90 minut, na teden en delovni dan, na leto mesec in pol do dva meseca izpada! A nekdo mora delo te medicinske sestre opraviti.

Iz primera se skušajmo kaj naučiti. Ponavljam, da ne gre za izpostavljanje kolegice, delajmo na tem, da bo podobnih situacij čim manj ali jih sploh ne bo. Kot smo se učili ob situaciji s kalijevim kloridom pred leti na Nevrološki kliniki v UKC Ljubljana. Tedaj smo na Zbornici – Zvezi oblikovali »Protokol medpoklicne komunikacije med medicinskimi sestrami/babicami in zdravniki v primerih dvoma o naročenih ukrepih« (<https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2019/09/Protokol-medpoklicnega-sodelovanja.pdf>).

Ob primeru »Namibija« se porajajo tudi etični izzivi; troje etičnih načel iz našega poklicnega kodeksa naj nam bo vodilo, če bi se znašli v situaciji, ko naročilo, zaprosilo, zadolžitve niso v naboru naših poklicnih kompetenc niti jih ne opredeljujejo načela poklicne etike:

NAČELO I: Izvajalci zdravstvene nege in oskrbe skrbijo za ohranitev življenja in zdravja ljudi. **Svoje delo** so dolžni opravljati humano, strokovno, kakovostno, varno, sočutno, odgovorno, vestno ter v odnosu do pacienta spoštovati njegove potrebe, vrednote in prepričanja. NAČELO IV: Izvajalci zdravstvene nege in oskrbe **v okviru svojih pristojnosti** nudijo pacientu kompetentno zdravstveno nego in oskrbo. Standardi delovanja: ... zavzemajo se za take razmere pri delu, ki omogočajo izvajanje zdravstvene nege in oskrbe v skladu z vrednotami, načeli in standardi ravnanja tega kodeksa etike. NAČELO V: Delovanje izvajalcev zdravstvene nege in oskrbe temelji **na odločitvah v korist pacienta** <https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2019/12/Kodeks-etike-v-zdravstveni-negi-in-oskrbi-Slovenije.pdf>.

Ne nazadnje gre za ugled našega poklica in za vprašanje: želimo v odnosu do zdravnikov igrati še naprej podrejeno pomočniško vlogo, ki se je desetletja otepamo, ali enakopravno sodelovalno? Se znamo v odnosih s sodelavci asertivno odzivati v podobnih situacijah? Torej znati reči: NE. Naše znanje, strokovni dosežki, razvoj profesije, izobraževanje, raziskovanje, vsakodnevna dejanja v praksi, ne nazadnje priznanja, na primer zaupanje pacientov v poklic medicinske sestre ali ravnar prejeti prestižni naslov ONE 365 naj nam bodo vodilo pri odločitvah, tudi etični izbiri: ali delo za sodelavca, ki ni v našem delokrogu, ali skrb za pacienta. Dvoma ne bi smelo biti.

Obvestilo

*Spoštovani,
naslednja številka Utripa
je dvojna (junij/julij)
in izide
v prvih dneh junija 2021.*

*Prispevke sprejemamo
do 20. maja.*

Uredništvo

*V Žarji Jani je bil 9. 2. 2021 objavljen prispevek novinarka Jelke Sežun z naslovom **Ste danes že uščipnili svojo študentko, natakario, medicinsko sestro.** Na ta prispevek smo se odzvali v Delovni skupini za nenasilje v zdravstveni in babiški negi, saj smo menili, da v določenih vidikih stereotipno obravnava medicinske sestre in tudi problematiko spolnega nadlegovanja na delovnem mestu. Hkrati pa smo želeli bralkam in bralcem spolno nadlegovanje v zdravstvu predstaviti bolj celovito. Na uredništvo revije Žarja Jana smo poslali to dopolnilo članku, ki sicer še ni bilo objavljeno. Z namenom ozaveščanja članic in članov Zbornice – Zveze o tej zelo aktualni družbeni temi ga objavljamo tudi v Utripu.*

Delovna skupina za nenasilje v zdravstveni in babiški negi,
vodja Irena Špela Cvetežar

Pismo reviji Zarja Jana:

V Delovni skupini za nenasilje v zdravstveni in babiški negi, ki že dvajset let deluje pri Zbornici – Zvezi, podpiramo obravnavo aktualnih tem, kar revija Zarja Jana ažurno tudi počne. Ob omenjenem naslovu članka pa se nam poraja vprašanje, ali je treba dodatno spodbujati stereotipe o določenih (pretežno ženskih) poklicnih skupinah, med njimi tudi o medicinskih sestrah. Že »ščipanje« (ve se, v kateri del telesa) simbolično pomeni vzdrževanje stereotipa, povezanega z nekim poklicem, kamor poleg natakarič in po novem študentk ter igralc očitno (še vedno) prištevamo tudi medicinske sestre. Stereotipov se neka skupina (tudi poklicna) težko znebi, zato je toliko bolj pomembno, da jih po nepotrebnem ne spodbujamo. V luči našega videnja se je prav to zgodilo tudi v tem članku. Ob omembi naše poklicne skupine je pomanjkljivo obrazloženo naše delovanje prav na področju srečevanja z nasiljem vseh vrst, tudi s spolnim.

Prav **medicinske sestre, babice in zdravstveni tehniki smo kot prva poklicna skupina v državi in med redkimi v svetu že pred dvajsetimi leti (1999–2000) izvedli prvo nacionalno raziskavo o pojavnosti vseh vrst nasilja (tudi spolnega) na naših delovnih mestih in s tem prebili zid molka ter opozorili, tudi v javnosti, na to takrat še popolnoma prikrito tabu temo v naši družbi. V teh letih smo javno predstavili veliko priporočil o preprečevanju nasilja, se ukvarjali z mnogimi projekti in aktivnostmi, izobraževali, ozaveščali, reševali, objavljali, pomagali, se pojavljali v javnosti, tudi v medijih.**

Pred dvema desetletjema smo si na pojav spolnega nadlegovanja v naši poklicni skupini upali prvič javno opozoriti in **dosegli, da se je odnos sodelavcev, vodstev in širše javnosti do nas precej izboljšal in da se je začela uveljavljati manjša strpnost do spolnega in drugih oblik nasilja na delovnem mestu.**

To je med drugim potrdila tudi **ponovljena raziskava (2010–2011)**, ki je ovrgla nekatere prejšnje ugotovitve. Med drugim so se med povzročitelji nasilja na prvem mestu pojavili pacienti. Nekaj ugotovitev: od skoraj 700 anketirancev je doživelo **fizično (telesno) nasilje** na delovnem mestu 14,9 % vprašanih, največ (74,8 %) je navedlo kot storilca fizičnega napada pacienta, manj (11,2 %) svojce, v majhnih deležih pa medicinske sestre (4,3 %) zdravnike (3,8 %), druge (7,2 %). **Psihično nasilje** je bila najpogosteje zaznana oblika nasilja. Najpogostejši izvajalci (psihičnega) nasilja so bili pacienti, nato medicinske sestre, zdravniki, svojci in drugi. **Spolno nasilje (fizično in verbalno) pa je bilo prepoznano kot najbolj redka pojavnostna oblika.** Razlogi za te spremembe so po našem mnenju naslednji: o nasilju se več govori (27,5 %), večje

je zavedanje pravic (22,8 %), o tem se pogovarjamo med seboj (15,9 %), **o tem poročajo tudi mediji** (8,1 %).

Za pomoč in podporo vsem, ki imajo izkušnjo nasilja, smo v delovni skupini med drugim izdelali priporočila za preprečevanje različnih vrst nasilja v partnerskih in družinskih odnosih ter v delovnih okoljih. Dosegljiva so na <https://www.zbornica-zveza.si/o-zbornici-zvezi/delovne-skupine/delovna-skupina-za-nenasilje-v-zdravstveni-negi/>. V zadnji številki Utripa (feb. 2021), glasila Zbornice – Zveze, je izšel dokument »Priporočila za obravnavo spolnega nadlegovanja in nadlegovanja zaradi spola na delovnem mestu«, s katerim se pridružujemo javni strokovni razpravi o tej družbeni problematiki.

Ocenjujemo torej, da se je v dvajsetih letih položaj spremenil na bolje. Četudi je treba še marsikaj postoriti, predvsem na področju spletne agresivne, žaljive, neprimerne komunikacije, kar omenjate v svojem prispevku. Naša naslednja priporočila se bodo nanašala prav na obravnavo spletne nasilne komunikacije, saj je ta vse bolj prisotna in lahko za žrtev izjemno uničujoča, kar smo zaznali tudi v delovni skupini.

Kot pozitiven premik na tem področju vidimo tudi spremembo zakonodaje, saj je zaostrovanje odgovornosti vodstev organizacij edina učinkovita pot k preprečevanju nasilja na delovnem mestu. Delodajalci si vedno manj upajo pometati opozorila ali prijave zaposlenih pod preprogo. Ob sprejemu internih aktov in vzpostavljanju institutov za obravnavo nasilja se sproža v kolektivih tudi prepotrebna razprava o teh vprašanih, ki krepi ozaveščanje zaposlenih o pravici vsakogar do dostojanstva in zaščite pred nasiljem.

Podpiramo tudi nedavne javne izpostavitve posameznic, ki so se odločile spregovoriti o izkušnji z nasiljem. Pri tem zelo pomagata tudi mediji, hvala vam. Pri preprečevanju nasilja v družbi najbolj šteje solidarnost med vsemi nami, ki verjamemo, da je nasilje nesprijemljiva oblika komunikacije, še posebno, če jo zlorablja položajno in družbeno močni posamezniki ali posameznice. Naša delovna skupina je zato javno podprla študentke (in študente), podpira igralke (in igralce) in vse ranljive družbene skupine, ki imajo manj družbene moči in so zato bolj izpostavljene sistemskemu in medosebnemu nasilju. Glede na mednarodno sodelovanje naše organizacije pravkar pošiljamo v Srbijo, na Hrvaško in v Bosno in Hercegovino spodbudo ter podporo ženskam, ki so spregovorile o spolnem nasilju (#Nisam tražila) in tudi medicinskim sestram, saj jim lahko naše 20-letne izkušnje koristijo. O tej temi se bo aprila govorilo na generalni skupščini EFN (European Federation of Nurses Association), katere članica je tudi Zbornica – Zveza. Mislimo, da imamo kaj povedati. Le vprašati nas je treba.

»Referenčne ambulante« – DESETLETJE (NE)USPEHOV

Mag. Jožica Eder

Pisalo se je leto 2011 in po nekajletnem trudu, vztrajnosti in odločni drži nekaterih v primarnem zdravstvu dovolj trmastih kolegic so 1. aprila začele delovati »referenčne ambulante«. Datum je bil zgolj naključje ali pa tudi ne. Kljub vsemu pa pomemben dan za slovensko primarno zdravstveno varstvo.

In smo začeli. Standardni, pretežno kurativni obravnavi v ambulantah družinske medicine se je pridružila intenzivna, usmerjena preventivna obravnava pacientov, s poudarkom na preprečevanju srčno-žilnih obolenj, arterijske hipertenzije, sladkorne bolezni tipa II, depresije, KOPB, preprečevanju škodljivega pitja alkohola ter vodenje bolnikov z urejenimi kroničnimi obolenji (arterijska hipertenzija, sladkorna bolezen tip II, astma, kronična obstruktivna pljučna bolezen), dispanzerska metoda dela in polovička diplomirane medicinske sestre. Mediji so bili polni pozitivnih objav, definicij, tudi negativnih komentarjev. Pričakovanja so bila velika, tako pri diplomiranih medicinskih sestrah, še bolj pa pri družinskih zdravnikih, saj je bila ena od »obljub« tudi njihova razbremenitev. Dobili smo protokole, vprašalnike, opravili smo intenzivne module, nastajali so registri pacientov s kroničnimi obolenji, ambulante so dobile dodatne aparature ... Pacienti so bili v začetku presenečeni, zakaj je treba še k medicinski sestri, vendar je marsikoga pritegnila napotnica za laboratorij in EKG. Naše obravnave so (bile) obsežne in vse, kar so povedali nam, bi radi še enkrat povedali zdravniku. Začetna uspešnost in vedno boljša sprejetost je verjetno botrovala dodatnim diagnozam, katerih vodenje je prehajalo v delokrog diplomirane medicinske sestre – dobile smo v oskrbo še

bolnike z depresijo, benigno hiperplazijo prostate, koronarnimi obolenji in osteoporozo. Predpona »urejena« se je kar nekje izgubila. Kartotek, v katerih se je pojavljal zapis »st. idem« in samo predpisana zdravila, v nekaterih primerih celo leto ali dve, ni bilo več. Še vedno pa je ostala tista »polovička« diplomirane medicinske sestre. S časoma so nas pacienti vzeli za dobrodošlo spremembo in dodatno moč v ambulantah, zmanjšalo se je število želja »zdaj bi pa še k zdravniku«, izraz »referenčna ambulanta« in »referenčna sestra« se je usidral v javnosti, na žalost pa tudi »šest (pacientov, storitev) na dan« med sodelavci in tudi v drugi strokovni javnosti. Da smo v eni ambulanti polovični delovni čas – štiri ure, je (še danes) izpuščeno dejstvo, prav tako kot delež administratorja, obljubljen v začetku. Rezultati dobrega dela so bili predstavljeni tudi zunaj meja Slovenije – EFPC Barcelona 2014, Amsterdam 2015, Riga 2016, Berlin 2017, Gradec 2017 in 2019 – vse Metka Žitnik, kongres družinske medicine WONCA 2015, Istanbul Metka Žitnik, Jožica Eder in EFPC 2019, Pariz Metka Žitnik, Jožica Eder in Barbara Bukovnik. Sčasoma so tudi domači specialisti, sicer sramežljivo, priznavali pozitivne učinke, sodelavci v timu, ponekod tudi vodstva pa kakor kje. Uspešnost programa je prinesla spremembe in dodatne programe v zdravstvenovzgojne centre, v večjih zdravstvenih domovih so tako nastali centri za krepitev zdravja. Dobri rezultati in obsežna baza podatkov, nastala s tvorbo registrov (več kot 1.400.000 Slovencev je razvrščeno v registre, ki se trenutno vodijo) in vnašanjem številnih podatkov v bolj ali manj delujoče in ustrezne računalniške programe, je bila podlaga za številne diplomske in specialistične naloge tako pri medicinskih sestrah kot pri zdravnikih specializantih. Kljub temu pa položaj »referenčne sestre« po desetih letih še vedno ni dorečen. Kadar je potrebno naše sodelovanje ali nadomeščanje v ambulantih, smo del tima, ko se delijo finančna sredstva, smo samostojne in v tim ne spadamo (Aneks 2 k SD za leto 2019)!

Morda je v našem okolju navada, da je treba vse, kar je dobro zasnovano, sprejeto in daje rezultate v kvalitativnem smislu, kar dokazujejo tudi redna letna preverjanja zadovoljstva pri pacientih, ustaviti. Kako si sicer drugače lahko razlagamo uvedbo letnega normativa 1200 storitev na eno ambulantno družinske medicine – torej v štirih urah. Leto 2019 tako predstavlja velik korak nazaj in odmik od koncepta dela v »referenčnih ambulantah«, uvedenega leta 2011. Protokoli in obseg dela so namreč ostali nespremenjeni. Začel se je boj za preživetje, ki je v veliki meri zmanjšal kakovost dela. Doseganje norme je namreč pogoj za 100-% izplačilo. Nenehno dokazovanje v upravičenost »obstoja referenčne sestre« na primarni ravni je dobilo novo dimenzijo v letu 2020, v letu epidemije. Prve smo bile umaknjene s svojih delovišč na triažne točke, info točke, odvzemna mesta brisov, kasneje cepljenja, normativi niso bili več pomembni in skupaj s kolegicami iz centrov za krepitev zdravja opravljamo številne nove storitve, ki so se naenkrat pojavile na primarni ravni. Ne znam si predstavljati, kako bi brez nas! Kljub vsemu pa je ob koncu prvega vala epidemije sledila streznitev – »ZZZS

zaradi epidemije ne načrtuje znižanja plana storitev ... pričakuje protokole, ki bodo v danih okoliščinah optimizirali procese in obravnavo bolnikov«. Ob teh odgovorih in pričakovanjih v delovnih organizacijah smo bili ogorčeni. V času med eno in drugo epidemijo smo s prisotnostjo na svojih deloviščih rešili veliko stisk in vprašanj, saj so lahko pacienti prišli v obravnavo vsaj k »referenčni sestri«, dostopnost do osebnih zdravnikov je namreč še vedno zmanjšana. Prihodnost ne obeta prav veliko. Plačnik vztraja pri letno postavljenih normah, pogajanja o kadrovskih normativih, ki bi v ambulante družinske medicine postavila celo diplomirano medicinsko sestro (in jih s tem izenačil z otroškimi in šolskimi dispanzerji), se kar ne zaključijo, še vedno se postavljajo vprašanja o učinkovitosti projekta, čeprav je ta že od leta 2018 postal standard načina dela na primarni ravni ... in še bi lahko naštevati. Pacienti pa izgubljajo! Kot že velikokrat v preteklosti – spomnimo se samo gerontoloških in onkoloških dispanzerjev. Morda bodo čez nekaj let ugotovljene in priznane nape, na katere opozarjamo, a to je že druga zgodba.

Izvajalke zobozdravstvene vzgoje primarnega zdravstvenega varstva: Dovolite nam izvajanje preventive!

Medeja Bučar, Marina Čok, Irena Šumer, Marija Preložnik in Blanka Romih

Ustno zdravje ni samo lep nasmeh. Povezano je s splošnim zdravjem in s kroničnimi sistemskimi boleznimi. Zdrava ustna votlina vpliva na našo samopodobo, uspešnost in položaj v družbi. Svetovna zdravstvena organizacija je že leta 1989 podprla promocijo ustnega zdravja kot sestavni del zdravstvenih ukrepov.

Zaradi obvladovanja epidemije covid-19 in zagotavljanja neodložljive zdravstvene obravnave pacientov je 24. 10. 2020 s sprejetjem odredbe o začasnih ukrepih na področju organizacije zdravstvene dejavnosti bilo začasno prekinjeno izvajanje vseh preventivnih zdravstvenih storitev, vključno z zdravstvenimi storitvami v centrih za krepitev zdravja, zdravstvenovzgojnih centrih in preventivnimi storitvami v ambulantah družinske medicine (referenčne ambulante).

V času trajanja prepovedi je v okoljih primarnega zdravstvenega varstva opaziti izrazite potrebe po izvajanju preventivnih

zdravstvenih dejavnosti, saj je epidemija drastično spremenila tudi življenjski slog prebivalstva. Pri neposrednem ambulantnem zobozdravstvenem delu z otroki in mladostniki se ugotavlja poslabšanje zdravstvenega stanja v ustni votlini. Med najbolj očitne dejavnike sodi neurejena in neprimerna prehrana, z vmesnimi prigrizki in napitki, velikokrat brez vsakršnega reda, pa tudi zmanjšana motivacija za čiščenje zob. Ker je zaradi ukrepov odpadla preventiva na terenu (v šolah in vrtcih), s strani izvajalcev zobozdravstvene vzgoje in preventive pa tudi klasična oblika sistematskih pregledov, so na slabšem predvsem otroci brez spodbudnega domačega okolja.

Zobozdravniki sporočajo, da se higiena ustne votline močno slabša in želijo preventivne aktivnosti izvajati vsaj individualno. Pristop k individualnim obravnavam v higienskem kabinetu je nujen, saj se otrokom le z izobraževanjem in podporo staršev ustno zdravje lahko izboljša.

Medicinske sestre kot izvajalke zobozdravstvene vzgoje in preventive imajo za otroka večjo slinost – njihove besede si bolj zapomnijo, imajo večjo težo in zato je pomembno, da se otrokom tak način omogoči in predstavi. Zobozdravstvena vzgoja in preventiva imata dolgoletno tradicijo in sta že pokazali zavidljive rezultate.

Zaradi izzivov in želje po razširitvi programa in možnosti kadrovske okrepitve ter povabilu v center za krepitev zdravja so nekateri izvajalci svoje poslanstvo samoiniciativno razširili tudi na posredovanje vsebin odraslim. Menijo, da je vzpostavitev izvajanja preventivnih aktivnosti tudi na področju zobozdravstva za odraslo populacijo nujna. Tako bi zmanjšali pojavnost zobne gnilobe in bolezni obzobnih tkiv ter izboljšali ustno zdravje prebivalstva.

Napočil je čas, da se v trenutni situaciji posvetimo večji spodbudi, izobrazbi in motivaciji staršev ter individualni obravnavi tako otrok in mladostnikov kot tudi odraslih.

Zobozdravniki menijo, da je treba poiskati nove načine glede preventivnih pristopov, ki bi bili skladni tudi z epidemiološkimi ukrepi.

Izvajalci iz okolij menijo, da bi bilo dobro v šolah in vrtcih ohraniti predavanja, naravoslovne dneve ter roditeljske sestanke (čeprav tudi na daljavo).

Tukaj ima pomembno vlogo individualna obravnava v preventivnem kabinetu, kamor bi napotili pacienta neposredno iz zobozdravstvene ambulante, seveda po predhodnem dogovoru z izvajalcem.

Kot dobra možnost preventivnega kolektivnega dela se je že v jesenskem času izkazalo predavanje oz. aktivno poučevanje z demonstracijo virtualno na spletu.

Glede na vse zapisano, se je oblikoval predlog, da odgovorne odločevalce glede na te argumente opozorimo, da se pri odločanju ukrepov stavek: »Preventiva se ne izvaja«, nadomesti z bolj primernim: »Zobozdravstvena vzgoja in preventiva se izvajata v skladu z možnostmi in ob upoštevanju ukrepov.«

Izvajalci zobozdravstvene vzgoje in preventive se zavedajo resnosti položaja, v katerem smo se znašli. Zato k svojemu delu odgovorno in z vso zaščitno opremo tudi pristopajo. Ker so pozitivno naravnani in z dušo vpeti v svoje delo, ga želijo nadaljevati. Ne želijo si, da bi jim epidemija preprečila ali odvzela njihovo delo, temveč stremijo k iskanju novih rešitev in izboljšanja.

Z veseljem sporočajo, da jim zagona ne bo zmanjkalo, da je mnogo poti še odprtih, neraziskanih, njihove želje po odgovornem delu in razvoju zobozdravstvene vzgoje in preventive pa zelo velike.

Prispevek je bil napisan v sodelovanju z:

Medeja Bučar, nacionalno koordinatorico za zobozdravstveno vzgojo, NIJZ; Marino Čok, medicinsko sestro s spec. znanji, ZD Izola, predsednico Sekcije MS in ZT v zobozdravstvu; Ireno Šumer, medicinsko sestro s spec. znanji, ZD Velenje; Marijo Preložnik, mag. zdr. nege, ZD Velenje; Blanko Romih, zobozdravstveno asistentko, ZD Brežice

OBVESTILO

Če ne želite prejemati Utripa v papirni obliki, ker ga prebirate preko spletne strani Zbornice – Zveze, nam to sporočite na e-naslov:
clanarina@zbornica-zveza.si

Uredništvo

Ali vemo, kako ravnati v primeru izbitega zoba?

Damir Hećimović, Helena Olenik

Ključne besede: izbitje zoba, prva pomoč ob avulziji zoba, mediji za shranjevanje izbitega zoba

IZVLEČEK

Uvod: Nujna zobna stanja danes niso več redkost. Z njimi se vse več srečuje tudi zdravstveni kader nujne medicinske pomoči v negovalnih ustanovah, bolnišnicah in v drugih institucijah.

Metode: Uporabljena je bila deskriptivna metoda dela s pregledom strokovne in znanstvene literature preko podatkovnih baz: COBIB.SI, Wiley online Libery, PubMed in Science Direct.

Rezultati: Reimplantacija izbitega zoba se mora izvesti na kraju dogodka. Če to zaradi različnih dejavnikov ni mogoče, se zob vstavi v medij za shranjevanje in transport. Pri tem še ni določeno, kateri je najbolj idealen.

Zaključek: Medicinsko osebje predvsem pa medicinske sestre imajo ključno vlogo pri obravnavi prvih nujnih ukrepov pri avulziji zob z namenom preprečiti poznejše komplikacije. Zaradi pomanjkljivega izobraževanja na tem področju predstavljajo nujna zobna stanja klinični problem za večino izvajalcev osnovnega zdravstva.

Uvod

Nujna zobna stanja danes niso več taka redkost. Z njimi se vse več srečuje tudi zdravstveni kader nujne medicinske pomoči v negovalnih ustanovah, bolnišnicah in v drugih institucijah. Poškodbe zob običajno niso nujna stanja, vendar ravno pozna oskrba ogroža izid zdravljenja izpadlega zoba in povzroča tako več možnih poznih zapletov. Ob svetovnem dnevu ustnega zdravja, vsako leto 20. marca, je tema, kako pravilno ravnati ob izbitju zoba, zelo aktualna in pomembna.

Letošnji svetovni dan ustnega zdravja poteka pod sloganom: »Tvoja usta, tvoj ponos«. Letos so številni preventivni programi zaradi epidemije odpadli. To se seveda že pozna na področju zdravja zob. S tem namenom je skrb za zobe in ustno votlino še pomembnejša.

Metode

Uporabljena je bila deskriptivna metoda dela s pregledom tuje in domače strokovne in znanstvene literature preko podatkovnih baz: COBIB.SI, ScienceDirect, Wiley online Libery, PubMed. Časovni okvir vključenih člankov zajema od leta 2012 do 2019.

Rezultati

Stalnih zob je dvaintrideset in so razdeljeni na osem vrst: osrednje in stranske sekalce, podočnike, prvi in drugi ličniki, prvi in drugi kočniki ter tretji kočniki ali modrostni zobje. Rast mlečnih zob se začne med šestim in desetim mesecem starosti ter traja praviloma do tridesetega meseca. Rast stalnega zobovja se začne okoli šestega in sedmega leta ter se nadaljuje do izrastka modrostnih zob (Idzik & Krauss, 2013).

Avulzija oz. izbitje zoba je stanje, ko je zob odstavljen s svojega mesta in je rezultat hude poškodbe. Poškodbe zob predstavljajo približno 5 odstotkov vseh telesnih poškodb. V primeru otrok pa od 17 do 20 odstotkov vseh poškodb, v katere so vključeni. Padci predstavljajo enega izmed najpogostejših razlogov izbitja zoba, sledijo športne aktivnosti, prometne in kolesarske nesreče ter fizično nasilje (Zaleckiene, et al., 2014).

Pri izbitju zoba se prvi nujni ukrepi začnejo s pomiritvijo pacienta, ki mu sledi iskanje zoba. Zob reimplantiramo nazaj na njegovo mesto, reimplantacija mlečnega zoba pri otrocih se

odsvetuje (Martins, et al., 2014). Izbit zob ves čas držimo za njegovo krono, in sicer ga držimo za beli del in se izogibamo dotikanja zobne korenine, saj tako izognemo poškodb. Če zob ni čist, ga na kratko speremo pod mrzlo vodo. Zob reimplantiramo s pomočjo sosednjega zoba, ki nam služi kot vodilo in ga vstavljamo globoko, kolikor je le mogoče (Andersson et al., 2012).

Ko reimplantacija ni več mogoča, se avulziran zob shrani v medij. Medije za shranjevanje izbitega zoba delimo na tri tipe: na suhe, tekoče ali na kombinacijo obeh. Ugotovljeno je bilo, da suhi in kombinirani shranjevalni mediji negativno

Ustno zdravje je z roko v roki povezano z vsesplošnim zdravjem. S skrbjo za ustno zdravje preprečujemo nastanek bolezni v ustni votlini, ki lahko vodijo v večjo izgubo zob. Ta pa lahko posledično izrazito negativno vpliva na kakovost življenja in človekovo samopodobo. Izgubljene zobe lahko nadomestimo z različnimi zobozdravstvenimi posegi, s katerimi pa ni mogoče do popolnosti nadomestiti naravnih zob. Naloga svetovnega dneva ustnega zdravja je vodilo in pomoč vsem ljudem za boljše izvajanje ustne higiene ter ozaveščanje ljudi na pomembnost tematike.

Medij za shranjevanje	Voda	Zeleni čaj	Solucija za kontaktne leče	Kravje mleko	Slina	Jajčni beljak	Euro-Collins®	NaCl raztopina
Učinkovitost	Zelo slaba	Odlična	Slaba	Odlična	Zelo slaba	Dobra	Odlična	Slaba
Dostopnost	Zelo dobra	Slaba	Dobra	Dobra	Zelo dobra	Dobra	Zelo slaba	Zelo dobra

vplivajo na celjenje v primerjavi s tekočimi, ki jih delimo še na fiziološke in nefiziološke. Če je zob shranjen v nefiziološkem shranjevalnem mediju, kot sta navadna voda ali alkohol, so možnosti za dobro prognozo slabe. Pod fiziološke lahko uvrstimo fiziološko raztopino, mleko, slino itd. Glavne značilnosti, učinkovitost in dostopnost omenjenih medijev za shranjevanje avulziranega zoba so opisane v tabeli (Tabela 1) (Poi et al., 2013).

Poškodovanca je treba nato v roku 24 ur napotiti v zobozdravstveno ustanovo, saj se zdravljenje reimplantiranega zoba nadaljuje endodontsko. Pri avulziji zob je treba dokumentirati čas poškodbe, čas reimplantacije ali tip uporabljenega medija za shranjevanje zoba (Deangelis et al., 2014).

Zaključek

Medicinsko osebje predvsem pa medicinske sestre imajo ključno vlogo pri obravnavi prvih nujnih ukrepov pri avulziji zob z namenom preprečiti poznejše komplikacije (Hugar et al., 2012). Kljub svojemu znanju o prvih nujnih ukrepih pri avulziji zoba se zgodi, da so medicinske sestre premalo odločne za izvedbo reimplantacije. Zaradi pomanjkljivega izobraževanja na tem področju so ukrepi pri zobnih nujnih stanjih klinični problem za večino izvajalcev osnovnega zdravstva. Medicinske sestre bi lahko pridobile osnovna znanja o oskrbi manjših zobnih poškodb z udeležbo in vključevanjem v interdisciplinarni seminarje ter izobraževanja.

Tabela 1: Mediji za shranjevanje

Literatura:

- Andersson, L., Andreasen, J., Day, P., 2012. Guidelines for the management of traumatic dental injuries: 2. Avulsion of Permanent Teeth. *Dent Traumatol*, 28(1), pp. 88–96.
- Deangelis, A., Barrowman, RA., Harrod, R. & Nistri, Al., 2014. Review article: Maxillofacial emergencies: Dentoalveolar and temporomandibular joint trauma. *Emerg Med Australas*, 26(5), pp. 439–445.
- Hugar, SM., Suganya, M., Kiran, K., Vikneshan, M. & More, VP., 2012. Knowledge and awareness of dental trauma among indian nurses. *International Emergency Nursing*, 21(4), pp. 252–256.
- Idzik, S. & Krauss, E., 2013. Evaluating and Managing Dental Complaints in Primary and Urgent Care. *J Nurse Pract*, 9(6), pp. 339–340.
- Martins, PA., Franco, FAD., De Barcelos, RV., Marques, LS. & Ramos-Jorge, ML., 2014. Replantation of avulsed primary teeth: a systematic review. *Int J Paediatr Dent*, 24(2), pp. 77–83.
- Poi, WR., Sonoda, CK. & Martins, CM., 2013. Storage Media For Avulsed Teeth: A Literature Review. *Braz Dent J*, 24(5), pp. 437–445.
- Žaleckienė, V., Peciulienė, V., Brukiene, V. & Drukeimis, S., 2014. Traumatic dental injuries: etiology, prevalence and possible outcomes. *Stomatologija, Baltic Dental and Maxillofacial Journal*, 16(1), pp. 7–14.

2021

MEDNARODNO LETO MEDICINSKIH SESTER IN BABIC

*Medicinske sestre in
babice so temelj vsakega
zdravstvenega sistema.*

V okoliščinah epidemije, ki je zajela svet, so

**MEDICINSKE SESTRE IN BABICE OSTALE TEMELJ VSAKEGA
ZDRAVSTVENEGA SISTEMA.**

*V času ene izmed največjih kriz človeštva sta poklicni skupini s svojim
delom izstopali z močjo, ki je premikala meje, ne le v poklicnem življenju,
temveč v celotni družbi.*

Ponovno sta ostali trdna opora in upanje ljudem v najhujših stiskah.

*Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) je tudi leto 2021 razglasila za
mednarodno leto medicinskih sester in babic*

*in ocenjuje, da bomo za doseganje splošnega zdravstvenega varstva do
leta 2030 v svetu potrebovali še 9 milijonov medicinskih sester in babic.*

Vabimo vas k sodelovanju.

**Zapišite spomine na svoja poklicna leta,
zgodbe, ki ste jih slišali od starejših
sodelavcev in povabite k sodelovanju tudi
svoje upokojene kolege.**

**Vsaka zgodba šteje, vsak zapis, ki ga bomo
rešili pred pozabo, je dragocen.**

Uredniški odbor

Razkrivamo zgodovino slovenske zdravstvene nege

Silva Vuga

V Utripu XXIX/1, februar-marec, 2021 je objavljeno gradivo »Zamolčana zgodovina slovenske zdravstvene nege«. Na strani 26 je omenjena bolničarka sestra Liberata (Ivana Mrzel). To omembo lahko osvetli zapis, ki ga v nadaljevanju navajam in sem ga predstavila kot nagovor ob odprtju 2. razstave zgodovinske delovne skupine DMSBŽT Maribor, ki je nosila naslov Efka in Liberata.

2. razstava zgodovinske delovne skupine DMSBŽT Maribor, »Efka in Liberata«
(Fotografija: arhiv društva)

Razstava je tokrat zajela dveletno proučevanje zgodovinskega utrinka, povezanega s kirurško zdravstveno nego mariborske bolnišnice v času okupacije, ko sta ilegalna pripadnost in simpatizerstvo z naraščajočim narodnoosvobodilnim uporom v našem okolju že bila tudi med stenami bolnišnice. Takrat sta na kirurškem oddelku delovali odgovorna operacijska sestra usmiljenka Liberata in njena pomočnica ali asistentka Efka. Splošna bolnišnica Maribor je bila na začetku zimskih mesecev leta 1944 v primežu nemške okupacijske agresije in takrat je prav tako že obstajalo tudi ilegalno zavezništvo med zdravniki. Od tukaj so delovale podtalne poti za prenašanje zdravil in sanitetnega materiala na položaje aktivistov in borcev. Pogosto je logistika na podeželju in okupiranih okoliških območjih terjala dolge kolesarske poti v nočnih urah in dolge pohode ogroženih prenašalcev do dogovorjenih javk. Efka je bila povezana z uporniškimi zaledjem na območju Lenarta, kjer se je v tistem času krepila baza partizanstva in so tudi žrtve bile velike. Zanesljivo sta skupaj z Liberato izvedli akcijo reševanja operiranca – partizanskega voditelja, ki je bil pod stražo pripeljan na kirurgijo. Povelje je prišlo iz Voličine. Od tam so prišli z vozilom, s katerim so pacienta odpeljali in rešili, potem ko sta Liberata in Efka poskrbeli, da je stražar s kavo dobil še uspavalo, tako da je zaspal in je reševanje uspelo. Akciji je kmalu sledilo novo povelje, da naj Liberata in Efka brez vsakega odlašanja zapustita kirurgijo, ker prihaja na oddelek gestapo. Povelje je poslal Efkini svak Vogrin Feliks iz Voličine. Efka je v istem trenutku tako naredila, a Liberata je ostala, ker so jo vezale redovniške obveznosti. Bilo je hitro slovo za dolga leta. Efka je na begu srečala gestapovce, vendar se jim je izmuznila. Uspelo ji je pobegniti. Liberato pa so gestapovci aretirali.

V zgodovinski delovni skupini smo sledili njunim potem pretresljivih in ganljivih postankov. Efka je bila domačinka z območja Lenarta. Bila je ilegalna kurirka in bežala je tja, kjer je bila zasidrana njena ilegalna baza – v Voličino pri Lenartu, k svaku Feliksu Vogrinu in njegovi ženi, Efkini rodni sestri Lojzki. Imela sta hišo v središču Voličine, zato je bilo treba bežati naprej. Bežala je v smeri Smrdeljevega skrivnega bunkerja, ki je bil sočasno miniatura partizanska bolnišnica, in javke na kovačiji Jožeta Domanjka in njegove žene Mile v smeri Pesjaka. Ponikniti in počakati na vodiča za Pohorski odred je bil Efkini načrt.

Efkina ilegalna pot je povezana z okoljem, v katerem je delovala (danes malo poznana) miniatura partizanska bolnišnica Cafa v Voličini pri Lenartu. Skrita je bila v osrčju velike kmetije na sosednjem gričevju Zavrha – nekdanjega domovanja generala Rudolfa Maistra.

Efki se je partizanstvo na Pohorju zaključilo z medaljo za hrabrost, ki jo častno varujemo v arhivskem depozitu DMSBZT Maribor. Po osvoboditvi si je Efka (Simonič Genofefa) ustvarila družino in si našla zatočišče zopet v Splošni bolnišnici Maribor. Delovala je kot strežnica – bolničarka na infektivnem oddelku do svoje upokojitve.

Liberata (Ivanka Mrzel) je po aretaciji stopila na svoj križev pot do mariborskega gestapa, od tu v celjski Pisker in slednjič na kompozicijo za koncentracijsko taborišče Rawensbrück. Do tja niso prispeli. Nekje blizu Berlina so se morali obrniti in vrniti zaradi porušenih poti. Osvobojena je bila iz koncentracijskega taborišča v Begunjah. Za sloves njenega humanega in požrtvovalnega delovanja je sprejela javno zahvalo tovarišice Pepce Kardelj. Liberata je po osvoboditvi najprej negovala bolnike na domu v okviru male redovniške skupine v domačem kraju Križu pri Litiji. Ob državnem ukrepu, da redovnice prenehajo delovati v javnem zdravstvu, se je njena pot končala v Bitoli v Makedoniji in čez čas v Beogradu. Tu je v redovniški skupnosti delovala do svoje upokojitve. Zatem se je vrnila v Slovenijo. Nekaj časa je bila katehetinja na Gorenjskem v Bohinjski Bistrici in se zblížala s svojo rodbino. Svoje zadnje zatočišče je našla v samostanski skupnosti na sedežu Province usmiljenk v Šentjakobu pri Ljubljani.

Po vojni sta se Efka in Liberata dolga leta iskali in se končno, v jeseni svojega življenja, srečali v Mariboru. Ob našem raziskovanju smo spoznali, kako sta dve hrabri, skromni ženski dveh svetov, povsem različnih ideologij, ki sta bili povezani med seboj z delom in etiko v zdravstveni negi, ravnali pogumno in humano, kot je velevalo plemenito srce in preprosto domoljubje.

Delovna skupina za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri DMSBZT Maribor, marec 2021: Marjeta Kokoš, Silva Vuga, izr. prof. dr. Jadranka Stričević, Milena Frankič, Tanja Glavič

Po sledih Delovne skupine za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi

Irena Keršič

Dne 14. 6. 2010 je Zbornica – Zveza prejela pisno pobudo Silve Vuga za ustanovitev skupine, ki bi »historično proučevala zdravstveno in babiško nego«. V dopisu, shranjenem v arhivu Zbornice – Zveze, je navedla zainteresirane sodelavke Ireno Keršič, Marjo Miloradović, dr. Majdo Šlajmer Japelj, Petro Kersnič in Silvo Vuga.

Podprla je predlog, da v začetku skupina deluje kot delovna skupina pri Zbornici – Zvezi, vendar poudarila, da bi bilo potrebno poskrbeti za enakopravnost z zdravniško obliko delovanja in možnostjo vključevanja v širšo historično mrežo. Vodilo njenega predloga je bilo povezovanje in sodelovanje z zgodovinskimi združenji v Sloveniji kot npr. z Medikohistorično sekcijo Slovenskega zdravniškega društva, Znanstvenim društvom za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije, Zgodovinskim društvom dr. Franca Kovačiča ter ugotovitev, da na področju zdravstvene in babiške nege v Sloveniji nimamo sistematičnega, organiziranega zgodovinskega delovanja in se za te naloge trudijo le posamezniki in posameznice, da se približuje vse več pomembnih zgodovinskih obeležij za zdravstveno in babiško nego in je zato potrebno ustanoviti profesionalno skupino.

Datum in ura sklica ustanovnega sestanka delovne skupine dne 11. 1. 2011 ob 13.00 uri, sta bila načrtovana in premišljena. Irena Keršič, kasneje izvoljena prva predsednica

ustanovljene delovne skupine z nazivom Delovna skupina za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege (v nadaljevanju DS ZG), je izhajala iz dejstva, da si človek težko zapomni datume, zato se ji je zdel postavljen termin enostaven, prepoznaven in pomljiv. Petra Kersnič, takratna generalna sekretarka strokovne organizacije je zapisala, da prvi sestanek nosi v sebi simboliko osmih enic – 1. sestanek, 11. 1. 2021 ob 13. uri, ki je bil hkrati tudi prvi (1.) obisk nekaterih članic v novih prostorih krovne organizacije (Kersnič, 2011).

Na prvem sestanku so bile prisotne dr. Majda Šlajmer Japelj, Silva Vuga, Ljubica Šavnik, Marija Miloradović, Petra Kersnič, Irena Keršič in Monika Ažman. Navzoče so izrazile mnenje, da bo za delo potrebno široko sodelovanje članov, zato so predlagale, da skupina deluje s pridruženimi člani glede na potrebe in naloge, ki jih bo potrebno opraviti. Kot pridruženi člani so bili evidentirani Janez Strajnar, Branka Červ, Zdenka Seničar, Marjeta Berkopec, Darinka Klemenc in Marjeta Kokoš. Dogovorjeno je bilo, da se delovna skupina sestaja v prostorih Zbornice – Zveze, na naslovu Ob železnici 30A v Ljubljani, večkrat letno v popoldanskem času po 16. uri in izven delovnih obveznosti članic.

V razpravi in dogovorih ustanovnega sestanka je bil poudarjen pomen sistematičnega, etičnega, kronološkega in objektivnega pristopa k zgodovinskemu proučevanju. Izpostavljena je bila prioriteta dela z iskanjem, zbiranjem in arhiviranjem primarnih virov dokumentarnega, slikovnega in predmetnega gradiva, sodelovanje s fakultetami in Visokimi šolami za zdravstvo pri izdelavi diplomskih, magistrskih in doktorskih delih s področja zgodovine zdravstvene in babiške nege,

dogovor o zbiranju in arhiviranju gradiva v prostorih Zbornice – Zveze, predlog o vključitvi babice v delovno skupino, ki bi pokrivala področje babiške nege in dogovorjene določene naloge posameznim članicam skupine.

Vizija delovanja in cilj, ki si ga je v začetku zadala skupina, je bil in ostaja ustanovitev Inštituta za zgodovino zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi, čeprav je predsednica Zbornice – Zveze Monika Ažman, članicam na sestanku 2018 povedala, da so prizadevanja Zbornice – Zveze v prihodnosti usmerjena v združen nacionalni inštitut, katerega del bo tudi raziskovanje zgodovine.

DS ZG je od leta 2013 delovala v skladu s Pravilnikom o delu delovnih skupin z dne, 11. 9. 2013. Od 15. 1. 2020 deluje po novo sprejetem Pravilniku o delu delovnih skupin Zbornice – Zveze, v katerem je DS ZG opredeljena kot stalna delovna skupina sestavljena s strokovnjaki z ožjega strokovnega področja zdravstvene oz. babiške nege oz. z njimi povezanega strokovnega ali družbenega področja, ki imajo opredeljene specifične delovne naloge ali cilje. Upravni odbor (UO) določi okvirne cilje dela, čas delovanja ter člane delovne skupine, pri čemer upošteva strokovni, nivojski in regijski interes, ki ni vezan na pobudo predlagatelja. Delovna skupina pri svojem delu ter pri pripravi strokovnih dokumentov, analiz in protokolov upošteva določila pravilnika, ki ureja način dajanja informacij javnosti in določila pravilnika, ki ureja varovanje zaupnih in osebnih podatkov ter varovanje dokumentarnega gradiva (Pravilnik o delu delovnih skupin, 2020). Članice/i delujejo v skladu s Kodeksom delovanja funkcionarjev Zbornice – Zveze.

Delovni sestanki so bili popoldan v prostem času po 16. uri v prostorih Zbornice – Zveze, Ob železnici 30A, Ljubljana ali zaradi različnih dogodkov na lokacijah v Mariboru. Tako so bila gostovanja v prostorih DMSBZT Maribor, Kadetnici Maribor-vojaškem objektu Slovenske vojske in Fakulteti za zdravstvene vede Univerze v Mariboru. V zadnjih dveh letih je bilo opravljenih nekaj korespondenčnih sej in v decembru 2021, zaradi izrednih razmer ob pandemiji Covida 19, prvi sestanek v računalniškem okolju Google Meet.

Na sestanku delovne skupine 20. 12. 2013 je bilo predlagano, da se zaradi obsega dela v stalno delovno skupino povabi nekatere pridružene članice. Delovna skupina je leta 2014 pričela delovati v stalni sestavi: dr. Majda Šlajmer Japelj, Silva Vuga, Marija Miloradović, Irena Keršič, Darinka Klemenc, Marjeta Berkopec, Marjeta Kokoš, Zdenka Seničar in izr. prof. dr. Jadranka Stričević.

Delovni sestanek v Kadetnici v Mariboru, 2014. Od leve proti desni: Marjeta Kokoš, Jadranka Stričević, Ljubica Šavnik, Silva Vuga. (Foto in vir Irena Keršič)

Sklep št. 477/28 UO Zbornice – Zveze z dne, 13. 7. 2016, je zaradi prenehanja članstva Marije Miloradović, ponovno potrdil redno sestavo DS ZG v sestavi: Andreja Mihelič Zajec (prej pridružena članica), Gordana Njenjič (nova članica, ki zastopa poklicno skupino babic) Marjeta Berkopec, Darinka Klemenc, Marjeta Kokoš, Zdenka Seničar, izr. prof. dr. Jadranka Stričević,

Ljubica Šavnik, dr. Majda Šlajmer Japelj in Silva Vuga.

Dogovorjeno je bilo, da se ob dogodkih posebnega pomena za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi, skupina dopolni s posameznimi člani v razširjeno DS ZG. Vabljeni bodo imenovani člani za področje dejavnosti zgodovine posameznega regijskega strokovnega društva ali predstavniki, ki jih imenuje strokovna sekcija. V kolikor društvo ali sekcija ne izvajata dejavnosti zgodovine ali nimata za to področje posebej imenovanega predstavnika, se k sodelovanju v razširjeno skupino vabi predsednike regijskih strokovnih društev ali predsednika strokovne sekcije. Tako se je v letu 2016, zaradi bližajočega obeležja 90 letnice organiziranega delovanja strokovne organizacije in izdaje publikacije, poleg stalnih članov DS ZG, oblikovala razširjena delovna skupina. Posamezna strokovna društva so zastopali: DMSBZT Celje Zdenka Salobir, DMSBZT Ptuj Ormož Marija Kokol, DMSBZT Koper Boja Pahor, DMSBZT Novo mesto Zdenka Seničar in Marjeta Berkopec. Ostala društva, kot tudi strokovne sekcije, je zastopal/a predsednik/ca društva oz. strokovne sekcije.

Po sklepu št. 7/2018 DS ZG z dne 26. 11. 2018, so bile članice delovne skupine: Irena Keršič, voditeljica in članice: dr. Majda Šlajmer Japelj, Darinka Klemenc, Marjeta Berkopec, Zdenka Seničar, Marjeta Kokoš, izr. prof. dr. Jadranka Stričević, Gordana Njenjić, Andreja Mihelič Zajec. Sklep je potrdil UO Zbornice – Zveze na seji dne 12. 12. 2018. Delovno skupino sta zapustili dolgoletni članici Silva Vuga in Ljubica Šavnik.

Delovanje članic delovne skupine v sestavi dr. Majda Šlajmer Japelj, Silva Vuga, Marija Miloradović, Ljubica Šavnik, Irena Keršič in pridruženo Darinka Klemenc in Marjeta Kokoš, je v letu 2011 zaznamovala izredna prizadevnost in motiviranost članic. V prvih letih delovanja so se pričeli projekti, ki so vključevali aktivno zbiranje primarnega dokumentarnega gradiva, slikovnega in predmetnega gradiva, posredovan je bil dopis na Visoke šole in fakultete za izdelavo diplomskih del s področja zgodovine zdravstvene in babiške nege, poizvedovanja o možnih arhivih, ki hranijo gradivo, ki ima trajen pomen za zgodovino zdravstvene in babiške nege, oblikovanje mreže dejavnosti zgodovine pri enajstih regijskih strokovnih društvih. Marija Miloradović je pričela poizvedovanja o gradivu v arhivih na Ministrstvu za zdravje, Ljubica Šavnik se je povezala z Narodno univerzitetno knjižnico (NUK) zaradi digitalizacije revije Babiški vestnik in Medicinska sestra na terenu, Marija Miloradović je predala prvo osebno dokumentarno gradivo z delovnim naslovom, 50 – letnica Društva medicinskih sester – november 1977. Silva Vuga je opravila več kot petnajst obiskov na terenu, širila informiranost in mrežo območnega lokalnega in regijskega sodelovanja ter s tem ustvarila dobre temelje za ustanovitev DS ZG pri DMSBZT Maribor.

Z vso skrbnostjo se je dr. Majda Šlajmer Japelj lotila iskanja in pridobivanja primarnih dokumentarnih virov z Dunaja, kjer so se šolale prve Slovenke: Pridobljeni podatki imajo izredno vrednost za področje zdravstvene nege in oskrbe, saj osvetljujejo začetke šolanja prvih Slovenk na Dunaju: Angele Boškin, Pavle Bones, Olge Cvahte in Josefine Bezljaj in nakazujejo smernice razvoja zdravstvene nege in oskrbe

na Slovenskem. V februarju 2018 je bil zaključen prevod 66 strani teksta iz nemščine v slovenščino, ki sta ga opravili dr. Majda Šlajmer Japelj in prevajalka Milena Meško. Vzporedno sta pripravili glosar - seznam manj znanih tujih besed, ki so osnova za poimenovanje nazivov in izrazov v zdravstveni negi na Slovenskem. Gradivo je v pripravi za izdajo v letu 2021. 14. 7. 2018 je bilo opravljeno srečanje z dr. Majdo Šlajmer Japelj (ob tej priložnosti ji je bilo izročeno zahvalno darilo – plaketa in skulptura Zbornice – Zveze) in Mileno Meško v Mariboru.

Želja članic DS ZG je bila, da se vzpostavi organizirana mreža delovanja z namenom, da se čim več gradiva zbere v lokalnem okolju. V letu 2014 so bila regijska strokovna društva naprošena, v letu 2016 tudi strokovne sekcije, da imenujejo osebo za področje zgodovine, ki bo sodelovala z DS ZG in naj prioriteto pričnejo z iskanjem primarnih virov o ustanovitvenih aktih in registracijah društva pri Ministrstvu za notranje zadeve ali Upravnih enotah občine.

Ogled razstave Novomeška pomlad, 2020. (Vir Irena Keršič. Foto Darinka Klemenc)

Najhitreje se je odzvalo DMSBZT Maribor. Pod vodenjem Silve Vuga, je ustanovilo Delovno skupino za zgodovino, ki je z aktivnim delom in vključevanjem regijskih članic Marjete Kokoš, izr. prof. dr. Jadranke Stričević, dr. Majde Šlajmer Japelj, ki so bile tudi vse članice DS ZG pri Zbornici – Zvezi, postalo močna lokalna delovna skupina. Skupina je pričela zbirati gradivo in, ob izdatni podpori predsednice društva Ksenije Pirš, pridobila prostore za arhiviranje, shranjevanje in postavitve razstav. V letih delovanja je skupina pripravila štiri razstave: 13. 1. 2012 razstavo »Pogledi v zgodovino zdravstvene nege«, 28. 11. 2014 razstavo »Efka in Liberata«, 5. 5. 2017 razstavo »Pogledi v zgodovino ZN: delovna obleka nekoč« in leta 2020 razstavo »Življenje in delo Florence Nightingale«. Vsi izpeljani dogodki so bili objavljeni v Utripu in drugih javnih občilih.

Skupina je sledila navodilom DS ZG na nacionalni ravni in se posvetila zlasti obsežnemu urejanju zbranemu gradivu,

Skupina je sledila navodilom DS ZG na nacionalni ravni in se posvetila zlasti obsežnemu urejanju zbranemu gradivu,

urejanju arhivskih depojev ter zgodovini šolstva na področju zdravstvene nege v Mariboru (Anon, 2019). Leta 2018 sta članici DS ZG pri Zbornici – Zvezi izr. prof. dr. Jadranka Stričević in Marjeta Kokoš, v sodelovanju z ostalimi članicami DS ZG DMSBZT Maribor, na pobudo DS ZG pri Zbornici – Zvezi, pričeli z raziskavo Zgodovine zdravstvenega šolstva na področju Maribora. Raziskava bo predvidoma zaključena leta 2021 z izdajo publikacije.

ki se nahaja v depoju ZD Škofja loka. DS ZG se je 2019 seznanila z upokojeno medicinsko sestro Rozalijo Ružo Rajgelj, ki je predstavila zbrano gradivo z naslovom Babice v Kranju in okoliških vaseh pred letom 1950. Recenzijo knjige sta opravili članici delovne skupine Gordana Njenjič, mag. zdr. neg., dipl. m. s., babica in izr. prof. dr. Jadranka Stričević, univ. dipl. org. in jo ocenili pozitivno. Dodatno je bila za pregled zadolžena Irena Keršič. Knjiga bo izšla 5. maja 2021, ob mednarodnem dnevu babic.

Pridobljeno predmetno gradivo pripravljeno za arhiviranje. (Vir Sonja Smerke. Foto Irena Keršič)

Največ zbranega gradiva dokumentarnega, filmskega, slikovnega in predmetnega gradiva iz zgodovine zdravstvene in babiške nege ter oskrbe na Slovenskem je v depojih DMSBZT Ljubljana. Društvo je prvo pričelo z dejavnostjo zgodovine in imelo, pred ustanovitvijo DS ZG pri Zbornici – Zvezi, že petnajst letno tradicijo delovanja, ki je leta 2012 zamrlo.

Vrednost zgodovinskega izročila so dobro povzela vsa društva, strokovne sekcije in delovne skupine, ki so sledila navodilom DS ZG pri pisanju prispevkov o njihovi zgodovini za potrebe

knjige Negovanje dediščine skozi devet desetletij – organizirano delovanje medicinskih sester na Slovenskem leta 2017 in predstavitev na spletnih straneh. Takrat je bila tudi najbolj tesno oblikovana mreža delovanja.

Leta 2016 so ponovno prišle na površje ideje o ustanovitvi muzeja zdravstvene in babiške nege. Za tako obsežen projekt je potrebno imeti zbrano gradivo, ki je arhivirano, popisano, ima zgodbo in je pravilno skladiščeno. DS ZG je leta 2019 pripravila in sprejela pomemben dokument Navodila o arhiviranju arhivskega gradiva DS ZG pri Zbornici – Zvezi z dvema prilogama, ki ga je potrdil UO Zbornice – Zveze. Navodila so lahko tudi osnova za arhiviranje gradiva pri društvih, sekcijah in delovnih telesih. Pri urejanju arhiva je potrebno poenotiti signifikacijo in z enakimi zaporednimi števkami označiti gradivo tako v digitalni kot fizični obliki. Na ta način bo nadaljnje delo lažje, lažji pa bo tudi pregled in iskanje zbranega gradiva.

V DMSBZT Novo mesto smo z Marjeto Berkopec in Zdenko Seničar že imeli izkušnje z zbiranjem dokumentarnega, slikovnega in predmetnega gradiva in predstavitvijo zbranega gradiva, saj sta lokalno že delovali. Odmeven je bil projekt Pozabljena polovica Novega mesta, v katerem je sodelovala Marjeta Berkopec. Strokovna komisija je med več kot 70 predlogi izbrala 13 izjemnih žensk, ki so delovale na področju Novega mesta ob koncu 19. in v prvi polovici 20. stoletja. Svoje obeležje sta dobili tudi ženski, ki sta življenje posvetili zdravstveni negi bolnikov: sestra Agneta Gerzin, prva predstojnica v ženski bolnišnici in Marija Tomšič, prva medicinska sestra na Dolenjskem.

Ves čas delovanja je DS ZG dobro sodelovala z DMSBZT Gorenjske s predsednico Alenko Bijol. V letu 2016 je potekal skupen projekt namestitve spominske plošče Angele Boškin v prostorih Kasarne na Stari Savi na Jesenicah, v sodelovanju z Gornjesavskim muzejem Jesenice. Članica društva Marija Bratuž je zbrala in ohranila veliko predmetnega gradiva,

Se nadaljuje na strani 53

NAVODILA ZA ARHIVIRANJE ARHIVSKEGA GRADIVA,

ki ima trajen pomen za zgodovino zdravstvene in babiške nege, druge znanosti in nacionalne kulture za potrebe Zbornice – Zveze (izključuje se z arhiviranjem tekočega poslovanja Zbornice – Zveze)

1. **DOKUMENTARNI VIRI DELOVNE SKUPINE ZA OHRANJANJE ZGODOVINE ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE (DS ZG) PRI ZBORNICI – ZVEZI**
 - 1.1. **DOKUMENTARNI VIRI DS ZG**
 - 1.1.1. Poslovník (če obstaja), ustanovitev DS ZG
 - 1.1.2. Vabila
 - 1.1.3. Zapisniki
 - 1.1.4. Programi in realizacija programov
 - 1.1.5. Protokoli (navodila za arhiviranje)
 - 1.1.5.4. Navodila za arhiviranje in citiranje fotografskega gradiva
 - 1.1.5.5. Navodila za arhiviranje predmetnega gradiva
 2. **FOTOTEKA DS ZG – FOTOGRAFSKO GRADIVO** (*popis fotografij, albumov ... ter njihova digitalizacija*)
 - 2.1. Arhiviranje arhivskih fotografij (*medicinskih sester, babic, delovnega okolja ...*)
 - 2.2. Arhiviranje pridobljenih fotografij zunanjih fototek
 - 2.2.1. ARS (Arhiv Republike Slovenije)
 - 2.2.2. Muzej novejše zgodovine
 - 2.2.3. Mestni muzej Ljubljana
 - 2.2.4. Gornjesavski muzej
 - 2.2.5. Drugo
 - 2.3. Obeležja mednarodnega dneva medicinskih sester in babic, 5. in 12. maja (*vabilo, program, vstopnica – tajništvo Zbornice – Zveze posreduje v arhiv DS ZG fizično gradivo in digitalizirano obliko*)
 3. **FILMOTEKA DS ZG – FILMSKO GRADIVO**
 - 3.1. Filmsko gradivo, ki je nastalo pod okriljem Zbornice – Zveze
 - 3.2. Filmsko gradivo o zdravstveni in babiški negi, ki je nastalo drugje
 - 3.2.1. Arhiv RTV Slovenija
 - 3.2.2. Filmski obzornik – Slovenski filmski arhiv
 - 3.3. Popis in digitalizacija na CD, kasete in filme že posne tega gradiva na sodobnejši medij
 4. **SLIKE** (darila Zbornici – Zvezi, popis)
 5. **PLAKATI – RAZSTAVNI PANOJI Zbornice – Zveze (nabor in predmetno gradivo)**
 - 5.1. Plakati (naslov, kdaj, kje, avtorji)
 - 5.2. Razstavní panóji
 6. **DIPLOMSKA, MAGISTRSKA, DOKTORSKA IN DRUGA DELA** s področja zgodovine zdravstvene in babiške nege (nabor in predmetno gradivo)
 - 6.1. Diplomaska dela
 - 6.2. Magistrska dela
 - 6.3. Doktorska dela
 - 6.4. Druga za zgodovino zdravstvene in babiške nege pomembna dela
 7. **PROMOCIJSKO GRADIVO** (dežniki, svinčniki, majice, beležke ... z logotipom Zbornice – Zveze, predmetno gradivo in nabor)
 8. **ČLANSTVO** (nabor podatkov s skupščine Zbornice – Zveze (tekoče leto oz. na dan XXX, število članov Zbornice – Zveze, število članov posameznih regijskih strokovnih društev, vpisi, izpisi članstva, ev. komentar)
1927
2019
 9. **RAZISKAVE** (opravljene za potrebe Zbornice – Zveze), seznam in predmetno gradivo
 10. **PRIZNANJA, KI JIH PODELJUJE ZBORNICA – ZVEZA** (seznam, obrazložitev, fotografije)
 - 10.1. Priznanja za življenjsko delo Angele Boškin

- 10.2. Priznanja zlati znak
- 10.3. Priznanja za dosežke na ožjem strokovnem področju
- 10.4. Spominska, jubilejna in druga priznanja
 - 10.4.1. Spominska priznanja
 - 10.4.2. Jubilejna priznanja
 - 10.4.3. Druga priznanja
- 10.5. Naziv častni/a član/ica
- 10.6. Plakete
- 11. PRIZNANJA, KI SO JIH ZA ZASLUGE PREJELE MEDICINSKE SESTRE IN BABICE (seznam in predmetno gradivo, npr. plaketa v fizični obliki)**
 - 11.1. Zdravstvena nega
 - 11.1.1. Priznanje Florence Nightingale
 - 11.1.2. Nagrade 3M
 - 11.1.3. Potrčeve nagrade
 - 11.1.4. Državna odlikovanja
 - 11.1.5. Mednarodna priznanja posameznicam/kom
 - 11.2. Babiška nega
 - 11.2.1. Državna odlikovanja
 - 11.2.2. Mednarodna priznanja posameznicam/kom
- 12. PREJETE ZAHVALE, LISTINE, ODLIKOVANJA, SPORAZUMI (priznanja, ki jih je prejela Zbornica – Zveza, popis)**
 - 12.1. Državna odlikovanja
 - 12.2. Društvena priznanja (Rdeči križ Slovenije itd.)
 - 12.3. Druga priznanja (priznanja strokovnih sekcij, izobraževalnih ustanov, sindikatov, zdravstvenih in drugih organizacij itd.)
 - 12.4. Priznanja, zahvale tujih združenj medicinskih sester in babic
 - 12.4.1. Priznanja združenj v zdravstveni negi
 - 12.4.2. Priznanja združenj v babiški negi
- 13. ŽIGI ZBORNICE – ZVEZE (digitalizacija, predmetno gradivo)**
- 14. ZNAČKE ZAŠČITNIH SESTER, MEDICINSKIH SESTER, OTROŠKIH NEGOVALK, BABIC IN ZNAČK ZBORNICE – ZVEZE (identifikacijske, šolske, delovnih organizacij ...) predmetno gradivo in digitalizacija**
 - 14.1. Značke zaščitnih sester
 - 14.2. Značke medicinskih sester
 - 14.3. Značke otroških negovalk
 - 14.4. Značke babic
 - 14.5. Značke Zbornice – Zveze
- 14.6. Značke strokovnih zdravstvenih šol
- 14.7. Druge značke, vezane na področje zdravstvene in babiške nege
- 15. LOGOTIPI**
 - 15.1. Zbornice – Zveze (opis, kdaj, kaj predstavlja, spremembe, avtor)
 - 15.2. Regijskih strokovnih društev
 - 15.3. Strokovnih sekcij
 - 15.4. Delovnih teles
- 16. KNJIŽNO GRADIVO arhivskega značaja (posebej arhivirano zgodovinsko gradivo s področja zdravstvene in babiške nege, jubilejni zborniki)**
 - 16.1. Knjige
 - 16.2. Brošure
 - 16.3. Zborniki
- 17. PUBLIKACIJE (digitalizacija in arhiv vseh izdanih publikacij)**
 - 17.1. MEDICINSKA SESTRA NA TERENU (predmetno gradivo v knjižnici Zbornice – Zveze, digitalizirano)
 - 17.2. OBZORNIK ZDRAVSTVENE NEGE (predmetno gradivo v knjižnici Zbornice – Zveze, digitalizirano)
 - 17.3. BABIŠKI VESTNIK
 - 17.4. UTRIP (ureja uredniški odbor, predmetno gradivo v knjižnici Zbornice – Zveze, digitalizirano)
 - 17.5. ZBORNICI SIMPOZIJEV IN KONGRESOV od 1992 dalje (popis predmetnega gradiva v knjižnici Zbornice – Zveze)
 - 17.6. Zborniki kongresov Zbornice – Zveze (11) (predmetno gradivo, popis)
 - 17.7. Zborniki simpozijev Zbornice – Zveze (15) (predmetno gradivo, popis)
- 18. PREDMETNO ARHIVSKO GRADIVO Zbornice – Zveze (seznam, opis, shranjevanje)**
 - 18.1. Delovna obleka medicinskih sester in babic (predpasniki, obleka, čevlji, pokrivala)
 - 18.1.1. Delovna obleka medicinskih sester
 - 18.1.2. Delovna obleka babic
 - 18.2. Bolnišnično perilo
 - 18.3. Predmeti, vezani na strokovno delo medicinskih sester in babic (toplomer, postelja, mizica ...)
 - 18.3.1. Pohišstvo
 - 18.3.2. Pripomočki v zdravstveni in babiški negi
 - 18.3.3. Instrumentarij
 - 18.3.4. Posoda
 - 18.3.5. Aparati

19. **RAZSTAVNO GRADIVO**
(Mišljen je komplet celotne razstave, ki ga ni treba razčlenjevati, temveč popisati znotraj paketa, npr.: pisno gradivo, fotografsko gradivo, popis predmetnega gradiva, objave, vabila ...)
- 19.1. Razstava
20. **PODARJENO ZASEBNO ARHIVSKO GRADIVO V FONDIH**
- 20.1. npr. arhivsko gradivo Marije Miloradović
- 20.2. npr. arhivsko gradivo Neže Jarnovič

- 20.3. Prilogi:
1. Predlog Navodil za zbiranje, arhiviranje in citiranje fotografij
 2. Predlog Navodil za zbiranje, arhiviranje predmetnega gradiva

Pripravila:
Irena Keršič, vodja in Delovna skupina za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi

Sprejeto na 2. korespondenčni seji DS ZG pri Zbornici – Zvezi 24. 9. 2019, na seji OSS in seji UO Zbornice – Zveze.

NAVODILA ZA ARHIVIRANJE FOTOGRAFSKEGA GRADIVA DS ZG PRI ZBORNICI – ZVEZI

Priloga 1 Navodil za arhiviranje arhivskega gradiva DS ZG pri Zbornici – Zvezi

Fotografije se hranijo v fizični in digitalni obliki.

1. **Pridobljena fotografija se oštevilči.**
2. **Opremljena naj bo s podatki** (zaželeno čim več podatkov):
 - kdo je fotografijo podaril oz. kje je bila pridobljena (**VIR** – pomembno zaradi citiranja),
 - kdo je na fotografiji,
 - kje je bila posneta,
 - kaj predstavlja,
 - kdaj je bila posneta,
 - kdo je fotograf.
3. **Napišite uporabnost fotografije:**
 - Vir fotografije **dovoli digitalizacijo in objavo** fotografije za potrebe DS ZG Zbornice – Zveze, originalna fotografija se **vrne** viru.
 - Vir fotografije fotografijo podari za arhiv in digitalizacijo DS ZG Zbornice – Zveze in **dovoli** objavo ali **ne dovoli** objave.

Cilj zbiranja je ohranjanje in arhiviranje fotografskega gradiva za ohranitev zgodovine zdravstvene in babiške nege na Slovenskem ter s tem predstavitev strokovni in laični javnosti (razstave, raziskave ...).

Fotografsko gradivo se, poleg zbiranja in arhiviranja v DS ZG Zbornice – Zveze, zbira in arhivira tudi v regijskih strokovnih društvih, strokovnih sekcijah in delovnih skupinah. V projektih Zbornice – Zveze, pomembnih za predstavitev zgodovine zdravstvene in babiške nege (razstave, svetovni in drugi kongresi ...), DS ZG Zbornice – Zveze zaprosi za predmetno gradivo iz depojev regijskih strokovnih društev, strokovnih sekcij, delovnih skupin ... in pri tem upošteva avtorske pravice.

Pripravila:
Irena Keršič, vodja in Delovna skupina za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi

Sprejeto na 2. korespondenčni seji DS ZG pri Zbornici – Zvezi 24. 9. 2019, na seji OSS in seji UO Zbornice – Zveze.

NAVODILA ZA ARHIVIRANJE PREDMETNEGA GRADIVA DS ZG PRI ZBORNICI – ZVEZI

Priloga 2 Navodil za arhiviranje arhivskega gradiva DS ZG pri Zbornici – Zvezi

Predmetno gradivo je vse gradivo, ki so ga uporabljale medicinske sestre pri izvajanju zdravstvene nege oz. babice v babiški negi in ima značaj arhivskega gradiva (oprema, toplomer, nočna posoda, zvezki z rokopisi – nega bolnika, nega otroka in podobno, stari temperaturni listi, značke medicinskih sester in babic, stara opremo iz ambulant, bolnišnic, socialnih zavodov, stare knjige s področja zdravstvene oz. babiške nege, stara torba patronažnih medicinskih sester in babic), delovna obleka in obutev medicinskih sester in babic, ki so jo nosile v šoli, na delovni praksi in na delovnem mestu (predpasniki, obleka patronažnih medicinskih sester, babic, čepice, stari ortopedski čevlji, klobučki, operacijska delovna obleka ...).

Cilj zbiranja je ohranjanje in arhiviranje predmetnega gradiva za ohranitev zgodovine zdravstvene in babiške nege na Slovenskem ter s tem predstavitev razvoja področja strokovni in splošni javnosti (razstave, raziskave ...).

Predmetno gradivo se, poleg zbiranja in arhiviranja v DS ZG Zbornice – Zveze, prvenstveno zbira in arhivira tudi v regijskih strokovnih društvih, strokovnih sekcijah in delovnih skupinah. V projektih Zbornice – Zveze, pomembnih za predstavitev zgodovine zdravstvene in babiške nege, DS ZG Zbornice – Zveze zaprosi za predmetno gradivo iz depojev regijskih strokovnih društev in pri tem upošteva avtorske pravice.

Povzeto po: Taja Čepič, muzeologinja. Delo, Sobotna priloga; 25. 10. 2003, str. 23

»Posebno mesto imajo fotografsko, filmsko in predmetno gradivo. Ob najdbi je potrebno skrbno dokumentiranje, ohraniti je potrebno čim več informacij, ki jih predmet sporoča. Dokumentacija je pripadajoči del materialnim ostankom preteklosti. Dokumentiranega predmeta ni več možno odtujiti. Predmeti brez dokumentiranja težko sodijo v muzejsko zbirko. S proučevanjem predmet postavimo v različne kontekste in ugotavljamo, kje je nastal, kdo ga je uporabljal, koliko časa, kdaj v preteklosti je imel največji pomen. Postane pričevalec preteklosti in nosilec informacije (zgodbe, vsebine). Zaželeno je, da je predmet, če je le mogoče, fotografiran na najdišču, kjer se je do pred kratkim uporabljal, nadvse dobrodošlo je osebno pričevanje najditelja ali lastnika. Za predmete je potrebno skrbeti, to pa pomeni, da je potrebno že vnaprej predvideti, čemu bo predmet rabil, za kaj, za koga, kako in s čem.«

Predmet naj bo opremljen s čim več podatki:

- zaporedna številka,
- ime predmeta (npr. toplomer),
- od kod je predmet (npr. UKC Maribor, kirurški oddelek),
- opis predmeta,
- kaj predmet predstavlja,
- v kakšne namene se je uporabljal,
- kje se je uporabljal,
- obdobje uporabe,
- kje je predmet trenutno (npr. arhiv DMSBZT Maribor),
- fotografija predmeta (v povezavi s fototeko),
- način in čas pridobitve predmeta (ime in priimek, naslov, tel. ali e-naslov), npr. Vir: XXX,
- možnost izposoje predmeta med regijskimi strokovnimi društvi, strokovnimi sekcijami, DS ZG Zbornice – Zveze in/ali zunanjimi uporabniki za namene razstav, snemanja dokumentarnih filmov s področja zdravstvene in babiške nege, zdravstvenega in socialnega varstva, ki je v interesu Zbornice – Zveze.

Pred shranjevanjem dokumentarnega gradiva iz gradiva odstranimo vse kovinske sponke in plastične mape ter druge plastične dele (npr. spirale). Predmetno in dokumentarno gradivo se shranjuje v arhivskih škatlah.

Pripravi:

Irena Keršič, vodja in Delovna skupina za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi

Sprejeto na 2. korespondenčni seji DS ZG pri Zbornici – Zvezi 24. 9. 2019, na seji OSS in UO Zbornice – Zveze.

Nadaljevanje s strani 48

Vse arhivsko gradivo DS ZG pri Zbornici – Zvezi se hrani v za ta namen pridobljenih omarah v kletnih prostorih Zbornice – Zveze. V primeru kakršnih koli večjih organizacijskih sprememb Zbornice – Zveze se vsi dokumenti in arhivsko gradivo preda v Arhiv Republike Slovenije. Navodila so bila leta 2020 predstavljena tudi na seji Odbora strokovnih sekcij.

Program dela DS ZG je narekoval sodelovanje z zdravstvenimi visokimi šolami in fakultetami na področju za zgodovino zdravstvene in babiške nege dveh pomembnih področjih: pridobivanju diplomskih, magistrskih in doktorskih del s področja zgodovine zdravstvene in babiške nege ter poenotenju učnih programov ob predpostavki, da se področje zgodovine različno obravnava, če se sploh predava. Na zaprosilo za seznam naslovov diplomskih nalog s področja zgodovine (naslov, avtor, kje so naloge dostopne), je podatke posredovala Andreja Mihelič Zajec z Zdravstvene fakultete Ljubljana. Za povezovanje s fakultetami in visokimi šolami sta bili naprošeni izr.

prof. dr. Jadranka Stričević in Andreja Mihelič Zajec. Predlagano je bilo nekaj naslovov raziskovalnih del: Vpliv šolskih reform na področje zdravstvene nege v Sloveniji, 13 absolventk prve generacije Šole za sestre, Vloga zdravstvene nege med drugo svetovno vojno na Slovenskem, Razvoj terminologije na področju zdravstvene nege na Slovenskem, Zaščitne sestre in otroške negovalke, Vpliv medicine na zdravstveno nego, Moški v zdravstveni negi in babiški negi, Vpliv državne meje na zdravstveno nego, itd. Pridobili smo diplomska dela: Zgodovinski razvoj zdravstvene nege na Gorenjskem, Grega Arnež, 2014 (Fakulteta za zdravstvo Jesenice), Ustanovitev Slovenskega kolaborativnega centra za primarno zdravstveno nego in njegov vpliv na razvoj zdravstvene nege, Sara Sivka, 2013 (Fakulteta za zdravstvene vede Univerza v Mariboru pod mentorstvom Majde Šlajmer Japelj).

Andreja Mihelič Zajec je spodbudila in podprla Bora Zavrla, ki je pod njenim mentorstvom leta 2017 zaključil diplomsko delo z naslovom Partizansko zdravstvo in zdravstvena nega na področju Kočevskega roga in nadaljuje z magistrskim delom (potrditev dispozicije 20. 6. 2020) z delovnim naslovom

Slovenske medicinske sestre v času druge svetovne vojne na področju Ljubljanske pokrajine. Kot pravijo kolegice, večjega odziva in zanimanja za raziskovanje zgodovine ni bilo.

Prizadevanje za poenotenje predavanj iz zgodovine zdravstvene in babiške nege v učni program visokih šol in fakultet se je leta 2019 preložil do nadaljnega. Potrebno je pripraviti dokument in predstaviti pomembnosti znanj s področja zgodovine zdravstvene nege in jih kot take vključiti med vsebine učnih programov na srednjih in visokih zdravstvenih šolah ter zdravstvenih fakultetah. Pripravljen dokument bo Zbornica – Zveza posredovala vsem izobraževalnim zavodom.

Nadaljevala so se prizadevanja za digitalizacijo Babiškega vestnika. Skupini za digitalizacijo sta se priključili babici Gordana Njenjić in Anita Prelec. Ob izdatni pomoči doc. dr. Eme Dornik bo projekt zaključen v letu 2021, ob 10. obletnici DS ZG. Nedvomno si babice zaslužijo, da postanejo vidne, raziskovalcem pa se olajša dostop do vsebin Babiškega vestnika in s tem osvetlitev babiške nege in babic.

Naslovnica knjige *Negovanje dediščine skozi devet desetletij – organizirano delovanje medicinskih sester na Slovenskem, 2017.* (Oblikovanje Barbara Kralj, Prelom d. o. o.)

Leto 2017 je zaznamovala obletnica 90 let ustanovitve strokovne organizacije. Knjiga *Negovanje dediščine skozi devet desetletij – organizirano delovanje medicinskih sester na Slovenskem* je bila predstavljena 27. 11. 2017, vzporedno s slavnostno akademijo na Brdu pri Kranju. Vsa prizadevanja zadnjih dveh let dela DS ZG so bila usmerjena v zbiranje gradiva za izdajo publikacije. Vsebinska je plod dotedanjega sodelovanja članic DS ZG, zlasti avtoric in urednic Irene Keršič,

Darinke Klemenc, Marjete Berkopec, Andreje Mihelič Zajec in Zdenke Seničar, pisarne Zbornice – Zveze, članic razširjene delovne skupine, predsednic/kov strokovnih društev, strokovnih sekcij, delovnih teles in drugih avtorjev. Pospremljena je bila z izjavo: »Rodil se je otrok, težak dva kilograma in pol«.

Vrednost knjige ni v teži, temveč v zbranem in predstavljenem gradivu: ustanovitvenih aktih o imenovanjih, poimenovanjih in preimenovanjih strokovne organizacije, organizacijskih shemah delovanja, zbranih žigih strokovne organizacije, predstavljeni podobi organizacije, z vizijo, logotipom, podobo izvajalcev stroke, predstavitev delovne obleke zaposlenih v zdravstveni negi in značk nekdanjih slovenskih šol za medicinske sestre. Posebna poglavja raziskujejo področje članstva v organizaciji, predstavljene so predsednice strokovne organizacije in predsednice (Slovenke) v Zvezi društev medicinskih sester Jugoslavije. Težo vsebine nosijo predstavitev društvene dejavnost v 11 strokovnih regijskih društvih, strokovne dejavnosti 32 strokovnih sekcijah, regulativne dejavnosti organizacije in delovne skupine. Kronološko je opisano področje založniške dejavnosti Utripa in predstavitev osrednjih izobraževalnih dogodkov z obeležitvijo mednarodnih dni medicinskih sester in babic po letu 1993, nagrade in priznanja, ki jih podeljuje strokovna organizacija ter poimenovanja po Angeli Boškin in uporaba njenega imena.

Avtorice (Keršič, 2003) so zapisale, da knjigo pošiljajo na pot s prijaznim povabilom sedanjim in prihodnjim rodovom, ki naj skrbno ohranjajo in negujejo našo zgodovinsko dediščino, ki ni le zbirka preteklosti, pač pa tudi podlaga za razumevanje sedanjosti in temelj za načrtovanje prihodnosti. Prihodnost pa je potrebno obogatiti tudi z raziskovanjem na področju zgodovine zdravstvene nege in babištva. Zato ima v knjigi posebno mesto tudi pogled v prihodnost slovenske zdravstvene nege.

Leto 2017 je zaznamovalo tudi vzporedno sodelovanje pri celostni podobi strokovne organizacije v jubilejnem letu: vabil, programski knjižici kongresa, scenografiji osrednjega dogodka - slavnostni akademiji. Knjigo sta Darinka Klemenc in Irena Keršič predstavili v Knjižnici Franceta Balantiča Kamnik, 6. 3. 2018 in Knjižnici Domžale, 19. 4. 2018 in na čajanki DMSBZT Gorenjske. Knjiga je bila podlaga za izdelavo stenčasa v prostorih Zbornice – Zveze.

Zaradi transparentnosti in v dobro imena je Zbornica – Zveza v letu 2017, pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno

lastnino, zaščitila ime Angela Boškin kot blagovno znamko, ker izpolnjuje pogoje iz 42. in 43. člena Zakona o industrijski lastnini (Dopis, 2017).

Že leta 2010 je DS ZG pričela sodelovati pri predlogih Priznanja Angele Boškin za življenjsko delo. Glavnino in poglobljeno predstavitev predlogov in prispevkov za objavo je vsako leto opravila Darinka Klemenc. Tudi v letu 2021 se je za Marino Velepč delala lotila dosledno, strokovno, etično in čuteče. V letih 2010 do 2019 je bilo podeljenih 10 priznanj. Med dobitnicami so bile kar štiri članice DS ZG. Marija Miloradović, dr. Majda Šlajmer Japelj, Silva Vuga in Marjeta Kokoš. Zaradi izrednih razmer pandemije Covida 19, bo v letu 2021 priznanje podeljeno skupaj za leto 2020 in 2021.

Marjeta Berkopec in Irena Keršič sta tudi članici uredniškega odbora Utripa, kjer se pod rubriko Iz zgodovine objavljajo, na zgodovino zdravstvene in babiške nege ter oskrbe vezani prispevki. Z dovoljenjem uredniškega odbora so prispevki od leta 2018 objavljeni tudi na spletni strani delovne skupine. Pri objavah se upošteva navajanje vira objave prispevkov Utrip. Od leta 2018 do januarja 2021 je objavljenih kar 27 prispevkov, od tega je Marjeta Berkopec samostojno objavila kar neverjetnih 15 člankov in 4 v sodelovanju z drugimi članicami DS ZG.

Glavnina dela DS ZG je bila v letu 2019 realizacija obeležja 100 letnice nastopa dela prve skrbstvene sestre Angele Boškin na Jesenicah, ki je s tem postavila izhodišče za razvoj stroke medicinskih sester na Slovenskem. DS ZG se je z nosilko projekta Ireno Keršič aktivno vključila v pripravo svečane akademije 10. maja na Brdu pri Kranju. Rdeča nit slavnostne akademije je bila predstavitev zgodovine vzpona in razvoja poklica medicinske sestre in stroke zdravstvene nege skozi razvoj delovne obleke/uniforme zaposlenih v zdravstveni negi na Slovenskem. Ob tej priložnosti je nastal zelo bogat foto album, ki prikazuje tudi zakulisje nastajanja prireditve. Irena Keršič je ob zaključku leta na prednovolentnem srečanju prejela priznanje Zbornice – Zveze za kulturno zgodovinski prispevek k ohranjanju zgodovine zdravstvene in babiške nege.

V letu 2019 je bila postavljena spletna stran DS ZG (<https://www.zbornica-zveza.si/o-zbornici-zvezi/delovne-skupine/delovne-skupine-za-ohranjanje-zgodovine-zdravstvene-in-babiske-nege/>), ki se dopolnjuje. Kot avtorice spletne strani so navedene članice DS ZG, z dne, 3. 11. 2019. Za skrbnico spletne strani je bila določena Marjeta Berkopec.

Leta 2019 so se na pobudo Zbornice – Zveze pričele priprave na izvedbo sodelovanja na mednarodnem kongresu CNAI – Florence 2020 (European Association for the History of Nursing) v Firencah od 13. do 15. 2. 2020. DS ZG se je predstavila z dvema prispevkoma s področja zgodovine: ANGELA BOŠKIN, THE BEGINNER OF NURSING CARE IN SLOVENIA (Irena Keršič, Darinka Klemenc, Marjeta Berkopec, Monika Ažman) in posterjem 90 YEARS OF ORGANIZED ACTIVITIES OF NURSES IN SLOVENIA (Irena Keršič, Darinka Klemenc, Monika Ažman, Marjeta Berkopec).

2019 sta Irena Keršič in Marjeta Berkopec pričeli s projektom urejanja in dopolnjevanja seznama prejemnic/kov priznanja Zlati znak. Analiza podatkov je dolgotrajna med drugim tudi zaradi različne metodologije nabora podatkov (umrli, znanstveni nazivi, predlagatelja, ...). Izsledki so v končni fazi in bodo predvidoma predstavljeni do konca leta 2021.

Tekom delovanja delovne skupine je bilo vzpostavljeno pestro mednarodno sodelovanje, ki ga usklajuje Darinka Klemenc. Z DS ZG je navezala stike Snježana Ivčič, ki se v okviru Baze za radničku inicijativu i demokratizaciju (BRID – raziskovalna skupina za zdravstvo), trenutno ukvarja z raziskovanjem zgodovine medicinskih sester na Hrvaškem in v Jugoslaviji, v času od 1927 do 1991 leta. Raziskava je osredotočena na združevanje medicinskih sester (strokovno in sindikalno) ter profesionalizacijo stroke. Ob 10. obletnici DS ZG, 11. 1. 2021, je DS ZG podala pobudo za včlanitev DS ZG Zbornice – Zveze v mednarodno organizacijo Evropskega združenja za zgodovino zdravstvene nege (EAHN - European Association for the History of Nursing). Dne 19. 2. 2021 je bila DS ZG pri Zbornici – Zvezi uradno sprejeta v omenjeno organizacijo. Za koordinacijo, organizacijo in komunikacijo med DS ZG in EAHN je bila predlagana Darinka Klemenc. Za potrebe delovanja se odpre spletno povezavo zgodovina@zbornica-zveza.si.

V izjemnem letu 2020 so nastali zapisi, utrinki spominov članic na začetek pojava »Korona časa«. Tri članice so se ob izbruhu v Italiji vračale domov iz Firenc, takrat že z masko v žepu. Zapisano doživljanje tega prelomnega časa, ki je zaznamoval slovenski in ves svetovni prostor so, nekatere zaposlene, nekatere upokojene, vse pa delovno aktivne, doživljale na njim edinstven način. Zapisi, napisani so takoj po koncu prvega »šok« časa in sprostivni ukrepov v mesecu juniju bodo posredovani tudi na združenje EAHN.

HVALA VSEM, KI STE SKUPAJ Z MENOJ
STOPILI V ČEVLJE IN KORAK ZA
KORAKOM OHRANJALI ZGODOVINO
ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE TER
OSKRBE. PREHOJENA JE POT, KI ŠE NI
CESTA. ZA NAMI OSTAJAJO SLEDI IN
ZAČRTANE SMERI V SLOVENSKEM IN
MEDNARODNEM PROSTORU.

Viri:

Anon, 2019. Delovna skupina za ohranjanje zgodovine. DMSBŽT Maribor. Dostopno na: <https://www.dmsbzt-mb.si/dejavnosti/delovna-skupina/> [16.3.2021].

Arhiv Delovne skupine za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi.

Arhiv Zbornica – Zveza.

Dopis št. 31207-915/2017-5 (226 VV), 29. 8. 2017. Republika Slovenija. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Urad za intelektualno lastnino. Zbornica – Zveza.

Kersnič, P., 2011. Delovna skupina za področje dejavnosti zgodovine zdravstvene in babiške nege pri Zbornici – Zvezi je pričela z delom. *Utrip*, 19 (03), p. 22.

Keršič, I., Klemenc, D., Berkopec, M., Mihelič Zajec, A. & Seničar, Ž., 2017. *Negovanje dediščine skozi devet desetletij – organizirano delovanje medicinskih sester na Slovenskem*. Ljubljana, Zbornica – Zveza.

Pravilnik o delu delovnih skupin, 2020. Zbornica – Zveza. Dostopno na: <https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2021/03/PRAVILNIK-O-DELU-DELOVNIH-SKUPIN-15.01.2020.pdf> [16.3.2021].

Spoštovani člani,

*če še ne prejimate aktualnih e novic
Zbornice – Zveze, se na njih naročite na
email: clanarina@zbornica-zveza.si.
Spremljajte nas tudi na Facebooku:
www.facebook.com/zbornica.zveza/*

Zbornica – Zveza

Epidemija, karantena in obvezno cepljenje

Marjeta Berkopec

V naših krajih (Frelj, 2020; Bercko, 2020; Atelšek, 2020) smo se z epidemijo in popolno izolacijo zadnjič srečali leta 1972, ko je Jugoslavijo zajela epidemija črnih koz. Šlo je za zadnji izbruh te grozljive bolezni v Evropi. V Jugoslaviji so razglasili vojno stanje in uvedli karanteno, poleg tega pa so se jugoslovanske oblasti odločile tudi za ponovno množično cepljenje prebivalstva, pri čemer sta ji na pomoč priskočili Svetovna zdravstvena organizacija ter vojska. Cepili so kar 18 od 22 milijonov državljanov Jugoslavije. V Sloveniji so v desetih dneh cepili milijon in pol ljudi. Po dveh mesecih je bilo epidemije konec, zbolelo je 175 ljudi, umrlo pa jih je 35, kar v luči aktualnih dogodkov deluje kot zelo majhna številka.

Prvi izbruhi črnih koz (Flight, 2011; Kraigher, 2012) naj bi se pojavili že več tisoč let pred našim štetjem. Najstarejši dokaz koz so odkrili na mumificiranem telesu faraona Ramzesa V, ki je umrl leta 1157 pr. n. št. Trgovci so bolezen iz Egipta prenesli v Indijo in na Kitajsko. V Evropo je bolezen najverjetneje prišla okoli leta 570 z Arabskega polotoka. Evropski osvajalci Amerike so jo zanesli na ameriški kontinent. Stoletja ponavljajoče se epidemije so iztrebile cela plemena, opustošile mesta, desetkale prebivalstvo po vseh kontinentih, ogrožale človekov obstoj in spreminjale tok zgodovine. Evropo je najhujša epidemija prizadela konec 18. stoletja. Za kozami so umrli angleška kraljica Mary II., avstrijski cesar Jožef I., španski kralj Luis

I., ruski car Peter II., švedska kraljica Ulrika Elenora in francoski kralj Louis XV. ter druge znane zgodovinske osebnosti. Zbolela je tudi avstrijska cesarica Marija Terezija.

Do obdobja cepljenja so se kože neustavljivo širile. S prvimi poskusi cepljenja so v 10. stoletju začeli na Kitajskem (Flight, 2011). Prenašali so gnoj iz pustul bolnika na zdrave ljudi, da so dobili lažjo obliko bolezni, ki je pustila dobro imunost. Ponekod so dajali v nos bombaževino, namočeno z gnojem kozavega bolnika, drugje so opraskali kožo in v zareze vnesli material z bolnikove pustule ali oblekli bolnikova oblačila. Tehnika inokulacije se je obdržala dolga leta, dokler ni Edward Jenner s tehniko, ki jo je imenoval vakcinacija, prenesel sekret kravjih osepnic na dečka, ki je razvil imunost. Ko je Edward Jenner leta 1798 z inokulacijo kravjih osepnic preprečil koze, se je pojavilo upanje, da bi bilo bolezen možno obvladati. Po letu 1800 so se v Evropi razvile cepilne ustanove, ki so skrbele za cepljenje, pa tudi za pripravo, shranjevanje in razdeljevanje cepiva (Kraigher, 2012).

Angleški zdravnik Edward Jenner (1749–1823) je z eksperimentalnim delom potrdil trditev, ki jo je na angleški dvor preko pisem prenesla žena angleškega veleposlanika v Turčiji, Mary Wortly Montagu (1689–1762). Turki so kravje koze prenašali na ljudi in jih tako zaščitili pred virusom Variola vera. To pradavno kitajsko izkušnjo, ki so jo uporabljali Turki, ni pa prodrla do stare celine, je Jenner leta 1798 objavil v delu »O delovanju in učinkih cepiva proti kozam« (angl. »An Inquiry into the Causes and Effects of the Variole Vaccinæ«). Ker so bile koze ena najhujših nadlog takratnega evropskega človeka, se je Jennerjev zapis razširil kot blisk. K nam ga je prenesel dr. Vincenc Kern (1760–1829), ki je še istega leta o tem spisal knjižico v nemškem jeziku in jo je naslednje leto Valentin Vodnik prevedel v slovenski jezik ter naslovil »Nauk od kose stavljenja«. V delu so po zgodovinskem uvodu v

sedmih točkah razloženi razlogi za variolizacijo. Metoda je bila na Kranjskem uradno uvedena leta 1803 in se je kmalu razširila po Dolenjski, Notranjski, Gorenjski in drugje (Zupanič Slavec & Slavec, 2013). Kraigherjeva (2012) navaja, da je bilo v tistem času veliko zdravnikov, ki so spodbujali vakcinacijo in se trudili pridobiti sredstva za cepljenje na različne načine, tudi s pobiranjem pasje takse.

Koze so leta 1801 na Postojnskem pokopale 3000 ljudi, v istem letu pa je v ljubljanski škofiji podleglo 1200 otrok. Na račun teh dramatičnih številok so v času Ilirskih provinc izdali predpise za zatiranje koz. Že leta 1812 je bilo na Kranjskem cepljenih 7200 otrok, leta 1814 pa so že pri sprejemih v državno službo zahtevali potrdilo o cepljenju. Leta 1822 je bilo predpisano splošno in obvezno cepljenje, dve leti zatem pa so že predpisali kazen za prikrivanje bolnika s črnimi kozami (Zupanič Slavec & Slavec, 2013).

Leta 1925 (Kraigher, 2012) je izšel Pravilnik o zaščitnem cepljenju zoper variolo, veljaven za vso tedanjo državo. S cepljenjem po šolah so dosegali visoko precepljenost in koze se niso več pojavljale, cepljenje pa se je nadaljevalo.

V Sloveniji so bili do leta 1972 proti kozam obvezno cepljeni otroci v starosti treh mesecev, ki so bili nekaj let kasneje revakcinirani. Cepljene so bile tudi osebe, ki so potovale v državo, v kateri so bile koze, ali v državo, ki je zahtevala cepljenje, in osebe, ki so bile okužbi izpostavljene zaradi svojega dela (prometno osebje v mednarodnem prometu, uslužbenci organov za notranje zadeve, medicinsko osebje pri organih zdravstvene inšpekcije, uslužbenci infekcijskih bolnic). Revakcinacija je takrat potekala na tri leta. Od leta 1973 je bilo cepljenje proti kozam obvezno za otroke pri dveh do treh letih in šolske

otroke pri vstopu v šolo ter v starosti 14 let. Leta 1976 se je cepljenje proti kozam za otroke podaljšalo do dopolnjenih štirih let in za šolske otroke v 1. in 8. razredu. Z letom 1979 cepljenje proti kozam ni bilo več obvezno za vse državljane, ampak le za osebe, ki so potovale v državo, v kateri so bile koze, ali v državo, ki je zahtevala cepljenje, in sicer najkasneje osem dni pred potovanjem. To je veljalo do leta 1983. V programu cepljenja za leto 1984 cepljenje proti kozam ni bilo več omenjeno. To je pomenilo, da cepljenje ni bilo več mogoče, ker so se uničile vse zaloge cepiva (Kraigher, 2012).

Cepljenje prebivalcev je potekalo po programu, ki so ga objavili v sredstvih javnega obveščanja. (Vir: Delo, 1. 4. 1972)

V začetku sedemdesetih let so bile koze še vedno v Indiji, Afriki, Aziji, Indoneziji, Braziliji in Iraku. Na območju takratne Jugoslavije jih niso poznali že od leta 1927. Sredi februarja 1972 je koze na Kosovo vnesel romar, ki se je vračal iz Meke in se ustavil v Iraku, kjer je od okuženega trgovca kupil piščal. Romar, ki je bil pred odhodom v Meko cepljen proti kozam, ni zbolel. Natančna klinična preiskava pri njem ni odkrila sledov koz, okužbo je

Nagrajena fotografija, objavljena v Dolenjskem listu (Fotografija: M. Jaranovič, vir: Dolenjski list, 30. 3. 1972)

Odredba o obveznem cepljenju

Na podlagi drugega odstavka 16. člena temeljnega zakona o preprečevanju in zatiranju nalezljivih bolezni (Uradni list SFRJ, št. 17-224/46) izdaja republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo

ODREDBO

O OBVEZNEM CEPLJENJU PREBIVALSTVA ZOPER KOŽE V SR SLOVENIJI

1. Da bi se prebivalstvo varovalo pred kozami (Varicella zoster), se odreja obvezno cepljenje otrokna poimno cepljenje otrok predšolskega in šolskega prebivalstva v SR Sloveniji, ki je obvezno prebivalstva in stari nad eno leto.
2. Cepljenje se opravi predšolskega, ki so bile cepljene proti kozam v zadnjih 12 mesecih pred vpisovanjem v otrošnje.
3. Osebi se morajo tudi vse osebe, ki prihajajo v SR Slovenijo iz otroških območij Jugoslavije, ne glede na prebivalno mesto in cepljenje zoper kozo.
4. Od cepljenja so izločeni osebe, ki imajo v času prijema vročinska obolenja, ne izpolnijo vseh vrst, ledvična obolenja ali določene vrste srčnih miokardnih infarktov, ki so strahovi s cirozičnimi in s kretiniziranimi, ki imajo obolenja centralnega živčevja, ne glede na prebivalno mesto, ki po akutni nalezljivi bolezni, ter drugi klinično opredeljeni primeri, ki jih v skladu s veljavno medicinsko doktrino ugotovi zdravnik ali opraviti cepljenje.
5. Za organizacijo in strokovno vodstvo tega cepljenja imenuje republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo ovestavni štab.

6. Cepljenje zoper kozo opravljajo osebe iz zdravstvenega varstva in drugi strokovni delavci organizacije. Za strokovno vodstvo organizacije je ta naloga najbližjemu strokovnemu delavcu v skladu s 13. členom zakona o strokovnem varstvu (Uradni list SRS, št. 26-146/70).

7. Zdravstveni delavci organizacije, ki so dolžni za cepljenje zoper kozo, morajo voditi evidenco o cepljenih osebah in izdati cepljenim osebe potrdilo, da je bila opravljena cepljenja zoper kozo po tej odredbi.

8. Stroške obveznega cepljenja zoper kozo po tej odredbi morajo za zdravstveno varstvo prispevati osebe in za osebe, ki jim je zdravstveno varstvo zagotovljeno po zakonu, skupnosti zdravstvenega varovanja, za nezaposlene osebe pa pristojna skupščina občine.

9. Cepljenje se opravi po vrstnem redu glede na stopnjo organiziranosti in mora biti opravljeno v sedmih dneh po uveljavitvi te odredbe.

10. Osebe, ki nupravilno izpolnijo od cepljenja po tej odredbi, se kaznujejo s prekršk po določbah 16. člena temeljnega zakona o zatiranju in preprečevanju nalezljivih bolezni.

11. Ta odredba začne veljati s dnem objave.

Št. 512-1/72
Datum: 27. 3. 1972

ČLAN IZVRŠENJA
SVETA IN REPUBLIŠKI
SEKRETAR ZA
ZDRAVSTVO IN
SOCIALNO VARSTVO
SORA TOMOČ

Odredba o obveznem cepljenju, objavljena v Delu, 28. 3. 1972

pokazala šele serološka preiskava. Pri stikih s sorodniki in sosedji je romar širil okužbo. Nekateri so odšli na zdravljenje v Srbijo. Na pojav neobičajne bolezni so zdravstvene oblasti postale pozorne šele mesec dni po pojavu prvega bolnika. Karantenski ukrepi niso imeli učinka, ker so se ljudje v paniki umikali oblastem. Šele ko se je začelo množično cepljenje, se je začelo število zbolelih povsod zmanjševati. Zadnja in največja epidemija koz po drugi svetovni vojni v Evropi je zajela 18 naselij na območju Kosova in 8 naselij v Srbiji. Ena oseba je zbolela v Črni gori. Grozila je nevarnost, da se bo bolezen razširila na vso državo, saj je v Sloveniji delalo veliko sezonskih delavcev s Kosova. V Nemčiji so istočasno imeli primer koz med sezonskimi delavci, ki so prišli s Kosova (Kraigher, 2012).

Na podlagi drugega odstavka 16. člena temeljnega zakona o preprečevanju in zatiranju nalezljivih bolezni je Republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo 27. marca 1972 v Uradnem listu SFRJ št. 17-224/46 izdal odredbo (št. 512-1/72) o obveznem cepljenju prebivalstva zoper kozo v SR Sloveniji (Odredba o obveznem cepljenju, 1972). V časniku Delo so v torek, 28. marca 1972, poročali, da je 570 ekip po delovnih organizacijah, šolah in na terenu začelo z množičnim cepljenjem proti črnim kozam. Da bi kar najhitreje precepili prebivalstvo, je izvršni svet skupščine SR Slovenije na podlagi 13. člena zakona o zdravstvu (Uradni list SRS št. 26-146/70) 30. marca 1972 izdal odlok (št. 512-2/65) o mobilizaciji zdravstvenih delavcev na območju SR Slovenije.

Odlok o mobilizaciji zdravstvenih delavcev

Na podlagi 13. člena zakona o zdravstvu (Uradni list SRS, št. 26-146/70) izdaja izvršni svet Skupščine SR Slovenije

ODLOK

o mobilizaciji zdravstvenih delavcev na območju SR Slovenije

I
Da bi se odvrnila nevarnost morebitne epidemije koz, se odredi mobilizacija vseh zdravstvenih delavcev, ki so v rednem delovnem razmerju na območju SR Slovenije.

II
Zdravstveni delavci iz I. točke tega odloka se morajo takoj po objavi tega odloka zglediti na svojih delovnih mestih.

III
Vsak zdravstveni delavec se mora ravnati po navodilih in ukrepih, ki jih izda pristojni štab za borbo proti karantenskim boleznim.

IV
Za delo v borbi proti tej nalezljivi bolezni imajo zdravstveni delavci pravico do povračila stroškov po veljavnih predpisih.

V
Kdor se brez opravičenega razloga ne odzove mobilizaciji ali kdor se ne ravnja po navodilih pristojnega štaba za borbo proti karantenskim boleznim, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do 500 dinarjev.

VI
Ta odlok začne veljati takoj.
št. 512-2/65
Ljubljana, dne 30. marca 1972.

PRESEDNIK
Stane Kavčič

Odlok o mobilizaciji zdravstvenih delavcev (Vir: Delo, 1. 4. 1972)

Kdor se brez opravičenega razloga ni odzval mobilizaciji, ga je doletela denarna kazen do 500 dinarjev (Odlok o mobilizaciji zdravstvenih delavcev, 1972). V časopisnih člankih (Delo, Primorski dnevnik, Dolenjski list), ki so izhajali, lahko bomo, da so zdravstvene ekipe na terenu delale brez predaha.

V desetih dneh (od 27. marca do 8. aprila) je bilo cepljenih 1.479.251 (delež cepljenih 86,32 %) prebivalcev Slovenije, večina je bila revakcinirana. Upoštevali so se širši razlogi za opustitev cepljenja (zdravstvene kontraindikacije) in prospektivno so se spremljali neželeni učinki. Najštevilnejše (82,3 %) so bile kožne komplikacije na mestu cepljenja ali generalizirano, ki so se pozdravile brez posledic. Zaradi očesne komplikacije (3,1 %) so tri osebe utrpeli okvaro vida. 0,9 % vseh zapletov je bilo nevroloških (postvokcinalni encefalitis). Komplikacije so nastale pri revakciniranih osebah, pri katerih je od predhodnega cepljenja minilo mnogo let in so zato reagirali, kot da bi bili cepljeni prvič. Kljub temu je bilo ocenjeno, da je bilo množično cepljenje smiselno in upravičeno, saj je bilo tveganje za razširitev koz veliko. Množično cepljenje ni imelo vpliva na morbiditeto. Raziskava štiri leta kasneje je pokazala visoko stopnjo zaščitenosti prebivalstva, in sicer 97,82 % pri odraslih in 92,98 % pri otrocih (Kraigher, 2012).

Na situacijo (Splihal, 1972; Koncilja, 2012) so se oblasti odzvale s tako strogimi ukrepi, da so miličniki na Otočcu pregledali

vsakega potnika, ki je pripotoval v Slovenijo. Potniki so morali pokazati brazgotinico na rami, uradno potrdilo ali mednarodno rumeno karto. Na Dolenjskem in v Beli krajini je bilo tako vsak dan na terenu okoli 42 zdravstvenih ekip. Oblasti so izdale uredbo o prepovedi preseljevanja delavcev, javnih zborovanj in prireditvev ter omejitev službenih potovanj.

Vsesplošno vznemirjenje zaradi črnih koz je navdihnilo celo fotoamaterje, ki so poiskali zanimive posnetke s cepljenja proti tej hudi bolezni. V uredništvu Dolenjskega lista so najboljši posnetek, ki ga je naredil M. Jaranovič, objavili na naslovnici časopisa, avtorja pa nagradili s 150 dinarji. V foto objektiv je ujel dolenjske zdravstvene delavce med cepljenjem 25. marca 1972 v garniziji JLA v Cerkljah.

Epidemija črnih koz (Kraigher, 2012) se je leta 1972 v Jugoslaviji začela po invazivno-masivnem tipu in prešla v tretji generaciji v progresivni tip z epidemijskim repom. Epidemija je imela sliko epidemijskega vala s položeno sestopno vijugo in je izzvenela sredi aprila, tako da so lahko maja v celi državi razglasili konec nevarnosti. Dolgoletne kampanje cepljenja po vsem svetu so potisnile kozo na afriški rog, kjer je bil v Somaliji leta 1977 zadnji primer koz po naravni okužbi. Eradikacija koz, ki je bila posledica intenzivnega cepljenja po vsem svetu, je bila potrjena 9. decembra 1979 in nato na generalni skupščini Svetovne zdravstvene organizacije, 8. maja 1980, tudi slovesno proglašena.

Literatura:

Atelšek, R., 2020. Huda bolezen, ki je prestrašila Jugoslavijo. Dostopno na: <https://siol.net/novice/slovenija/huda-bolezen-ki-je-prestrasila-jugoslavijo-video-522320> [10.01.2021].

Bercko, Ž., 2020. Najhujše morilke v zgodovini človeštva: S svojimi posledicami preusmerile tudi tok zgodovine. Dostopno na: <https://www.vecer.com/vecer-v-nedeljo/najhujse-morilke-v-zgodovini-človeštva-s-svojimi-posledicami-preusmerile-tudi-tok-zgodovine-1012391> [10.01.2021].

Flight, C., 2011. Smallpox: Eradicating the Scourge. Dostopno na: http://www.bbc.co.uk/history/british/empire_seapower/smallpox_01.shtml [10.01.2021].

Freljh, P., 2020. Zgodovina izolacij. Dostopno na: <https://www.mladinska.com/dobrezgodbe/zdravo-zivljenje/zgodovina-izolacij> [10.01.2021].

Kraigher, A., 2012. Kozе (osepnice, variola vera) – pregled ob 40. obletnici zadnje epidemije v Evropi. Elektronske novice s področja nalezljivih bolezni in okoljskega zdravja (3), marec 2012. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/enboz_mar_2012.pdf [31.01.2021].

Koncija, F., 2012. 40-letnica epidemije črnih koz v Jugoslaviji. Available at: <https://www.casnik.si/40-letnica-epidemije-crnih-koz-v-jugoslaviji/> [10.01.2021].

Odlok o mobilizaciji zdravstvenih delavcev Delo (01.04.1972), letnik 14, številka 89, p. 3. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-MXVSP99z/2/index.html [10.12.2020].

Odredba o obveznem cepljenju Delo (28.03.1972, letnik 14, številka 85, p. 2. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-ODACUQ3/2/index.html [10.12.2020].

Splihal, J., 1972. Črne kozo na sodišču. Dolenjski list, 20. 04. 1972, p. 2. Dostopno na: https://www.dolenjskolist.si/media/arhiv-pdf/dl/1972/DL_1972_04_20_16_1151.pdf [10.01.2021].

Županič Slavec, Ž., Slavec, K., 2013. Zdravstvo proti nalezljivim boleznim skozi čas. Medicinski razgledi, letnik 52, številka 2, pp. 271–280. URN:NBN:SI:DOC-DFY2MoBC from <http://www.dlib.si> [20.01.2021].

Časopisni viri

Anon, 1972. Sum črne kozo. Delo (18.03.1972, letnik 14, številka 75, p. 1. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-NPNR74SY/index.html [19.01.2021].

Anon, 1972. S cepivom nad kozo. Delo (25.03.1972, letnik 14, številka 82, p. 3. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-7G5760M3/3/index.html#zoom=z [19.01.2021].

Anon, 1972. V Jugoslavijo samo s potrdilom o cepljenju proti črnim kozam. Primorski dnevnik (30.03.1972, letnik 28, številka 8169, p. 2. Available at: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-FA6Q5D8N/d5988283-4370-40c4-9bbe-297d3c426628/PDF> [19.01.2021].

Anon, 1972. Foto tedna. Dolenjski list (30. 03. 1972) letnik 13, številka 1148, p. 1. Dostopno na: https://www.dolenjskolist.si/media/arhiv-pdf/dl/1972/DL_1972_03_30_13_1148.pdf [10.01.2021].

Anon, 1972. Doslej 20 žrtev koz. Delo (01.04.1972), letnik 14, številka 89, p. 14. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-MXVSP99z/index.html [10.01.2021].

Anon, 1972. Zdravstvo brez vikenda. Delo (02.04.1972), letnik 14, številka 90, p. 1. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_DOC-51RIEM38/index.html [10.01.2021].

N. M., 1972. Strožji ukrepi! Delo (01.04.1972), letnik 14, številka 89, p. 1. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-MXVSP99z/index.html [10.01.2021].

N. M., 1972. Cepi 410 ekip. Delo (31.03.1972), letnik 14, številka 88, p. 1. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-9E8GQ01S/index.html [10.01.2021].

Namorš, M. Črne kozo z romanja? Delo (21.03.1972), letnik 14, številka 78, p. 3. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-LNYSCCMB/3/index.html#zoom=z [15.01.2021].

Namorš, M., 1972. S cepivi, karanteno, redom nad črne kozo. Delo (23.03.1972, letnik 14, številka 80, p. 3. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_DOC-5233DDzL/index.html [15.01.2021].

Namorš, M., 1972. Začenja se cepljenje proti črnim kozam. Delo (28.03.1972) letnik 14, številka 85, p. 2. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-ODACUQ3/2/index.html [15.01.2021].

P. B., 1972. S cepivom proti sumu. Delo (20.03.1972, letnik 14, številka 77) p. 14. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-ALHTDUI7/14/index.html [15.01.2021].

Viri fotografij

Anon, 1972. Cepimo se lahko stalno. Delo (01.04.1972), letnik 14, številka 89, p. 6. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-MXVSP99z/index.html [10.01.2021].

Anon, 1972. Foto tedna. Dolenjski list (30.03.1972) letnik 13, številka 1148, p. 1. Dostopno na: https://www.dolenjskolist.si/media/arhiv-pdf/dl/1972/DL_1972_03_30_13_1148.pdf [10.12.2020].

Odlok o mobilizaciji zdravstvenih delavcev Delo (01.04.1972), letnik 14, številka 89, p. 3. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-MXVSP99z/2/index.html [10.12.2020].

Odredba o obveznem cepljenju. Delo (28.03.1972) letnik 14, številka 85, p. 2. Dostopno na: http://www.dlib.si/listalnik/URN_NBN_SI_doc-ODACUQ3/2/index.html [10.12.2020].

Vpliv prehrane na potek bolezni SARS-COV-2

Nastja Šivec in doc. dr. Branko Gabrovec, Nacionalni inštitut za javno zdravje

Uvod

Pandemija COVID-19 je v številnih državah privedla do zapiranja držav z namenom zmanjševanja in omejevanja širjenja okužb.

Zapiranje države lahko poleg gospodarske in socialne nestabilnosti, vpliva tudi na preskrbo s hrano ter po različnih regijah v svetu ustvari stanje prehranske negotovosti. To se kaže z omejenim dostopom do hrane, spremembami pri nakupovanju hrane in prehranjevalnem vedenju, zaskrbljenostjo zaradi pomanjkanja osnovnih izdelkov in sedečim načinom življenja (Da S. Ribeiro, 2020). Ukrep kot je karantena je povezan z prekinitvijo delovne rutine kar lahko vodi v dolgočasje, dolgočasje pa obenem povezujemo z večjim energetskim vnosom v prehrani. Hkrati pa karantena predstavlja tudi stresno situacijo, ki lahko ljudi prisili k prenajedanju, kar predstavlja predvsem povečano uživanje sladke hrane. Stres povezan s karanteno se lahko odraža tudi z motnjami v spanju, ki ima prav tako možen vpliv na povečan vnos hrane (Muscogiuri, 2020). Izbira živil z večjo trajnostjo ter posledično večja poraba predelane hrane z višjo kalorično vsebnostjo, veliko nasičenih maščob in sladkorjev lahko dodatno prispevajo k razširjenosti debelosti (Da S. Ribeiro, 2020). Samoizolacija bo imela, poleg pridobivanja na teži ter sprememb v prehranjevanju, možen vpliv na psihološke dejavnike, spremembe v razpoloženju,

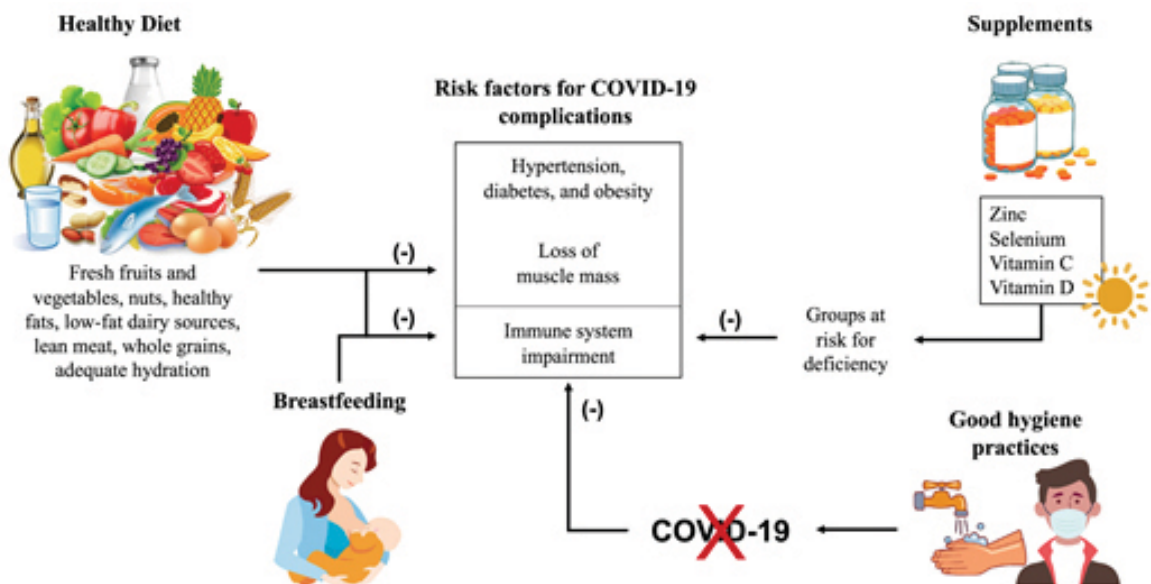
spanju, poslabšanje kroničnih obolenj ter povečano uporabo alkohola in tobaka (De Faria Coelho-Ravagnani, 2020).

Povečano tveganje za nastanek debelosti, ki ga predstavljajo nezdrave prehranske navade, je pogosto povezano z boleznimi srca, sladkorno boleznijo in pljučnimi boleznimi (Muscogiuri, 2020). Debelost se je pokazala kot eden najpomembnejših dejavnikov tveganja za povečanje umrljivosti zaradi COVID-19 (Da S. Ribeiro, 2020) in je lahko povezana z zmanjšano imunsko kompetenco ter slabšimi odzivi na cepljenje, kar pomeni, da so lahko posamezniki s povečano telesno težo v primerjavi s posamezniki, ki imajo zdravo težo, bolj dovzetni na bakterijske, virusne in glivične okužbe (C. Calder, 2020).

Kljub temu je to lahko tudi priložnost za promocijo zdravega prehranjevanja, saj ljudje v tem času kuhajo več, se v večji meri poslužujejo sveže in nepakirane hrane in so bolj nagnjeni k spremembam prehranjevalnih navad (Da S. Ribeiro, 2020).

Vpliv prehrane na imunski sistem

Imunski sistem varuje gostitelja pred škodljivimi okoljskimi dejavniki, zlasti pred patogenimi organizmi, ki so lahko v obliki bakterij, virusov, gliv in parazitov. Imunski sistem je vedno aktiven, njegova aktivnost pa se okrepi v primeru, če se posameznik okuži. To spremlja povečana hitrost metabolizma,

Vir: De Faria Coelho-Ravagnani, 2020

ki zahteva vire energije. Viri energije izvirajo iz prehrane, zato je ustrezna zaloga hranil nujna za podporo imunskemu sistemu, da deluje optimalno (C. Calder, 2020). Za krepitev imunskega sistema je splošno priporočilo, da se poslužujemo zdrave uravnotežene prehrane, bogate s sadjem in zelenjavo, ki nam zagotavlja, da v telo vnesemo pomembne vitamine in minerale ter tako zagotovimo hranila, ki jih potrebujemo (EUFIC, 2020). Številni vitamini (**A, B6, B12, folat, C, D in E**) ter elementi v sledovih (**cink, baker, selen in železo**) dokazano vplivajo in imajo pomembno vlogo pri podpori imunskemu sistemu in zmanjšanju možnosti infekcij (C. Calder, 2020). Z uravnoteženo prehrano preprečujemo ali obvladujemo kronične bolezni, uravnavamo spanec in razpoloženje ter preprečujemo utrujenost, izboljšamo počutje in ublažimo tveganje in obolevnost za COVID-19 (De Faria Coelho-Ravagnani, 2020). H krepitvi imunskega sistema pripomore tudi fizična aktivnost, zmanjševanje stresa ter zadosten spanec (EUFIC, 2020). Ključna hranila, ki podpirajo imunski sistem sicer lahko pridobimo z uravnoteženo raznoliko in zdravo prehrano. Vendar pa lahko pri ogroženih populacijah z

datki v prehrani še dodatno ublažimo tveganje, ki ga predstavlja COVID-19 (De Faria Coelho-Ravagnani, 2020). Slika prikazuje utemeljitev prehranskih smernic in postopkov osebne higijene, priporočenih med pandemijo COVID-19, ki povezujejo prehrano in preprečevanje zapletov COVID-19.

Priporočila zdravega prehranjevanja za krepitev imunskega sistema

Optimalna prehrana je ena ključnih determinant zdravja, ki lahko izboljša splošno počutje posameznika in ublaži škodljive zdravstvene posledice, povezane z družbenim distanciranjem (EUFIC, 2020).

Priporočila zdravega prehranjevanja (EUFIC, 2020):

- Uživanje velike količine sadja in zelenjave, ki so med najbolj pomembnimi živili za oskrbo s vitamini in minerali ter vlakninami, ki jih naše telo potrebuje za zdravje in normalno imunsko funkcijo. Priporočljivo je uživanje vsaj 5 porcij (okoli 400 g) raznolikega sadja in zelenjave vsakodnevno, ki je lahko sveže, zmrznjeno, konzervirano, sušeno ali iztisnjeno (sok).

Hranilo	Prehranski viri
Vitamin A	Mleko, sir, jajca, jetra, mastne ribe, losos, polnovredni kosmiči, oranžna in zelena zelenjava (korenje, sladki krompir, buča, ohrovt, špinača, brokoli), oranžno sadje (marelice, breskev, papaja, mango, melona), paradižnikov sok
Vitamin B6	Ribe (tuna), perutnina, meso, jajca, polnozrnat/polnovredni kosmiči, zelenjava (predvsem zelena listnata zelenjava) in sadje, soja, tofu, leča, arašidi
Vitamin B12	Ribe, meso, nekatere školjke, mleki, sir, jajca, polnovredni kosmiči
Folat	Brokoli, brstični ohrovt, zelena listnata zelenjava (špinača, ohrovt, zelje), grah, čičerika
Vitamin C	Pomaranče in pomarančni sok, limone, mango, rdeča in zelena paprika, jagode, črni ribez, kivi, brokoli, brstični ohrovt, krompir, cvetača
Vitamin D	Mastne ribe, losos, perutnina, hrana obogatena z vitaminom D (mleko, jogurti), jetra, jajca, polnovredna živila
Vitamin E	Rastlinska olja, oreščki in semena, pšenični kalčki, borovnice, kivi, brokoli, špinača, sončnična semena
Cink	Školjke, meso, sir, kosmiči, polnozrnat kruh, bučna semena, sezamova semena, oreščki, soja, fižol, leča
Selen	Ribe, losos, školjke, meso, jajca, oreščki (indijski orešček), sončnična semena
Železo	Meso, jetra, fižol, oreščki, sušeno sadje (marelice), polnozrnat živila (rjavi riž), polnovredni kosmiči, temno zelena listnata zelenjava (špinača, ohrovt), sončnična semena, češnjev paradižnik
Baker	Školjke, oreščki, jetra, nekatera zelenjava, tofu, kvinoja, sladki krompir

Tabela 1: Pomembni prehranski viri hranil, ki podpirajo imunski sistem (C. Calder, 2020, Muscogiuri, 2020, Iddir, 2020)

- Izbirajmo polnozrnatne izdelke, ki za razliko od rafiniranih zrn, ohranjajo večino strukture zrnja in ohranjajo plasti, ki vsebujejo vitamine, minerale in vlaknine.
- Nasičene maščobe, ki povečujejo tveganja za srčne bolezni, zamenjajmo z nenasičenimi. Nasičene maščobe lahko omejimo z zmanjšanjem vnosa mastnega mesa, mlečnih izdelkov z visoko vsebnostjo maščob in tropskih olj ter dodajanjem živil kot so oreščki, mastne ribe in rastlinska olja, kot so oljčno in repično olje.
- Omejitev hrane in pijače s visoko vsebnostjo maščob, sladkorja in soli. Sladke pijače lahko povzročajo zaužitje prevelikih količin kalorij, kot jih potrebujemo. Ker ne predstavljajo nobenih oziroma malo prehranskih koristi, kot taka niso potrebna v prehrani.
- Priprava primerno velikih porcij nam pomaga ostati v energetskem ravnovesju in izogibu podhranjenosti ali prenajedanju.
- Beljakovine so ključne za zdravo funkcioniranje našega telesa in imunskega sistema. Lahko jih pridobimo iz rastlinskih virov kot so fižol ali stročnice ter iz živalskih kot so npr. ribe, jajca, mlečni izdelki in meso. Tudi rastlinske beljakovine kot so žitarice, oreščki in semena lahko predstavljajo z beljakovinami bogate in hranljive jedi oziroma prigrizke.
- Zadostna hidracija je ključna za splošno zdravje. Koliko vode potrebujemo je odvisno od starosti, spola, teže, višine, fizične aktivnosti in okoljskih pogojev. Poleg navadne vode, so za hidracijo ustrezni tudi mineralna voda ali nesladkan čaj.
- Pomemben je zadosten vnos vitamina D, ki ga pridobimo z sončnim sevanjem. Zadostuje od 15-30 minut izpostave obraza in rok.

Karanteno lahko povežemo tudi z manj preživljanja prostega časa zunaj in posledično pomanjkanjem vitamina D, ki ga proizvedemo pod kožo in pod vplivom sončnega sevanja. Pomanjkanje vitamina D je povezano z virusnimi epidemijami pozimi (Muscogiuri, 2020) zato je priporočljivo, da se poslužujemo kratkih sprehodov in na tak način povečujemo izpostavljenost soncu (V. Mattioli, 2020). Zadosten vnos vitamina D zmanjšuje tveganje za razvoj številnih kroničnih bolezni, kot so rak, bolezni srca in ožilja, sladkorna bolezen in hipertenzija, ki znatno povečajo tveganje za smrt zaradi okužb dihalnih poti. Vitamin D lahko sicer namesto izpostave soncu, nadomestimo tudi z uživanjem hrane bogate z vitaminom D, kot so ribe (losos, sardine, tuna), jajca ter živila obogatena z vitaminom D npr. mleko in jogurti (Muscogiuri, 2020).

Zaključek

Ni dvoma, da diabetes in povišana telesna teža prispevata k oslabljeni imunski funkciji. Vse več je dokazov, ki kažejo na to, da ima uživanje ustrezne prehrane in spremembe življenjskega sloga ključno vlogo na zdravje in odpornosti na bolezni (Khoramipour, 2020). Poleg cepljenja je zato širjenje smernic zdrave prehrane med širšo populacijo ključna strategija (De Faria Coelho-Ravagnani, 2020). Priporočila za zdravo prehranjevanje med epidemijo COVID-19 se ne razlikujejo kaj dosti od splošnih prehranskih priporočil. Je pa v tem času ključno, da prehrani posvečamo večjo skrb in pozornost, ter v povezavi z zadostnim gibanjem pozitivno vplivamo na naše splošno zdravje in počutje.

Viri:

Calder, P., 2020. *Nutrition, immunity and COVID-19*. *BMJ Nutrition, Prevention & Health*, 3(1): pp. 74-92.

Da Ribeiro, K.D., Siqueira Garcia, L.R., Fernandes dos Santos Dametto, J., Fernandes Assuncao, D.G. & Leal Lima Maciel, B., 2020. *COVID-19 and Nutrition: The need for initiatives to promote healthy eating and prevent obesity in childhood*. *Childhood Obesity*, 16(4).

De Faria Coelho-Ravagnani, C., Campos Corgosinho, F., La Flor Ziegler Sanches, F., Marques Maia Prado, C., Laviano, A. & Mota, J.F., 2020. *Dietary recommendations during the COVID-19 pandemic*. *Nutrition Reviews*.

European Food Information Council (EUFIC), 2020. *Food and coronavirus (COVID-19): What you need to know*. Dostopno na: <https://www.eufic.org/en/food-safety/article/food-and-coronavirus-covid-19-what-you-need-to-know>.

European Food Information Council (EUFIC), 2020. *10 tips to eat healthy during quarantine or isolation (COVID-19)*. Dostopno na: <https://www.eufic.org/en/healthy-living/article/10-tips-to-eat-healthy-during-quarantine-or-isolation-covid-19>.

Iddir, M., Brito, A., et al., 2020. *Strengthening the immune system and reducing inflammation and oxidative stress through diet and nutrition: considerations during the COVID-19 crisis*. *Nutrients*, 12(6), p. 1562.

Khoramipour, K., Basereh, A., Ahmadi Hekmatikar, A., Castell, L., Taskin Ruhee, R., Suzuki, K., 2020. *Physical activity and nutrition guidelines to help with the fight against COVID-19*. *Physiology and Nutrition*, pp. 101-107.

Muscogiuri, G., Barrea, L., Savastano, S., Colao, A., 2020. *Nutritional recommendations for COVID-19 quarantine*. *European Journal of Clinical Nutrition*, 74, pp. 850-851.

Mattioli, A., Sciomer, S., Cocchi, C., Maffei, S. & Gallina, S., 2020. *Quarantine during COVID-19 outbreak: Changes in diet and physical activity increase the risk of cardiovascular disease*. *Nutr Metab Cardiovasc Dis*, 30(9), pp. 1409-1417.

Predstavitev novega Evropskega načrta premagovanja raka

Dr. Marjetka Jelenc, doc. dr. Tit Albreht, Karmen Hribar, mag. psih.,
Nacionalni inštitut za javno zdravje, Slovenija

Na predvečer svetovnega dneva boja proti raku, 3. februarja 2021, je Evropska komisija (EK) predstavila težko pričakovani Evropski načrt premagovanja raka (*angl. Europe's Beating Cancer Plan*), ki predstavlja poglavitno prednostno nalogo predsednice EK von der Leynove na področju zdravstva. Leto dni pred tem, točno na dan svetovnega dneva boja proti raku, 4. februarja 2020, je evropska komisarka za zdravstvo gospa Kyriakides prvič uradno spregovorila o Evropskem načrtu premagovanja raka. Povedala je, da si EK z načrtom želi zmanjšati breme raka, ki predstavlja velik javnozdravstveni problem v večini evropskih držav.

Epidemija covid-19 je razmere na področju obvladovanja raka zagotovo poslabšala in zato so aktivnosti in znatna finančna sredstva, ki jih predvideva Evropski načrt

premaganja raka na področju EU še kako dobrodošla. Na pobudo EK je med pripravo Evropskega načrta premagovanja raka svoje mnenje podal tudi Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) kot koordinator projekta skupnega ukrepanja – Inovativno partnerstvo za boj proti raku (*angl. Innovative Partnership for Action Against Cancer – iPAAC JA*), ki združuje 44 ustanov iz 24 evropskih držav in ga v kar 80 odstotkih sofinancira EK (Jelenc, et al. 2021).

Izhodišče Evropskega načrta za premagovanje raka so nove tehnologije in raziskave ter inovacije, sam načrt pa predstavlja nov pristop Evropske unije (EU) k preprečevanju, zdravljenju in oskrbi na področju raka. V sklopu Evropskega načrta za premagovanje raka bo obravnavana celotna pot bolezni, od preprečevanja raka do kakovosti življenja bolnikov z rakom in preživelih s poudarkom na ukrepih, kjer lahko EU največ pripomore. Za izvedbo Evropskega načrta premagovanja raka so namenjene kar štiri milijarde evrov (Jelenc, et al., 2021; Evropska komisija, 2021). Načrt bo podprt z ukrepi, ki vključujejo različna področja, od zaposlovanja, izobraževanja, socialne politike in enakosti prek trženja, kmetijstva, energije, okolja in podnebja do prometa, kohezijske politike in obdavčenja (Evropska komisija, 2021).

Evropski načrt premagovanja raka temelji na štirih stebrih (*angl. pillars*), kot so poimenovali štiri ključna tematska

področja. To so preventiva, zgodnje odkrivanje raka, diagnostika in zdravljenje ter kakovost življenja bolnikov z rakom in tistih, ki so raka preboleli, oz. preživelih. Tako imenovane presečne teme »*angl. cross cutting*« pa so raziskave in inovacije, digitalna in personalizirana medicina ter zmanjševanje neenakosti. Evropski načrt premagovanja raka vsebuje deset vodilnih pobud (*angl. flagship initiatives*) in kar dvaintrideset ukrepov na vsaki ključni stopnji bolezni.

Na področju raziskav in inovacij v službi pacienta sta vodilni pobudi Center znanja o raku (*angl. Knowledge center on cancer*) ter *pobuda slikovne diagnostike raka (angl. EU cancer imaging initiative)*. Center znanja o raku bo predvidoma začel delati že letos in bo v podporo novim tehnologijam, raziskavam in inovacijam, pomagal pa bo tudi pri usklajevanju znanstvenih in tehničnih pobud, povezanih z rakom na ravni EU. Pobuda slikovne diagnostike raka naj bi začela v letu 2022, predvideva pa vzpostavitev EU atlasa slik, povezanih z rakom. Na področju preventive je vodilna pobuda cepljenje 90 % ciljne populacije deklet in fantov proti HPV okužbam, v časovnem okviru 2021–2030. Ukrepi na področju preventive bodo namenjeni ključnim dejavnikom tveganja, kot so tobak (s ciljem zagotoviti, da do leta 2040 tobak uporablja manj kot 5 % prebivalstva), škodljivo uživanje alkohola, onesnaževanje okolja in nevarne snovi. Poleg tega bo kampanja »HealthyLifestyle4All« spodbujala zdravo prehrano in telesno aktivnost. Na področju izboljšanja zgodnjega odkrivanja in zdravljenja raka je postavljena vodilna pobuda *vzpostavitev nove sheme presejanja* za raka s podporo EU; časovni okvir je zastavljen do leta 2025.

Na področju zagotavljanja visokih standardov oskrbe na področju raka so načrtovane vodilne pobude *ustanovitev nacionalnih celovitih centrov za raka (angl. Comprehensive Cancer Centers)*, *diagnostika in zdravljenje raka* za vse ter evropska pobuda *razumevanje raka*, vse v časovnem obdobju 2021–2025. Do leta 2030 naj bi imelo 90 % upravičenih bolnikov dostop do nacionalnih celovitih centrov za boj proti raku, povezanih z novo mrežo EU. Na področju diagnostike in zdravljenja so predvideni ukrepi za zagotovitev boljše celostne in celovite oskrbe raka in odpravljanje neenakega dostopa do kakovostne oskrbe in zdravil. Evropska pobuda *razumevanje raka* (UNCAN.eu) pa bo pomagala prepoznati posameznike na visoki ravni tveganja za pogoste vrste raka (Evropska komisija, 2021).

Področje kakovosti življenja bolnikov z rakom, preživelih in skrbnikov pokriva pobuda *boljše življenje za bolnike z rakom*, ki vključuje razvoj pametne kartice (*angl. cancer survivor smart card*) za posameznike, ki so raka preboleli in pa virtualni Digitalni center za evropske paciente, ki bo razvit v sklopu misije rak, ki smo jo bralkam in bralcem Utripa že predstavili (Hribar & Jelenc, 2020). Pobuda pokriva področje izboljšanja kakovosti življenja bolnikov z rakom in preživelih, vključno z rehabilitacijo, potencialno ponovitvijo tumorja, metastatskimi boleznimi in ukrepi za podporo socialni integraciji in ponovni integraciji na delovnem mestu. Pomembno področje zmanjšanja neenakosti vsebuje vodilno pobudo *register neenakosti na področju raka*, ki bi pomagal ugotavljati trende, razlike in neenakosti med državami članicami in regijami. Ustanovljen naj bi bil že leta 2021. Na področje otroških rakov je umeščena vodilna pobuda oz. iniciativa pomoč otrokom z rakom. Otrokom naj bi zagotovili dostop do hitrega in optimalnega odkrivanja raka, diagnostike, zdravljenja in oskrbe (Evropska komisija, 2021).

EU si že več desetletij aktivno prizadeva za zmanjšanje pojavnosti raka. Evropski načrt premagovanja raka je že drugi evropski načrt na področju premagovanja raka; prvi načrt je bil sprejet v poznih osemdesetih letih, sprožil pa je številne pozitivne spremembe in posledično sprejetje pomembne evropske zakonodaje na področju tobaka in zdravja pri delu. Že takrat so se države članice EU zavezale, da bodo skušale zmanjšati smrtnost zaradi kroničnih bolezni v EU, vključno z rakom. Prepričani smo, da bo tudi aktualni Evropski načrt premagovanja raka prinesel pozitivne premike na širšem področju raka ter s tem koristi za vse prebivalce EU.

Literatura

Evropska komisija, 2021. *Europe's Beating Cancer Plan: A new EU approach to prevention, treatment and care*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_342 [20.3.2021]

Hribar, K. & Jelenc, M., 2020. *Misije – novost na področju evropskih raziskav in inovacij pri Evropski komisiji. Utrip: informativni bilten Zbornice zdravstvene nege Slovenije*, 28(4), pp. 62–63.

Jelenc, M., Hribar, K. & Albreht, T., 2021. *Priprava Evropskega načrta premagovanja raka "Europe's Beating Cancer Plan". Utrip: informativni bilten Zbornice zdravstvene nege Slovenije*, letn. 29, št. 1, pp. 56–57. Dostopno na: <https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2021/02/UTRIP-Februar-Marec-2021.pdf>. [20.3.2021].

Simpozij Sekcije medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v pediatriji »zelo drugače«

Doroteja Dobrinja, Milena Frankič, Ivanka Limonšek, Andreja Ljubič, Majda Oštir,
Cvetka Skale

V pediatrični zdravstveni negi se zavedamo, kako pomembno je strokovno izobraževanje v sledenju cilja varne in kakovostne zdravstvene nege otrok in mladostnikov in kakšna je vloga preventivnega zdravstvenega varstva dojenčkov, majhnih otrok in mladostnikov. Prav iz tega vidika organiziramo redna strokovna srečanja, kjer predavatelji s strokovnim znanjem predajajo svoje izkušnje medicinskim sestram, ki delajo na področju zdravstvene nege otrok in mladostnikov na različnih ravneh zdravstvenega varstva.

Če smo v preteklih letih ponosno sedeli v kongresnih dvorah različnih slovenskih mest in pridobivali nova znanja na strokovnih srečanjih, nam je koronačas ta privilegij odvzel. Pandemija novega koronavirusa je okrnila številne aktivnosti strokovnih sekcij medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov, še zlasti organizacijo strokovnih srečanj. Prijetna druženja na strokovnih srečanjih, izmenjava izkušenj in spletanje novih znanstev in vezi so se morali preseliti na splet. In tako se je v mesecu marcu odvilo prvo virtualno strokovno srečanje Sekcije medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v pediatriji, ki je potekalo pod naslovom »Vloga medicinske sestre pri izvajanju preventivnega zdravstvenega varstva otrok in mladostnikov«. Program strokovnega srečanja je bil razdeljen v šest tematskih sklopov, v katerih smo spregovorili o preventivni zdravstveni dejavnosti za otroke in mladostnike, prehrani dojenčka in malega otroka, cepljenju, promociji zdravja in zdravstveni vzgoji otrok in mladostnikov ter pomenu zgodnje obravnave otrok in mladostnikov s težavami v razvoju in duševnem zdravju. V zadnjem sklopu smo spregovorili tudi o tem, kako moramo poskrbeti sami zase.

Slavnostni govornici, predsednica Sekcije MS in ZT v pediatriji Ivanka Limonšek in predsednica Zbornice – Zveze Monika Ažman, sta udeležence srečanja popeljali v uvod strokovnega srečanja.

Uvodno je mag. Barbara Kegl predstavila pomen primarnega zdravstvenega varstva otrok, ki je izrednega pomena, saj s

tem spremljamo otrokov napredek v rasti in razvoju. Hkrati tudi krepimo in ohranjamo zdravje ter preprečujemo bolezni. V preventivne aktivnosti sodijo preventivni obiski, preventivni pregledi, cepljenja in tudi izvedba kakovostne zdravstvene vzgoje pri otrocih in starših o zdravem življenjskem slogu in o tem, da je zdravje naša najvišja vrednota. Nadaljevala je Miranda Zel, dipl. m. s., in opisala presejalne (screening) teste pri novorojenčku, ki jih opravljajo na Oddelku za ginekologijo in perinatologijo UKC Maribor in vlogo medicinske sestre pri izvajanju le-teh. Zaradi poudarka na spremljanju otrokovega razvoja in pravočasnega odkrivanja bolezni imajo medicinske sestre pomembno samostojno vlogo pri izvajanju nekaterih presejalnih testov, kar je temelj za ustrezno in pravočasno strokovno ukrepanje za ohranitev in izboljšanje zdravja. Predavateljica Matjana Koren Golja, dipl. m. s., univ. dipl. org., pa je nazorno predstavila rojstvo kot pomemben mejnik v življenju človeka. Zdravi novorojenčki se z izzivi zunanjega sveta uspešno spopadajo in so vključeni v preventivni program spremljanja razvoja. Bolni novorojenčki, predvsem tisti, ki potrebujejo intenzivno zdravljenje in so kritično bolni, se z novimi izzivi spopadajo težje. Na Kliničnem oddelku za intenzivno terapijo otrok na Pediatrični kliniki v Ljubljani nudijo življenjsko ogroženim otrokom terapevtske možnosti, s katerimi lahko začasno nadomestijo motene ali že izpadle življenjsko pomembne funkcije. Sodobna zdravstvena nega je usmerjena k posamezniku in njegovim potrebam. V okviru izvajanja zdravstvene nege, kolikor je le mogoče, uporabljajo pristop t. i. celostno individualizirane razvojne oskrbe novorojenčka. Pristop temelji na poznavanju razvoja in vedenja novorojenčka, ki omogoča organizacijo neposrednega fizičnega okolja in varno ter kakovostno zdravstveno nego.

Andreja Širca Čampa, klinični dietetik, je govorila o novih smernicah pri prehranjevanju dojenčkov, otrok in mladostnikov s poudarkom na zdravem prehranjevanju otrok. Zdrave prehranjevalne in gibalne navade, ki jih otroci pridobijo v zgodnjem otroštvu, vplivajo na izbiro živil in prehranjevalne prakse kasneje v življenju. Dokazano je, da neprimerni prehranski vzorci, pomanjkanje gibanja in spanja v otroštvu spadajo med ključne vzroke za nastanek najpomembnejših kroničnih nenalezljivih bolezni. To predavanje je nato odlično dopolnil doc. dr. Evgen Benedik, ki je povedal, da prehrana ne vpliva le na zdravje dojenčka in otroka, temveč njen vpliv seže vse v odraslo dobo in celo na naslednjo generacijo potomcev. Da zagotovimo optimalen razvoj otroka, je zato pomembno, da njegova starša poskrbita za uravnoteženo prehrano že

pred samim spočetjem in jo nato vzdržujeta celo življenje, predvsem v času nosečnosti in dojenja. Z uvajanjem čvrste hrane začnemo po dopolnjenem šestem mesecu dojenčkovega življenja, saj izključno humano mleko po šestem mesecu ne zagotavlja več vseh potrebnih hranil. Večina staršev se uvajanja čvrste hrane loti po tradicionalni metodi s pasirano hrano, a v zadnjih nekaj letih postaja vedno bolj priljubljena metoda uvajanja čvrste hrane na željo otroka (Baby-Led Weaning metoda). Pri uvajanju čvrste hrane na željo otroka preskočimo fazo pasirane hrane in otroku začnemo ponujati hrano v kosih. Glavno načelo te metode je, da se otrok že od samega začetka hrani sam, poudarja njegovo samostojnost in dejstvo, da je otrok aktivni udeleženec pri procesu hranjenja, da je sposoben sam zaznati občutek lakote oziroma sitosti in da bo izbral in zaužil živila, na katera je pripravljen. Seveda pa pri prehrani dojenčka ne moremo mimo samega dojenja. Pred. Cvetka Skale, dipl. m. s., IBCLC, in asist. Renata Vettorazzi, dipl. m. s., IBCLC, sta predstavili pomisleke, kljub temu da so prednosti dojenja splošno znane. Mnenja in priporočila so močno razdeljena glede optimalnega trajanja izključnega dojenja. Dojenje še vedno predstavlja temeljni način prehranjevanja novorojenčkov, dojenčkov in malih otrok. Znanstvene raziskave tega področja vedno znova potrjujejo, da otrok z dojenjem prejme idealno razmerje vseh hranilnih snovi, ki jih potrebuje za rast in razvoj. Poleg tega prejme še pomembne zaščitne in imunološke faktorje. Še zlasti je pomembno ohranjanje izključnega dojenja v prvih šestih mesecih otrokovega življenja. Urška Gojič, dipl. m. s., in Monika Pevec, dipl. m. s., mag. zdr.-soc. manag., sta govorili o novorojenčkih z nizko porodno težo, ki so najbolj ranljivi in imajo največjo umrljivost, le-ta pa se lahko prepreči v enotah za intenzivno terapijo. Kenguru metoda velja za eno najbolj učinkovitih metod za izboljšanje zdravja teh otrok. Je metoda, ki vključuje mater in družino kot glavne skrbnike otrokovih bioloških in čustvenih potreb. Ima mnogo prednosti, od zmanjšanja infektivnih obolenj, seps, manj hipotermij, obolenj respiratornega trakta, boljša povezanost z materjo in manj obolenj v kasnejših letih življenja. Dokazan je tudi ugoden vpliv na nadaljnji razvoj, tako motorni kot kognitivni.

Cepljenje kot eden izmed največjih uspehov v medicini velja za najpomembnejši, najučinkovitejši in najvarnejši javnozdravstveni ukrep, s katerim preprečimo pojav in širjenje nalezljivih bolezni (Kraigher, et al., 2011). Zaradi znižanja pojavnosti bolezni po uvedbi cepjenja in odsotnosti soočanj s posledicami bolezni je cepljenje postalo žrtev lastnega uspeha.

Svetovna zdravstvena organizacija je sestavila seznam desetih največjih nevarnosti za zdravje svetovnega prebivalstva v letu 2019. Med njimi so tudi nasprotniki cepjenja. Zmanjšano število necepljenih otrok in predvsem organizirano odklanjanje cepjenja je spodbudilo številne primarne pediatre in šolske zdravnike k organiziranim aktivnostim. S sodelovanjem, predanostjo slovenskih primarnih pediatrov in šolskih zdravnikov smo v zadnjih treh letih dosegli izjemen uspeh – povečanje deleža cepljenih otrok proti nekaterim nalezljivim boleznim, kar nam je predstavila Špela Žnidaršič Reljič, dr. med., spec. ped. Kritično bolni otroci, zlasti nedonošenčki, ki so dlje časa hospitalizirani v intenzivni terapiji, so podvrženi riziku podcepljenosti. Nedonošenčki imajo pasivno prenesena materina protitelesa v manjših koncentracijah kot donošeni otroci, zato ostanejo prisotna še krajši čas (Bregant, 2011). Če je njihovo zdravstveno stanje stabilno, se mora obvezno cepljenje izvesti v otrokovi kronološki starosti. Pravočasna aplikacija cepiv jih na ta način ščiti pred potencialno ogrožajočimi boleznimi. Zdravstveno osebje se mora truditi za izboljšanje odstotka cepljenih kritično bolnih otrok pred odpustom iz intenzivne terapije, kar nam je predstavila Danijela Milanovič, dipl. m. s. Cepljenje se v skladu z dobro prakso varno in učinkovito izvaja na primarni ravni. Izjemoma je smiselno, da se cepljenje opravi pod nadzorom na sekundarni ali terciarni ravni. Indikacije za cepljenje pod nadzorom v bolnišnici morajo biti dobro opredeljene, kot nam je predstavila Tanja Urlaub, dipl. m. s. S pomočjo pregledanih sodobnih svetovnih smernic in prispevkov lahko izvedemo varno in pravilno dajanje cepiva. Parenteralna aplikacija učinkovin je ena od osnovnih aktivnosti medicinskih sester, ki jo je smiselno poenotiti. Za to je najprej potreben pregled stanja in nato oblikovanje nacionalnega protokola, kar smo se dogovorili s predavateljico Dorotejo Dobrinja, dipl. m. s. Meningokokna bolezen, ki jo povzroča bakterija *Neisseria meningitidis*, se prenaša kapljično. V Sloveniji je bilo med letoma 2015 in 2019 zabeleženih 68 primerov meningokoknega meningitisa. Saša Fras, dipl. m. s., nam je predstavila simptome, prepoznavanje in ukrepanje ob sumu na okužbo s to bakterijo ter možnosti za zaščito pred okužbo s cepljenjem.

Teme o promociji zdravja in zdravstveni vzgoji za mladostnike so pripravile naše kolegice iz Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor in se v večini primerov odvijajo preko centrov za krepitev zdravja. Višja predavateljica Nataša Vidnar, dipl. m. s., univ. dipl. org., in Tina Čeh, dipl. kineziologinja,

sta predstavili obravnavo otrok v centru za krepitev zdravja v njihovem zdravstvenem domu. Poudarek dajejo zgodnjemu odkrivanju prekomerno hranjenih in debelih otrok ter nudenju strokovnih delavnic s področja prehrane, gibanja in psihološke podpore z namenom spremembe življenjskega sloga. Prekomerni uporabi moderne tehnologije in posledične zasvojenosti se v sedanjem času žal ne moremo izogniti pri otrocih. Podatki, ki nam jih je predstavila Tina Demšar, dipl. m. s., so skrb vzbujajoči, še posebej glede na dejstvo, da je bila raziskava izvedena v času pred korono. Kakšno samopodobo imajo učenci, ki obiskujejo sedmi razred osnovnih šol v Mariboru, nam je predstavila Andreja Škof, mag. zdr. nege. Pomembna ugotovitev raziskave je zagotovo ta, da je med učenci, sodelujočimi v raziskavi, na prvem mestu trditev: »Imam prijatelja.« Zadnje predavanje v tem sklopu je bilo namenjeno vlogi medicinske sestre pri spodbujanju telesne aktivnosti predšolskih otrok. Temo je predstavila Selma Prejac, dipl. m. s.

Peti sklop srečanja je bil namenjen zgodnji obravnavi otrok in mladostnikov, kjer sta Andreja Doberšek, dipl. m. s., in Lidija Žižek, univ. dipl. soc. delavka, iz Zdravstvenega doma Celje predstavili multidisciplinarni timski pristop pri obravnavi otrok s posebnimi potrebami v okviru razvojne ambulante s centrom za zgodnjo obravnavo. V centru deluje tim različnih strokovnjakov, ki nudi pomoč otrokom z razvojnimi težavami in njihovim družinam in povezuje različne izvajalce zgodnje obravnave v skupnosti.

Duševne motnje pri otrocih in mladostnikih so v Sloveniji kot tudi v svetu v velikem porastu in predstavljajo velik izziv za javno zdravje, saj so slabo poznane in stigmatizirane s strani javnosti. Najpogosteje izražene motnje, ki jih pri otrocih in mladostnikih zasledimo, so depresija, anksioznost, pervazivne razvojne motnje, shizofrenija, hiperkinetični sindrom, zloraba psihoaktivnih substanc, motnje hranjenja itd. Omenjene težave nam je predstavila Barbara Pajk, mag. zdr. nege, iz Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor in poudarila pomen zgodnje obravnave in preventivnih ukrepov pri obravnavi otrok in mladostnikov s težavami v duševnem zdravju.

Doc. dr. Andreja Poljanec je udeležencem predstavila, kako dragoceno je zavedanje, da zdravstveni delavci ob visoki strokovnosti tudi empatiji določijo pomembno mesto, saj jim le to vliva energijo, da jo zmorejo razvijati vse življenje. Povedala je: »Neprenehno je izziv, kako ustvarjati sočutne, varne in zaupanja polne medosebne odnose s tolikimi različnimi ljudmi. To tudi ni enostavno. Vendar raziskave ugotavljajo,

da se sprotno učenje in uporaba empatije v odnosih vedno znova izkaže kot temeljna prvina, ki omogoča občutek zaupanja in sprejetosti.«

Kako pomembno je, da se posvetimo tudi samemu sebi, nas je v svojem prispevku opomnila Jožica Brenčič, dipl. m. s., mag. zdr.-soc. manag. Seznanila nas je, da moramo znati biti pozorni na dogajanja tukaj in zdaj, da moramo znati umiriti misli in svoje telo, da se za trenutek v dnevu ustavimo in posvetimo izključno sebi, da se osredotočamo na lastno dihanje ... Prisluhnilo smo nežni poetični pripovedi Ptica v duši, ki odstira globlja spoznanja o človeku. Pripoved govori o vezeh med nami in našo dušo, kjer živi posebna ptica. Ta ptica odpira in zapira predale duše, v katerih so spravljena naša občutja ... Na koncu nam je še »pobožala« dušo in nam svetovala, da moramo pozorno opazovati svoja čustva in misli, če je kje v telesu prisotna napetost. Posvetiti se moramo dihanju in si vsak dan znova zaželeli: »Bodi dobro, bodi zdrava/zdrav, bodi mirna/miren, bodi srečna/srečen ... bodimo prijazni do sebe in svojega vsakdana ...«

V zborniku predavanj je objavljen tudi prispevek Mediacija in mediacijske veščine v pediatriji, avtorice Vesne Rečnik Šiško, dipl. org., mediator. Predavanje ni bilo predstavljeno, saj je bilo namenjeno za drugi dan srečanja in bo predvideno za eno izmed naslednjih strokovnih srečanj.

Čeprav postajajo vsakodnevna spletna strokovna srečanja stalnica, naj nam ostane potreba po stalnem strokovnem izobraževanju in pridobivanju novega znanja in veščin tudi v prihodnje.

Zahvala

Vodstvo Zbornice–Zveze, vodstvo DMSBZT Maribor, sponzorji in donatorji, gospa Špela Pavlin, gospod Grega Justin, predavateljice in predavatelji, udeleženci strokovnega srečanja, vsi, ki ste nam kakor koli bili na voljo, članice organizacijskega in strokovnega odbora Sekcije MS in ZT v pediatriji se vam iskreno zahvaljujemo za pomoč in podporo pri organizaciji in izvedbi strokovnega dogodka.

IŠČETA SE NOVI EKIPI MED PROFESIONALCI IN ŠTUDENTI ZA PODELITEV NAZIVA

Best **CPR**
team

Strokovno usposabljanje je namenjeno **zdravstvenim delavcem** (zdravnikom, dipl. medicinskim sestram, tehnikom zdravstvene nege, študentom zdravstvenih in medicinskih fakultet) ter **nezdravstvenim delavcem** (socialnim delavcem, študentom socialnega dela), ki se bodo na simulacijah srečevali ob pacientu.

Z vrhunsko naj sodobnejšo opremo in z naprednimi simulacijami v zdravstvu bomo ustvarili pogoje, ki se bodo zelo približali **realnemu kliničnemu okolju**.

7. IN 8. MAJA S PRIČETKOM OB 9:00

SIM CENTER, ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA
METELKOVA ULICA 9, 1000 LJUBLJANA

KOTIZACIJA NA STROKOVNEM USPOSABLJANJU ZNAŠA 500 €
Z DDV ZA CELOTEN ZDRAVSTVENI TIM (5 UDELEŽENCEV)
ALI 100 € Z DDV ZA POSAMEZNEGA SOCIALNEGA DELAVCA

041 437 419
PRIJAVA.SIM@ZD-LJ.SI

[HTTPS://SIM.ZD-LJ.SI/INDEX.PHP/SL/USPOSABLJANJE/SIMPOZIJI](https://sim.zd-lj.si/index.php/sl/usposabljanje/simpoziji)

Strokovno društvo
medicinskih sester,
babic in zdravstvenih
tehnikov Koroške

DRUŠTVO MEDICINSKIH SESTER,
BABIC IN ZDRAVSTVENIH
TEHNIKOV CELJE

GRADIMO STEBRE ZDRAVJA

Društvo
medicinskih
sester, babic in
zdravstvenih
tehnikov
Gorenjske

Strokovno društvo medicinskih sester,
babic in zdravstvenih tehnikov Pomurja
Ulica dr. Vrbrnjaka 6, Rakičan, 9000 Murska Sobota

Strokovno društvo
medicinskih sester, babic
in zdravstvenih tehnikov Koper

društvo
medicinskih sester, babic
in zdravstvenih tehnikov
Novo mesto

Regijska strokovna društva združena v skupnem projektu E izobraževanj s področja obveznih vsebin

Predsedniki regijskih strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov

Po prvih uspešno izpeljanih E izobraževanjih v jesenskem času prejšnjega leta in spodbudnih izkušnjah smo v društvih načrtovali tudi druga spletna izobraževanja, vendar smo se v času epidemije, ki je ob vseh ukrepih za preprečevanje širjenja okužbe od naših kolegic in kolegov zahtevala nadurno delo in izredno prisotnost na delovnih mestih odločili, da z njimi nadaljujemo, ko bodo dostopnejša in bo čas primernejši.

Tako smo se v začetku letošnjega leta odločili, da našim članicam in članom omogočimo dostopna izobraževanja in hkrati skladno z navodili Ministrstva za zdravje in usmeritvami Nacionalnega inštituta za javno zdravje v regijskih strokovnih društvih še naprej dosledno izvajamo ukrepe za zaježitev širjenja okužbe s koronavirusom. Zato je Odbor regijskih strokovnih društev (ORS) na svoji 50. redni seji 26. januarja 2021 sprejel sklep, da strokovna srečanja, namenjena zaposlenim v zdravstveni in babiški negi, usklajena z vsebinami, ki jih mora vsebovati strokovno izpopolnjevanje za izpolnjeni pogoj priznavanja obveznih vsebin (19. člen Pravilnika o registru in licencah izvajalcev v dejavnosti zdravstvene ali babiške nege, Uradni list RS, št. 152/20) in 2. člen Pravilnika o strokovnem izpopolnjevanju zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev (Uradni list RS, št. 92/06 in 42/17), regijska strokovna društva (RSD) do nadaljnjega izvajajo v spletnem okolju. Program izvajanja izobraževanj s področja obveznih vsebin za leto 2021 so RSD pripravila v medregijskem sodelovanju in bodo sprotno objavljena na spletnih straneh društev.

Glede na to, da še vedno trajajo okoliščine epidemije, smo pristopili na način, ki člane najmanj obremenjuje. Vsem, ki imajo poravnane članske obveznosti stroške izobraževanja krijejo RSD iz sistemskih sredstev oziroma iz naslova plačanih članarin.

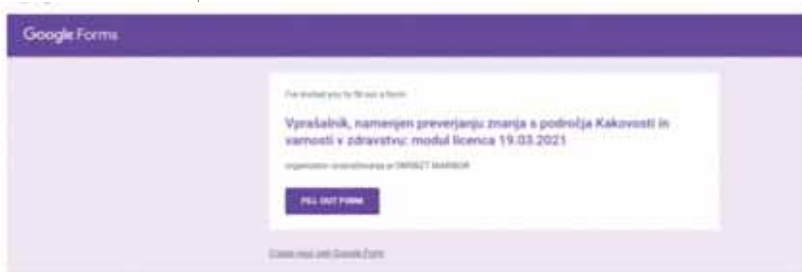
V različnih terminih smo tako izvajali strokovne programe s področja Kakovosti in varnosti v zdravstvu ter Poklicne

etike in zakonodaje, pripravljamo pa se tudi na sodelovanje pri izvajanju izobraževanj s področja Temeljnih postopkov oživiljanja.

Dogodki so pred ekrani združili številne zaposlene v zdravstveni in babiški negi iz celotne Slovenije.

Združeni v razpravah iz različnih regij smo pridobili dragocene izkušnje, saj je tovrstna izmenjava mnenj in različnih izkušenj pripeljala do pomembnih strokovnih uvidov. Čeprav delujemo v enotnem zdravstvenem sistemu še vedno obstajajo razlike med različnimi strokovnimi okolji.

V številnih terminih smo v spletnem okolju izobraževali preko 1000 udeležencev.

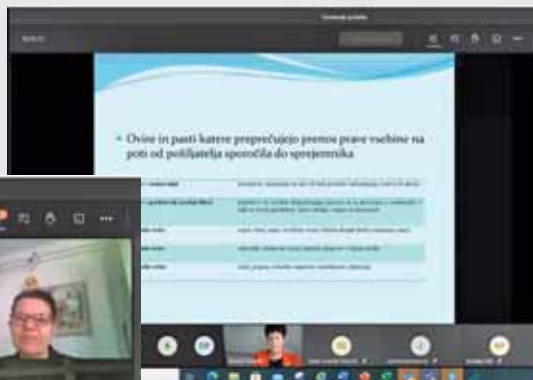
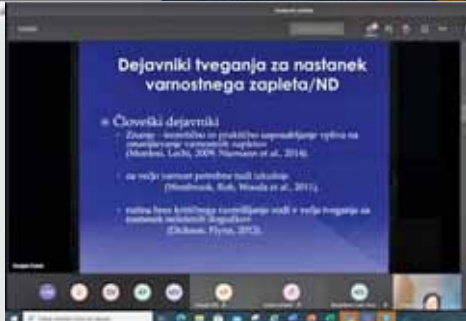
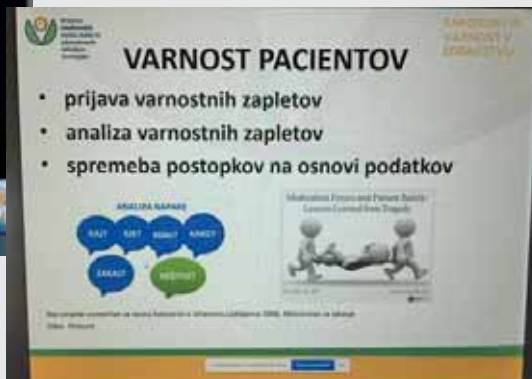
Vprašalniki, namenjeni preverjanju znanja ob koncu izobraževanj opravljani z odliko (Fotografija: arhivi regijskih strokovnih društev)

Ponosni smo na vas, spoštovane kolegice in kolegi. Vseskozi nas je spremljal poklicno solidaren in strokovno korekten odnos, zato se že veselimo naših naslednjih projektov.

Hvala vsem za vaše neprecenljivo vsakodnevno delo in zaupanje, ki ga namenjamo drug drugemu.

Utrinki s strokovnih srečanj (Fotografije: arhivi regijskih strokovnih društev)

Stanovski pozdrav zadovoljnih udeležencev iz vse Slovenije ob koncu izobraževanja (Fotografije: arhivi regijskih strokovnih društev)

STROKOVNO DRUŠTVO MEDICINSKIH SESTER, BABIC IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV KOPER

RAZPIS ZA VOLITVE V ORGANE STROKOVNEGA DRUŠTVA

Na podlagi 13., 18., 21. člena Statuta Strokovnega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Koper Upravni odbor društva razpisuje volitve za organe društva in izvršilne organe društva zaradi poteka mandata članom organov društva za naslednje štiriletno mandatno obdobje (maj 2021 do maj 2025):

1. za predsednika/predsednico društva (1 mesto),
2. za podpredsednika/podpredsednico društva (1 mesto),
3. za člane izvršilnega odbora (2 mesti),
4. za člane upravnega odbora (11 mest),
5. za člane nadzorne komisije (5 mest),
6. za člane razsodišča (5 mest),
7. za člane komisije za priznanja (5 mest).

Prijavnice pošljite v zaprti ovojnici na naslov Strokovno društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Koper, Delalvallejeva 3, 6000 Koper do vključno 5. maja 2021 s pripisom »VOLITVE SDMSBZT KOPER – NE ODPIRAJ«.

Volilna komisija bo pregledala vse pravočasno prispеле prijave in pripravila kandidacijsko listo. Volitve bodo izvedene na občnem zboru – termin bo sporočen naknadno.

RAZPISNI POGOJI

1. **za predsednico/predsednika društva:**
 - član/članica Zbornice – Zveze najmanj deset let (1 mesto),
2. **za podpredsednico/predsednika društva:**
 - član/članica Zbornice – Zveze najmanj pet let (1 mesto),
3. **za tajnico/tajnika društva:**
 - član/članica Zbornice – Zveze najmanj pet let (1 mesto),
4. **za blagajničarko/blagajnika društva:**
 - član/članica Zbornice – Zveze najmanj pet let (1 mesto).

Po sklepu 33. redne seje UO društva, ki je bila 15. 2. 2021

5. **člane UO društva za naslednja delovna področja in je član/članica Zbornice – Zveze najmanj tri leta:**

- predstavnik zaposlenih na področju zdravstvene in babiške nege SB Izola (3 mesta),
- predstavnik zaposlenih na področju zdravstvene in babiške nege Ortopedske bolnišnice Valdoltra (2 mesti),
- predstavnik zaposlenih na področju zdravstvene in babiške nege ZD Koper (1 mesto)
- predstavnik zaposlenih na področju zdravstvene in babiške nege ZD Izola (1 mesto)
- predstavnik zaposlenih na področju zdravstvene in babiške nege v piranski občini (1 mesto),
- predstavnik zaposlenih na področju zdravstvene in babiške nege v ilirskobistriški občini (1 mesto),
- predstavnik zaposlenih na področju zdravstvene in babiške nege v sežanski občini (1 mesto),
- predstavnica zaposlenih v zasebni zdravstveni dejavnosti (1 mesto);

6. **za člane nadzorne komisije:**

- član/članica Zbornice – Zveze najmanj pet let (5 mest),

7. **za člane razsodišča:**

- član/članica Zbornice – Zveze najmanj pet let (5 mest),

8. **za člane komisije za priznanja**

- član/članica Zbornice – Zveze najmanj pet let (5 mest).

PRIPOROČILA ZA IZBOR PREDSEDNIKA IN PODPREDSEDNIKA DRUŠTVA:

- kratek življenjepis s poudarkom na strokovnem razvoju,
- delovanje na strokovnem področju ter v okviru Zbornice – Zveze,
- vizija delovanja Strokovnega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Koper.

Razpis bo objavljen na spletni strani strokovnega društva <http://www.dmsbzt-koper.si>

STROKOVNO DRUŠTVO MEDICINSKIH SESTER, BABIC IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV KOPER

V skladu s 33. členom Statuta Strokovnega društva medicinskih sester,
babic in zdravstvenih tehnikov Koper
in
Pravilnikom o priznanjih društva
Upravni odbor društva s sklepom redne seje z dne 15. februarja 2021 objavlja

RAZPIS ZA PODELITEV SREBRNEGA ZNAKA ZA LETO 2021.

Društvo bo v letu 2021 podelilo do pet srebrnih znakov.

Kandidatke oz. kandidate za priznanje lahko predlagajo posamezni člani, skupina članov, organi zavodov, koncesionarjev ali organi društva.

Kriteriji za podelitev srebrnega znaka so:

- uspešno večletno poklicno delo na področju zdravstvene in babiške nege, ki je prispevalo k večji prepoznavnosti zdravstvenega, izobraževalnega ali socialnovarstvenega zavoda ali
- kakovostno in učinkovito večletno organizacijsko delo v dejavnosti zdravstvene in babiške nege ali
- aktivno delovanje v okviru SDMSBZT Koper na strokovnem, izobraževalnem, raziskovalnem, socialnem, kulturnem ali športnem področju ali
- prispevek k humanizaciji odnosov med člani društva, razvijanju stikov med člani ter društvu ali
- krepitev vloge in pomena dela medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov v slovenskem in mednarodnem prostoru.

Podelitev srebrnih znakov bo potekala na slavnostni akademiji ob mednarodnem dnevu medicinskih sester, 12. maju in mednarodnem dnevu babic, 5. maju.

Pisne vloge z lastnoročnim podpisom predlagatelja pošljite **po pošti** na naslov:

Strokovno društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Koper, Dellavallejeva 3, Koper, s pripisom: "Komisija za priznanja – NE ODPIRAJ".

Komisija za priznanja bo upoštevala le predloge, ki bodo ustrezali razpisnim pogojem in bodo na sedež SDMSBZT Koper prispeli vključno **do petka, 30. aprila 2020.**

Tina Furlan,
predsednica komisije za priznanja

Doroteja Dobrinja,
predsednica SDMSBZT Koper

DRUŠTVO MEDICINSKIH SESTER,
BABIČ IN ZDRAVSTVENIH
TEHNIKOV CELJE

RAZPIS ZA PODELITEV PRIZNANJA »SREBRNI ZNAK« IN DRUGIH PRIZNANJ V LETU 2020 TER NAZIV ČASTNEGA ČLANA DMSBZT CELJE

Društvo medicinskih sester, babič in zdravstvenih tehnikov celjske regije v skladu s sklepom št. 1/2021; pravilnika za priznanja z dne 13. 11. 2020, redne seje DMSBZT Celje z dne 6. 1. 2021 razpisuje zbiranje predlogov za podelitev srebrnega znaka in drugih priznanj ter častnega člana za leto 2020.

Društvo razpisuje tri »srebrne znake« za dolgoletne vidne prispevke na področju društvenega in strokovnega delovanja v zdravstveni in babiški negi v celjski regiji: **dva za posamezne člane** DMSBZT Celje in **enega za tim zdravstvene in babiške nege**.

Kriteriji za podelitev srebrnega znaka:

- Uspešno, prizadevno in aktivno delo v korist in prepoznavnost zdravstvene in babiške nege.
- Pomembni dosežki v raznih oblikah delovanja.
- Pomembni dosežki za izboljšanje kakovosti zdravstvene in babiške nege.
- Pomembno in uspešno delo, ki je pripomoglo k razvoju društva.
- Aktivno in dolgoletno sodelovanje v DMSBZT Celje.
- Pomembna in uspešna krepitev dobrih odnosov v timih zdravstvene in babiške nege.
- Pomembni prispevek na osnovi znanosti, raziskovanja in inovacij in pisane strokovne literature k napredku stroke zdravstvene in babiške nege.
- Nečlani, ki so pomembno prispevali k razvoju društva in zdravstvene in babiške nege.
- Priznanja se lahko podelijo tudi tujim zdravstvenim organizacijam ter njihovim članom oz. članicam za prispevek h krepitvi teh organizacij in njihovega ugleda, medsebojnega sodelovanja ter pomoči.

Kriteriji za podelitev naziva častnega člana/članice:

Listina častnega člana je priznanje, ki ga podeli društvo članu za izjemne zasluge, s katerimi je bistveno prispeval k delovanju in razvoju društva z najmanj osemletnim uspešnim delovanjem v izvršilnem odboru, komisijah ali drugih delovnih telesih društva. Naziv častni član se lahko podeli tudi zunanjim posameznikom z enakim razlogom.

Naziv častni član se lahko enkrat letno podeli samo enemu članu.

Predlagatelji naj pisne predloge z življenjepisom kandidatov in tima z ustrezno utemeljitvijo posredujejo na naslov DMSBZT Celje, Gregorčičeva 5, 3000 Celje, Patronažna služba, Jelka Obrez, zapečateno s pripisom Komisija za priznanja, najkasneje do 30. aprila 2021.

Podelitev priznanj bo potekala na svečanosti septembra 2021 v Narodnem domu Celje, če nam bo to dopuščala situacija. Datum proslave vam bomo javili naknadno. Če bo epidemija podaljšana, se bo komisija za priznanja naknadno odločila za način vročitve priznanj.

Člani IO DMSBZT Celje in predsednica Tomislava Kordiš

Predsedstvo DMSBZT Ptuj-Ormož
na podlagi Pravilnika o priznanjih društva objavlja

RAZPIS ZA PODELITEV PRIZNANJA SREBRNI ZNAK

Kriteriji za podelitev srebrnega znaka:

- članstvo v društvu več kot 10 let;
- uspešno poklicno delo na področju zdravstvene in babiške nege;
- prispevek k večji kakovosti, prepoznavnosti in krepitvi vloge zdravstvene in babiške nege;
- prispevek k humanizaciji odnosov med uporabniki in izvajalci;
- promoviranje stroke zdravstvene nege ali babiške nege na področju delovanja društva;
- skrb za višjo raven znanja v strokovni in laični javnosti;
- aktivno sodelovanje z DMSBZT Ptuj-Ormož.

Kandidate za priznanja lahko predlagajo člani, delovna telesa in organi društva.

Predlagatelji naj pisne vloge posredujejo s priporočeno pošto in lastnoročnim podpisom predlagatelja na sedež društva: DMSBZT Ptuj-Ormož, Potrčeva 19 a, 2250 Ptuj, s pripisom **KOMISIJA ZA PRIZNANJA, najkasneje do 10. 5. 2021 do 12. ure.**

Komisija bo upoštevala le pravočasno prispеле predloge, ki so v skladu s pravilnikom o priznanjih DMSBZT Ptuj-Ormož.

Podeljenih bo osem srebrnih znakov, en srebrni znak za življenjsko delo in do pet priznanj.

Predsednica DMSBZT Ptuj-Ormož:
Tanja Ribič Vidovič

Strokovno društvo
medicinskih sester,
babic in zdravstvenih
tehnikov Koroške

Koroški »modri torki«

Janja Pungartnik

Utrinki s popoldanskih strokovnih srečanj v spletnem okolju (Fotografije: arhiv društva)

Novo leto smo v Strokovnem društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Koroške začeli nekoliko drugače. Članstvu smo ponudili popoldanska druženja, katerih rdeča nit so bili med sabo povezani štirje tematski sklopi, ki naj bi prispevali k boljšemu počutju našega članstva. Druženja so se drugo za drugim odvijala vsak torek januarja, februarja in marca. Teme naših druženj so bile vse v povezavi s samim sabo, in sicer od gradnje svoje samopodobe in osebnostnega razvoja

do zdrave prehrane, gibanja ter učenja tehnik sproščanja. Naziv srečanj smo izbrali zaradi modre barve, ki je značilna za zdravstveno nego, torek pa se nam je zdel najprimernejši dan v tednu za naša popoldanska enourna srečanja.

Z nami so bile: Martina Razdevšek, univ. dipl. ekon., poslovna ženska, zavezana poslovni odličnosti pri delu v pisarni in pri delu z ljudmi. Univerzitetna diplomirana ekonomistka je več kot dvajsetletne poslovne izkušnje

pridobivala v svetu bančništva in na področju javnega zdravstva ter bila ves ta čas prisotna tudi na področju izobraževanja kot mentorica in predavateljica študentom poslovnih fakultet. Svoje znanje in izkušnje rada deli, zato je v letu 2017 stopila na samostojno poslovno pot kot predavateljica in svetovalka. Martina verjame, da lahko z dodatnim izobraževanjem zaposlenih pomagamo k uresničevanju vrednot, poslanstva in dolgoročne vizije posameznega podjetja in ustvarimo uspešno družbo sodelovanja in povezovanja. Za članice društva je pripravila tri Čajanke z Martino. Januar-ska čajanka je bila namenjena nam, ženskam – kako se

doživljamo zdaj, kako smo se doživljale kot deklice, kaj vse nam je samoumevno, kakšna je sploh prava narava ženske. Februarska čajanka je bila posvečena komunikaciji s sabo. Na njej smo iskale odgovore na glavno vprašanje, ki se je glasilo: Se zavedam svojih potreb? Odgovore smo iskale s pomočjo vprašanj o tem, kdo sem, kaj potrebujem, kaj si želim, kaj imam rada? Se tega zavedam in tudi poskrbim zase ali sem kar na avtopilotu vsakodnevnih neskončnih nalog? Tema marčevske čajanke se je dotaknila uspeha – kaj vse je uspeh ali pa mislimo, da je, kako ga doživljamo, kaj naj nam bi prinesel, zakaj si tako želimo uspeti in kaj pravzaprav pomeni uspeh nove dobe.

Anja Lenart je diplomirana dietetičarka, zaposlena v Centru za krepitev zdravja v Zdravstvenem domu Slovenj Gradec, kjer izvaja preventivne delavnice Zdravo jem in sodeluje v delavnici Zdravo hujšanje. Udeležence skozi srečanja seznanja z vsebinami o prehrani. Z vsakim udeležencem ima tudi individualno srečanje, kjer z analizatorjem izmeri sestavo telesa in individualno pripravi prehranski načrt s pomočjo prehranskega dnevnika, ki ga zapisujejo udeleženci. Za članice društva je pripravila tri srečanja na temo prehrane, in sicer: Zdrava uravnotežena prehrana, kjer nam je predstavila razdelitev hranil, kako sestaviti uravnotežen krožnik, primeri obrokov glede na opravljanje dela (prehrana med nočnim delom, prehrana na terenu ...), Prehrana in imunski sistem, vpliv posameznih živil oz. prehranjevalnih navad na delovanje imunskega sistema, Prehrana in stres: živila oz. obroki, ki ugodno delujejo na telo in pripomorejo k boljšemu počutju, Prehranske razlike glede na starostno obdobje in različne izvore stresa.

Mojca Šipek, mag. psih., je psihologinja, ki v centru za krepitev zdravja izvaja delavnice in posvete na temo duševnega zdravja, in sicer o stresu, tesnobi, depresiji in tehnikah sproščanja. Pripravlja in izvaja tudi različna predavanja in srečanja v lokalni skupnosti. Udeležence spodbuja k skrbi za lastno zdravje in dobro počutje. Za nas je pripravila tri delavnice o tehnikah sproščanja, na katerih smo spoznali in praktično izvedli tri tehnike. Odpeljala nas je v hribe in doline, na morje in tudi na čaj v naša rodna mesta.

Blažka Čas, mag. komun., RYT, magistrica komunikologije in certificirana učiteljica joge (RYT 200 hr in 300 hr) in akrojoge. V sklopu jogijskega studia Joga Štala vodi individualne in skupinske tečaje joge v središču Slovenj Gradca. Njeno učiteljsko

popotovanje se je začelo leta 2015 v indijskem mestu Rishikesh. V Tattvaa Yogashala je opravila 200-urno izobraževanje za učiteljico ashtanga joge. V letu 2017 je poglobila svoje znanje z enoletnim izobraževanjem za učitelje hatha joge v joga studiu Sadhana-LJ. Vmes se je izobraževala in sodelovala na raznolikih delavnicah, seminarjih in festivalih s področja gibanja. Tečajji joge v Joga Štali želijo, poleg gibanja in prostega diha, opogumiti vsakega, da si dovoli začutiti, kje je trenutno in ustvari prostor za prakso, ki nežno objame vse, kar je trenutno živega v nas (bodisi radost, bolečino, napetosti, praznino ...). Naše prvo srečanje je vsebovalo predstavitev joge kot starodavne discipline (različne šole in usmeritve, oris zgodovinskega okvirja, filozofije joge). Drugo srečanje je od nas že zahtevalo aktivno sodelovanje, saj je bila na vrsti umestitev jogijske prakse v sodoben način življenja – kako se razlikuje od tradicionalne joge in zakaj sploh joga. Kaj lahko joga prispeva posamezniku danes in komu lahko pomaga? Pozitivni učinki iz prakse. Joga skozi asane, pranajamo in meditacijo (pomen diha pri jogi s krajšimi praktičnimi vajami za udeležence, asana kot psihosomatski položaj in jogijski pogled na gibanje s krajšimi praktičnimi vajami, pomen pozornosti pri jogi in razlika med jogo in telovadbo, večplastni pogled na telo pri jogi. Zadnje srečanje smo zaključili aktivno, saj nam je predavateljica pomagala pri načrtu o vključitvi jogijske prakse v vsakdan s praktičnimi vajami.

Torkove popoldneve je tako skupaj preživel več kot 150 članic našega društva, veliko je bilo tudi zanimanja kolegic iz celotne Slovenije in nekatere so se nam celo pridružile.

Po zaključku večine delavnic smo med udeleženkami izvedli kratko anketo o zadovoljstvu s srečanji. Udeleženke so čajanke ocenile s povprečno oceno 4,8, sklop delavnic o prehrani in tehnikah sproščanja s 4,9 ter sklop o gibanju – joga s 4,8. Zadovoljstvo z izbranimi temami in organizacijo srečanj ocenjujejo s 5,0 in vse udeleženke bi se delavnic udeležile ponovno in jih priporočale tudi drugim.

Naš novoletni načrt, da v zimskem in spomladanskem delu poleg treh strokovnih predavanj ponudimo članicam oz. članom še brezplačno priložnost delati na sebi, urico sprostitve na teden, ki smo si jo v teh težkih časih epidemije vsekakor zaslužile, se nam je obrestoval.

Temelji so postavljeni, s podobnim konceptom bi bilo dobro nadaljevati.

Udeleženke delavnic pa so o njih povedale:

- *Bilo je super, bilo je ravno prav dolgo, poučno.*
- *Če bi se morali dobiti v živo, se gotovo jaz osebno ne bi (ker je vsaka minuta dragocena, sploh če imaš male otroke in se moraš nekam voziti).*
- *V teh težkih časih je bilo kar fajn, da si si lahko vzel čas samo zase. Predavateljice so bile super.*
- *Dobro organizirano, super teme, prijetno druženje, čeprav na daljavo.*
- *Srečanja so bila zelo zanimiva in kljub temu bi si tak način izobraževanja želela, tudi ko ne bo več epidemije.*
- *Zame so bili ti torki super, saj sem se lahko udeležila skoraj vseh delavnic preko Zooma, kar pa se jih verjetno drugače ne bi mogla. Enkrat sem celo poslušala predavanje v avtu na poti domov iz službe. Res hvala vsem predavateljem.*
- *Kolikor sem se jih lahko udeležila, mi je bilo zelo všeč. Teme so bile zanimive. Dobro bi bilo to še ohraniti.*
- *Naša srečanja so mi bila zelo všeč, vsaj tista, ki sem se jih lahko udeležila. Predavateljice so teme suvereno in na zanimiv način podale slušateljicam, vse pohvale. Žal mi je le, da se nas ni udeležilo več, saj so bili termini dobro zastavljeni, predavanja dostopna, posebej, ker smo lahko bili prisotni kar in lastnega doma/naslanjača. HVALA!*
- *Dobra organizacija. Zelo zanimive teme.*
- *Vse teme aktualne, dobrodošle pri vsakdanjem življenju, poučno in zanimivo.*
- *Zelo zanimivo, sproščujoče ...*
- *Super predavanja. Vse pohvale organizatorki.*
- *Čista 10ka.*
- *Vse, kar sem se udeležila, je top of the top. Le tako naprej.*
- *Odlično izpeljana predavanja, strokovno in profesionalno pripravljena, s katerih si odnesel praktične nasvete, ki jih lahko uporabiš vsakodnevno. Predavanja so bila zelo zanimiva in sproščena in prijetna za poslušati.*

TOSAMA

Bela štacunca

Kupon ugodnosti

10% popusta na celoten nakup

15% popusta na izdelke Vivamel

15% popusta na vse higienske vložke in tampone

Kupon ugodnosti velja do 31. 12. 2021 ob predložitvi ID kartice Zbornice-Zveze. Popusti se ne seštevajo in ne veljajo na izdelke na naročilnico, ki jo predpiše zdravnik, na izdelke v akciji, darilne bone in izdelke z zaklenjeno ceno.

Vir, Šaranovičeva cesta 35, 1230 Domžale
Maribor, Jezdarska ulica 4, 2000 Maribor
Koper, Pristaniška 19, 6000 Koper
Izola, Ljubljanska ulica 1, 6310 Izola
Ljubljana, BTC - Hala A, Šmartinska 152, 1000 Ljubljana
Kranj, Planet Kranj, Cesta Jaka Platiše 18, 4000 Kranj
Kamnik, Ljubljanska cesta 4F, 1241 Kamnik
Celje, Ljubljanska cesta 10, 3000 Celje
Grosuplje, Adamičeva cesta 24, 1290 Grosuplje

www.tosamashop.si

Društvo
medicinskih
sester, babic in
zdravstvenih
tehnikov
Gorenjske

Literarni večer z Bronjo Žakelj

Sanda Šifkovič

Gledam te in te božam, po rokah najraje, ker lasje so mokri preveč, ker obraz je lepljiv in mrzel preveč. Po tvoji omarici stikam, ko se spet zbudiš. Rokovo voščilnico za osmi marec najdem, jantar, poročni prstan in metulja za deset šilingov, ki sem ti ga prinesla iz Hinterertuxa. Dada prinese kamilice. Mlačne so. Vato namakam vanje in ti jo polagam na suha, počena usta. "Belo se pere na devetdeset, pika," mi rečeš kmalu potem. "Zapomni si to, belo se pere na devetdeset." Zapomnim si to.

To je odlomek knjige, ki nam ga je prebrala Bronja Žakelj na literarnem večeru. Ulile so se mi solze, spet. Že tretjič jo poslušam pa ni nič bolje. Pogledam slušateljice na ekranu in vsem se dogaja podobno. Dobro, da sem doma.

V četrtek, 11. 3. 2021, smo z Društvom medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Gorenjske imeli literarni večer z Bronjo Žakelj. Srečanje je potekalo virtualno, slušateljic je bilo več kot 150. Bronja Žakelj se je rodila leta 1969 v Ljubljani. Po izobrazbi je novinarka, ki dela v bančništvu. Vedno je rada brala in pisala. Ljubezen do pisanja jo je pripeljala do njenega prvega romana *Belo se pere na devetdeset*. V njem opisuje svojo zgodbo o odraščanju v sedemdesetih in osemdesetih. V radost njenega otroštva je zarezala bolezen mame, ki je umrla, ko je imela Bronja 14 let. Pri 20 letih je za rakom zbolela tudi sama. Tri leta zatem se je v gorah pri plezanju smrtno ponesrečil njen brat Rok, leto kasneje je umrla še ljubljena babi Dada. Avtobiografski roman je pretresljiva in ganljiva pripoved o bolezni, minljivosti in strahu. Je pripoved o ljubezni med materjo in hčerko, bratom in sestro, vnukom in babico. Marsikoga bi bolečina zlomila, ona pa je zaradi nje postala močnejša. Napisala je čudovit, iskren roman, ki ga je založba Mladinska knjiga zavrnila. Izdala ga je založba Beletrina. Prodali so več kot 15.000 izvodov knjige. Prevedena je v italijanščino, hrvaščino, makedonščino in bolgarščino. Pripravlja se tudi na snemanje filma.

Leta 2019 je prejela Delovo knjižno nagrado Kresnik. To je nagrada za najboljši roman preteklega leta. Še danes je na vrhu lestvice najbolj izposojanih knjig in je najbolj brana knjiga v zadnjih dveh letih.

Pogovor z gostjo je vodila Katja Šifkovič iz založbe Beletrina. Gostja nam je povedala tudi o lepem odnosu z zdravnico, onkologinjo Volkovo, o medicinski sestri Metki, ki je po koncu dela večkrat posedela pri njeni postelji. Medicinska sestra Metka jo je nekoč tudi presenetila na literarnem večeru. Bil je zelo čustven večer.

Bronjina življenjska zgodba nam je vsem segla do srca. Na koncu smo podelili še pet knjig z avtoričinim podpisom.

Hvala DMSBZT Gorenjske, Bronji in Katji za doživetje ter čustveni večer.

Društvo
medicinskih
sester, babic in
zdravstvenih
tehnikov
Gorenjske

Sodobno zobozdravstvo

Sanda Šifkovič

V DMSBZT Gorenjske smo 12. 2. 2021 organizirali klinični večer o sodobnem zobozdravstvu. Srečanje je potekalo na spletu. Povabili smo tri odlične strokovnjake, ki so se z veseljem odzvali našemu vabilu.

Ustno zdravje je izjemnega pomena za dobro duševno in telesno počutje. Vpliva na samozavest človeka. Skrb za zobe in obzobna tkiva preprečuje nastanek bolečine zoba, ki je ena najhujših, kar jih lahko izkusimo. Vsi si želimo lepe, bele zobe in čudovit nasmeh. Brezzobost pomeni slabšo kakovost življenja.

Parodontalne bolezni: vzroki in zdravljenje, Žvokelj Igljičar Mateja dr. dent. med., specialistka parodontologije

Parodontalna bolezen je kronična vnetna bolezen obzobnih tkiv. Dokler je vnetja samo dlesen, to imenujemo gingivitis. Ko se vnetje razširi na druga obzobna tkiva, pa je to parodontitis. Če je vnetje prisotno dalj časa, to vodi v izpad zoba. Parodontalna bolezen je zelo razširjena. V Sloveniji jo ima več kot 90 % odraslih. Vzrok za parodontitis je nalaganje zobnih oblog. Obloge so sestavljene iz ostankov hrane in bakterij. Če oblog ne odstranimo, se spremenijo v zobni kamen. Le-ta povzroči vnetje dlesni in propad obzobnih tkiv.

Znaki parodontalne bolezni so krvavenje dlesni, rdeče, zatečene dlesni, slab zadah in slab okus, nastanek špranj med zobni ... Parodontalno bolezen zdravijo parodontologi. S parodontalnimi meritvami ocenijo stanje zob in obzobnih tkiv. Parodontitis se zdravi s čiščenjem zobnega kamna in luščenjem in glajenjem korenin. Če to ne zadošča, opravijo reženjsko operacijo. Po opravljenem zdravljenju je nujno vzdrževanje stanja in odlična ustna higiena.

Ali je amalgam škodljiv, Mirjam Kovačič, dr. dent. med.

V zobozdravstvenih ordinacijah se najbolj pogosto uporabljati dve vrsti zalivk, amalgamske (srebrne) in kompozitne (bele). O živem srebru in amalgamskih zalivkah se v zadnjem času veliko piše. Amalgam je material, ki se uporablja že več kot 150 let. Je zmes živega srebra (50 %) in drugih kovin (50 % – srebro, baker, cink). Slabost je neestetški videz, prednost pa dobro tesnjenje zalivke.

Kompoziti so materiali iz umetnih mas. So barvno prilagodljivi in estetski. Slabost je krčenje materiala pri strjevanju, posledično lahko taka zalivka slabše tesni. So tehnično veliko bolj zahtevne kot amalgamske zalivke. Tudi zobje so po izdelavi kompozitne zalivke dalj časa občutljivi. Znano je, da zasebni zobozdravniki izdelujejo večinoma bele zalivke. V javnem zobozdravstvu pa se izdeluje še veliko amalgamskih zalivk. Iz amalgamskih zalivk se res sprošča živo srebro. Sprošča se elementarno živo srebro v hlapih. Takoj ga z dihanjem izločimo 75–85 %. Drugo pa z blatom in urinom. Veliko bolj je nevarno živo srebro, ki ga zaužijemo s hrano. Največ živega srebra se sprošča pri odstranjevanju amalgamskih zalivk. Smiselno je, da se pri menjavi poškodovane amalgamske zalivke naredi kompozitna oz. bela. Slovenija je s 1. 7. 2018 umaknila izdelavo amalgamskih zalivk za nosečnice, otroke do 15 let in doječe matere. Do leta 2030 se bo amalgam postopoma opustil.

Pol stoletja dentalne implantologije, Matija Gorjanc dr. med., dr. dent. med., specialist maksilofacialne kirurgije

Implantat ali zobni vsadek je nadomestek zobne korenine. Zobni vsadki skoraj ne povzročajo alergij in so prijazni našemu telesu. Uspešnost pri vgradnji implantata je 95%. Postopek se začne z osnovnim pregledom. Kirurg pogleda ustno votlino, rentgenski posnetek in na podlagi podatkov oceni, ali ste primerni za vstavev implantata. Poseg se opravi v lokalni anesteziji. Implantati so kovinski iz titana ali keramični iz cirkona. Z implantati lahko nadomestimo posamezni zob, večje število zob ali pa rešujemo brez zobno čeljust. Prednost implantatov je, da ni treba brusiti sosednjih zob. Spodnje proteze, ki so podprte z implantati, so bolj stabilne od klasičnih protez. So bolj udobne in s tem izboljšajo kakovost življenja.

Higienske navade so najbolj pomembne, da se izognemo težavam v ustni votlini. Čiščenje zob 2-krat na dan, uporaba zobne nitke, medzobne ščetke in ustne vode je najboljše zagotovilo, da bomo ohranili zobe zdrave in se izognili bolečini in dolgemu čakanju pred vrati dežurnega zobozdravnika.

Kar se je pred letom zdelo skoraj nemogoče in neprijazno, je danes realno. Seminar na spletu ima določene prednosti. Izobražujemo se lahko na domačem kavču, pa še časa s prevozom ne izgubljam. To potrjuje 102 udeležencev. Po opravljeni anketi na koncu smo dobili odlične povratne informacije. Res smo preživeli zanimiv in poučen večer.

V slovo Jožici Trošt, članici Društvo MSBZT Nova Gorica

Člani in članice Društvo MSBZT Nova Gorica

Po zahrbtni bolezni smo se julija poslovili od svoje kolegice višje medicinske sestre Jožefe Trošt Jožice.

V mali vasi Magozd pod mogočnim Krnom se je junija 1936 v že številčno skromno in ljubečo družino, ki so ji bile vrednote delavnost, skrb do sočloveka, narave, živali ... rodila Jožica.

Po končani osnovni šoli je kljub težkim poveljnim razmeram in izgubi očeta nadaljevala šolanje na gimnaziji v Idriji. Prav zaradi pridobljenih vrednot v zgodnji mladosti in notranjem vzgibu se je odločila za študij na višji medicinski šoli v Ljubljani, kjer je študij tudi uspešno zaključila.

Njena prva zaposlitev je bila v Zdravstvenem domu Tolmin kot patronažna sestra. Orala je ledino, ko je bolnike, porodnice in otroke okoliških vasi obiskovala v vsakem vremenu na mopedu. Nikoli ji ni bilo težko svetovati, jih poučevati tako njih same kot svojce. Tudi za sosede in mimoidoče, ki so jo zaprosili za pomoč in nasvet, si je vedno vzela čas.

Ljubezna in osnovanje družine jo je pripeljala v Šempeter pri Gorici. Tukaj je sprejela novo službo v Bolnišnici dr. Franca Derganca na kirurškem oddelku. Željna novih izkušenj je hitro osvojila vsa znanja, ki jih je zahtevalo od nje delo (sterilizacija, razkuževanje, prekuhanje in priprava materiala). Zaradi potreb zdravljenja očesnih bolezni in poškodb na Goriškem je bil ustanovljen očesni oddelek (v leseni baraki) ob parku. Delovno, zanesljivo in marljivo sestro Jožico je vodstvo bolnišnice imenovalo za glavno sestro tega oddelka, kjer je ostala vse do upokojitve. Ponovno je orala ledino, ko je bilo treba opremiti oddelek (instrumenti, pohištvo, perilo ...) in izobraziti tako sebe kot kader, ki se je zaposloval. Po dograditvi nove stavbe se je oddelek preselil v obnovele prostore stare stavbe, kjer je še dandanes.

Sestra Jožica je bila vsestranska. Delala je na oddelku, v ambulanti in kot instrumentarka. Radi so jo imeli bolniki. Nikoli ji ni bilo težko ponuditi skodelice čaja, popraviti vzglavno blazino, jim stisniti roko, jim prisluhniti in z njimi ali s svojci spregovoriti kakšno toplo besedo. Tudi za zaposlene je skrbela, tako za njihovo izobraževanje in s tem pridobivanje novih znanj kot dobro počutje in zadovoljstvo pri delu. Poseben posluš je imela predvsem do mladih mamic. Zagojvala je oproščeno nočno službo do otrokove starosti treh let.

V zaslužni upokojitvi se je Jožica povsem posvetila svoji družini, za katero prej ni imela veliko časa, predvsem pa vnukinjama. Uživala in sproščala se je v naravi. Velikokrat je odpotovala v rodni kraj, kjer je bila obdana z gorami, gozdovi, planinskim cvetjem ter občudovala zelenomodro Sočo. Z veseljem se je udeleževala organiziranih pohodov in izletov Društva MSBZT Nova Gorica ter se vedno veselila srečanja in druženja s kolegicami širne Primorske.

Jožica, tvoja pot življenja je bila zelo bogata. Veliko tega bogastva si nesebično delila med ljudi, ki si jih poznala in so ti bili dragi, drugi so ti bili sodelavci, sodelavke, prijatelji ali pa bežni znanci.

Zato se besede Simona Gregorčiča iz pesmi Življenje ni praznik podajo prav tebi, ki si naredila veliko več in se glasijo:

*»Dolžan ni samo kar veleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan.«*

Draga Jožica, hvala za tvoje neprecenljivo delo, ki si ga opravljala več kot s srcem in odprtimi rokami ter za vse, kar si podarila nam vsem.

Takih ljudi, kot si bila ti, Jožica, ne pozabimo nikoli.

SPOMIN VERI HRASTNIK

Draga in spoštovana Vera, vsi, ki smo te poznali, smo bili zelo pretreseni in žalostni ob vesti, da si 15. januarja 2021 zapustila naše vrste, saj, kadar umre nekdo, ki ga imamo radi in ga spoštujemo, nas to vedno doleti nepripravljene. Kljub tvojemu močnemu značaju te je zahrbtna bolezen premagala. Zapustila si nas v času, ko nam je neugodna epidemiološka situacija celo onemogočila, da bi se ti poslednjič poklonili v slovo ob tvojem grobu. Pa vendar smo se poslavljali od tebe z lepimi spomini v svojem srcu, z lepimi mislimi nate in sočustvovali s tvojimi dragimi.

Vera je bila rojena v učiteljski družini 29. 6. 1947 v Ribnici na Dolenjskem. Ker je bil oče profesor, so se v tistih časih veliko selili iz kraja v kraj. Leta 1966 je zaključila Srednjo medicinsko šolo v Mariboru, leta 1969 pa diplomirala na Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani in si pridobila naziv višja medicinska sestra. Kot patronažna medicinska sestra se je leta 1970 zaposlila v Zdravstvenem domu Ljubljana. Po preselitvi v Maribor leta 1973 je bil njen poseben izziv zaposlitev na takratni Srednji medicinski šoli Maribor (danes Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor), kjer je navdušeno opravljala svoje delo vse do upokojitve leta 2003. Svoje bogato strokovno znanje je nesebično razdajala dijakom in sodelavcem, ki so jo zelo cenili. Delo z dijaki je opravljala vestno in mnoge mlade generacije popeljala v svet zdravstvene nege. Nekaj let je vodila program šole za odrasle, v sklopu Rdečega križa je organizirala razne dejavnosti z dijaki in bila mentorica. Je soavtorica knjige Prva pomoč in nujna medicinska pomoč – Zbirka vaj in nalog za srednje zdravstvene šole – program tehnik zdravstvene nege. Vera je bila medicinska sestra in učiteljica z veliko začetnico, imela je veliko plemenitih osebnostnih lastnosti, zaradi katerih je bilo z njo lepo živeti in delati. Njeno srce je bilo polno ljubezni za vse ljudi. Vsem je želela pomagati, vse je imela rada in vsakomur je prisluhnila.

Vso ljubezen in skrb je podarila družini in petim vnukom. Njena neverjetna ljubezen do zemlje jo je gnala pri delu na svoji parceli v Malečniku, kjer sta z možem gojila različne vrste sadja in rož. Vsak, ki je obiskal njihovo hišo, je bil dobrodošel in obdarovan z njunimi pridelki.

Draga Vera, tvoja generacija 1962–1966, takratne Srednje medicinske šole v Mariboru, ti je neizmerno hvaležna za vsa srečanja sošolk, ki si jih organizirala. Imela si veliko skrb, da ste se vsako leto zbrale, potrudila si se in vsako posebej poklicala. Ponosna si bila, da ti je vedno uspelo, da ste bile na srečanju skoraj v popolni zasedbi. Na zadnje srečanje jeseni 2019 so prišle sošolke iz cele Slovenije, tudi tiste, ki živijo v tujini. Ob koncu si dejala, da bo ponovno srečanje maja naslednje leto, a do tega srečanja žal ni prišlo, saj si zbolela.

Koliko lepih trenutkov smo kot upokojene članice našega Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Maribor preživele na strokovnih predavanjih, strokovnih ekskurzijah, prostem druženju in si lepšale tretje življenjsko obdobje. Naša srečanja, ki si se jih tako rada udeleževala, so s skupnimi interesi dosegala svoj namen in to je bil najboljši dokaz, da to potrebujemo in da si

tega želimo. Tako smo lahko skupaj obujali spomine na preteklost, predvsem na tista delovna okolja, kjer smo si dolga leta prizadevali za lepšo prihodnost in socialno varnost v starosti. Kako vneto si sledila delovni vnemi Delovne skupine za ohranjanje zgodovine zdravstvene in babiške nege, kjer smo članice pripravljale razstavo v počastitev 200-letnice rojstva utemeljiteljice sodobne zdravstvene nege Florence Nightingale. Povedala si tudi, da si s to veliko damo pogosto v sklopu poučevanja seznanjala svoje dijake. Leto 2020 marsikomu ni bilo naklonjeno, žal tudi tebi ne. Zaradi boja z boleznijo se nisi mogla več udeleževati naših srečanj, ki so bila zaradi koronskih ukrepov tudi zelo redka. Žal ti tudi ni uspelo, da bi si skupaj z upokojenimi članicami društva ogledala to razstavo o življenju in delu britanske humanistke in medicinske sestre »Flo«. Zato, draga Vera, tako kot smo razstavo podarili vsem zaposlenim v zdravstveni in babiški negi za neprecenljivo strokovno delo, naklonjenost, predanost in vsakodnevno skrb, ki jo izkazujejo našim pacientom, tako jo s hvaležnostjo in neizmernim ponosom podarjamo tudi tebi.

Nate, draga in spoštovana Vera Hrastnik, bomo ohranili veliko prelepih spominov, ki nas bodo kljub neizmerni žalosti še naprej bodrili in opogumljali. Bila si posebna po najboljšem in kot tako si te bomo zapomnili.

Počivaj v miru!

S spoštovanjem, kolegice in kolegi, prijateljice in prijatelji

Medicinske sestre so ključne pri rokovanju z zdravili

Katja Vehar, Ana Plahuta, Aleš Vehar, Marko Šučur, Igor Karnjuš,
Sabina Ličen, Mirko Prosen

Posnetek zaslona skupine udeležencev projekta DeMoPhaC (Fotografija: Elyne De Baetselier)

Medicinske sestre imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju farmacevtske skrbi oziroma skrbijo, da je predpisano zdravilo prejeta na primeren, učinkovit in varen način. Poleg tega medicinske sestre skrbijo za ustrezno zdravstveno vzgojo, spremljajo adherenco pri zdravljenju in prepoznajo neželene učinke. Prav zaradi svoje nenehne prisotnosti ob pacientu so medicinske sestre pomembne pri zagotavljanju farmacevtske oskrbe, vendar pa se pri tem srečujejo s številnimi ovirami, povezanimi bodisi z monitoringom jemanja zdravil ali medpoklicnim sodelovanjem (De Baetselier, et al., 2020).

Univerza na Primorskem, Fakulteta za vede o zdravju (UP FVZ) se je leta 2018 pridružila 14 evropskim državam v triletnem projektu v okviru programa ERASMUS+ KA2 Strategic Partnership »Razvoj modela medpoklicnega sodelovanja medicinskih sester v okviru farmacevtske skrbi« (DeMoPhaC). Osrednji namen projekta, v katerem sodelujejo diplomski študenti zdravstvene nege, je razvoj in validacija modela medpoklicnega sodelovanja medicinskih sester v okviru farmacevtske skrbi v Evropi (Petrović & Prosen, 2019). Projekt, ki se letos izteka, v zadnji fazi vključuje kvantitativno raziskavo med dijaki in študenti zdravstvene nege o prisotnosti vsebin s področja farmacevtske skrbi v učnih programih s področja zdravstvene nege ter skupno študijsko srečanje, ki pa se je letos zaradi epidemije odvijalo preko spleta (Slika 1).

Med 15. in 19. 3. 2021 je preko spleta potekal intenzivni študijski program projekta DeMoPhaC. Program je bil sestavljen iz predavanj različnih strokovnjakov iz celotne Evrope, diskusij in izvajanja praktičnih nalog. Vsaka država je predstavila izobraževalne programe zdravstvene nege, vključenost farmacevtske skrbi v kurikulum ter organizacijo praktičnih usposabljanj in pripravništva. Velik del praktičnih nalog v intenzivnem študijskem programu je obsegal analiziranje kvantitativno zbranih podatkov, s katerim smo pridobili preliminarni vpogled v razlike med ravnmi znanja s področja farmacevtske skrbi glede na posamezne evropske države.

Intenzivni študijski program sta vodili Nienke Dijkstra (Univerza v Utrechtu, Nizozemska) in Elyne De Baetselier (Univerza v Antwerpnu, Belgija). Seznanili smo se z raziskavami, ki so jih tekom izvajanja projekta DeMoPhaC izvedle generacije diplomskih študentov pred nami in načrti avtorjev za nadaljnje raziskave. Predstavili so se nam tudi različni strokovnjaki s področja zdravstvene nege, kot so generalni sekretar EFN (European Federation of Nurses) dr. Paul De Raeve, prof. dr. Tinne Dilles (Univerza v Antwerpnu in NuPhaC – Nurse and Pharmaceutical Care), prof. dr. Marieke Schuurmans, prof. dr. Lisette Schoonhoven ter dr. Rob Heerdink (Univerza v Utrechtu) in evropska regijska koordinatorica Sigm (Sigma Theta Tau International) dr. Marie-Louise Luiking. Govorili so o pomembnosti medpoklicnega sodelovanja pri rokovanju z zdravili v Evropi, o vlogi medicinskih sester v medpoklicnem sodelovanju pri zagotavljanju farmacevtske skrbi, o problematiki naraščanja starostne populacije in njihovih posebnosti glede aplikacije zdravil, o zagotavljanju aktivne vloge pacientov v farmacevtski skrbi in o pojavnosti zdravstvenih napak. Predvsem pa smo z drugimi udeleženci intenzivnega študijskega programa primerjali prakso farmacevtske skrbi v posameznih evropskih državah in diskutirali o ovirah, s katerimi se srečujemo ter priložnostih za prihodnji profesionalni razvoj in prispevek medicinskih sester v okviru zagotavljanja farmacevtske skrbi.

Druženje v »mednarodnem spletnem okolju« nam je omogočilo zanimiv in poglobljen vidik v farmacevtsko skrb s perspektive različnih evropskih strokovnjakov in študentov zdravstvene nege. Imeli smo priložnost sodelovanja pri nadgradnji teoretičnega znanja in veščin, ki nam bodo koristila pri prenosu znanj v praktično okolje in nadaljnje raziskovalno delo.

Literatura:

De Baetselier, E., Van Rompaey, B., Batalha, L. M., Bergqvist, M., Czarkowska-Paczek, B., De Santis, A., et al., 2020. *EUPRON: nurses' practice in interprofessional pharmaceutical care in Europe: A cross-sectional survey in 17 countries*. *BMJ open*, 10(6), e036269. Available at: <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-036269>

Petrović, M., & Prosen, M., 2019. *Sodelovanje Univerze na Primorskem, Fakultete za vede o zdravju v evropskem projektu o farmacevtski skrbi*. *Utrip*, XXVII(3), pp. 78–79.

Na dokazih temelječa zdravstvena nega v Kazahstanu – prenos dobrih praks

Mateja Bahun

Fakulteta za zdravje Angele Boškin je uspešno zaključila sodelovanje pri projektu ProInCa (Promoting the Innovation Capacity of Higher Education in Nursing during Health Services' Transition), sofinanciranim iz programa Evropske unije Erasmus+, ki je trajal od konca leta 2017, se zaradi pandemije nekoliko podaljšal in se konec januarja 2021 zaključil.

Cilj projekta je bil razviti trajnostno inovacijsko zmogljivost kazahstanskih medicinskih univerz za posodobitev zdravstvene nege z: (1) razvojem mehanizmov za sodelovanje in izmenjavo znanja med akademsko nacionalno in mednarodno zdravstveno skupnostjo in družbo; (2) učiti se iz najboljših praks pri implementaciji na dokazih temelječe zdravstvene nege (EBN) v raziskovanje, izobraževanje in prakso z namenom spodbujati učinkovitost in kakovost zdravstvene oskrbe; (3) okrepiti vlogo visokošolskih zavodov pri vzpostavljanju na dokazih temelječih raziskovalnih dejavnostih v zdravstveni negi za spodbujanje kakovosti in varnosti zdravstvenega sistema ter (4) za spodbujanje sistema vodenja in upravljanja v zdravstveni negi.

Projekt so vodili finski partnerji (JAMK University of Applied Sciences), sodelovali smo Slovenci (Fakulteta za zdravstvo Angele Boškin), Nizozemci (Hanze University of Applied Sciences), Finci (Lahti University of Applied Sciences), pet kazahstanskih univerz ter enajst pridruženih partnerjev (kazahstanskih zdravstvenih in izobraževalnih ustanov).

Odgovorni smo bili za delovni paket Efficiency and Quality by Evidence-based Nursing. Leta 2018 smo začeli s partnerji pripravljati GAP analizo kazahstanskih učnih načrtov, jih primerjati z nacionalnimi izobraževalnimi standardi ter nato na petdnevni delavnici v Ljubljani pripravljati načrte vsebin za EBN za bachelor, advanced bachelor in master programe. Razvili smo izobraževalna gradiva na temo EBN, primerna za kazahstanski prostor. Na dokazih podprta medicina je tam poznana, zdravstvena nega pa niti ne, sploh ker je veliko učiteljev zdravnikov. Izobraževalni materiali so bili 2019 pilotno testirani v petih izobraževalnih institucijah s področja zdravstvene nege. Po povratni informaciji študentov zdravstvene nege in učiteljev, ki so gradiva uporabljali, smo ta dopolnili. V tem času sta se pri projektu razvili spletni platformi <http://proinca-nursing.kz/> ter Center odličnosti v zdravstveni negi <https://nursek.com/>, kjer so med drugim v okolju Moodle dosegljiva gradiva na temo EBN, vodenja v zdravstveni negi, raziskovanja v zdravstveni negi ter kliničnih smernic, razvitih v okviru tega projekta.

Ker nas je pri srečanjih 2020 zaustavila pandemija COVID-19, smo aktivnosti preselili v spletno okolje Zoom. Aprila 2020 smo izvedli tridnevno delavnico »Z dokazi podprta zdravstvena nega – uvedba najboljših praks«, kjer so bila kazahstanskim udeležencem (učiteljem, študentom in medicinskim sestram iz celotnega Kazahstana) predstavljena izobraževalna gradiva ter uporaba spletne učilnice, delali pa smo tudi v skupinah, ki so jih vodili kazahstanski strokovnjaki s podporo evropskih partnerjev in se osredotočali na glavne vsebinske sklope EBN. Udeležba je bila odlična in tudi evalvacija dogodka je bila zelo dobra.

Oktober 2020 je potekal spletni simpozij z naslovom »Premik k učinkovitosti in kakovosti z dokazi podprte zdravstvene nege«. Cilj simpozija je bil ustvariti prizorišče za predstavitev napredka in najboljših praks v EBN v Kazahstanu. Prav tako je zagotovil podlago za ustvarjanje skupnih povezav med akademiki in izvajalci zdravstvene nege ter oblikovalci politik s ciljem dolgoročne izmenjave znanja in razprav o razvoju EBN v Kazahstanu. Med simpozijem je več kot 200 udeležencev delilo svoje pobude, strategije in izzive pri doseganju zdravstvene učinkovitosti z izvajanjem EBN. Predavatelji s teh dveh dogodkov in nekateri drugi ugledni avtorji so pripravili članke za knjigo z naslovom »Evidence-based practice: moving forward to implementation in nursing«, izšla je v kazahstanskem, ruskem in angleškem jeziku, na koncu knjige pa je objavljena tudi resolucija, ki je nastala na simpoziju. Knjiga je bila razdeljena kazahstanskim knjižnicam univerz in fakultet s področja zdravstvene nege. V okviru projekta smo pripravili tudi priporočila za kazahstansko Ministrstvo za zdravje, ki poudarjajo povezovanje kliničnega in izobraževalnega okolja, podporo Centru odličnosti v zdravstveni negi kot odlični platformi za deljenje idej in znanj, podporo razvoju kliničnih smernic za zdravstveno nego, podporo raziskovanju v zdravstveni negi ter medpoklicnemu sodelovanju na skupnih dogodkih s tematiko z dokazi podprte prakse.

Tu smo predstavili le del projekta, v katerem smo najaktivneje sodelovali, kajti v drugih delovnih paketih so se ravno tako pripravljali dogodki, pisala priporočila in izobraževalni udeleženci (več o tem: <http://proinca-nursing.kz/>).

Eden od izzivov, s katerim smo se ves čas srečevali, je bilo prevajanje vsebin v kazaščino in ruščino z namenom, da se približamo tudi angleško slabše govorečim sodelujočim. V teh treh letih sodelovanja smo v Kazahstanu videli velik premik v razumevanju zdravstvene nege kot stroke, pridobili uvid v izzive, s katerimi se srečujejo, najpomembnejše pa je, da smo stekli odlične profesionalne in osebne vezi.

Nagradni natečaj za najboljšo zgodbo KORONAČASA - delite z nami svojo zgodbo

Spoštovane kolegice, spoštovani kolegi,

naša življenja in delo so zaznamovale okoliščine epidemije, ki so nas v družbi izpostavile in preizkušale na način, ki ga ni bilo moč pričakovati. Za nami je leto preizkušenj, okoliščine epidemije še vztrajajo. V središču dogajanj, težkih trenutkov na eni strani ter srečnih zgodb in nasmehov na drugi, s svojim delom v ta svet vnašamo spoznanje, da je vsak dan zlata priložnost in trenutek slehernega med nami dragocena sled. Da je v neskončni minljivosti in krhkosti življenja le »danes«, »tukaj in zdaj« oprijemljivo naše.

Da bodo prevladali razlogi za optimizem in spoznanje, da se človeka vredno življenje odraža le v medsebojnem spoštovanju, naklonjenosti, sprejemanju, priznanju, sodelovanju, veselju in hvaležnosti in da je le dobro vseh – dobro tudi za slehernega med nami, smo se odločili, da **bomo zbrali vaše zgodbe in jih osvetlili skozi oči sodelavke, sodelavca, kolegice, kolega, sočloveka – pacienta.**

Tudi tako se vam želimo zahvaliti za vaše neprecenljivo strokovno delo, medpoklicno sodelovanje, predanost in vsakodnevno skrb, ki jo izkazuje našim pacientom in drug drugemu.

Vabimo vas, da z nami delite zgodbe, ki so se rojevale v tem času in so odraz tistega, kar nas je zblíževalo, preizkušalo, nam vlivalo vero, upanje in zaupanje vase in druge, morda kdaj vnašalo tudi razdalje, odstiralo naše vrednote, drugačne poglede ... Morda »le majhen, na videz nepomemben dogodek, pripetljaj« s simboličnim, pomembnim življenjskim sporočilom ...

Zgodbe bomo objavljali do meseca novembra, v decembru pa bomo izbrali tiste, ki bodo nagrajene. Prispevek, posredovan na natečaj ne sme biti predhodno objavljen. S prijavo na natečaj avtor/ica v primeru nagrade dovoli objavo imena in uporabo poslanega besedila.

Oblika prispevka: Arial, velikost črk 12, obojestransko poravnava, razmik med vrsticami 1,5, v obsegu do 3 strani A 4 formata.

Prispevke pošljite na naslov: utrip@zbornica-zveza.si, v razpisanih rokih za oddajo, sproti objavljenih v Utripu.

Uredniški odbor

KRUH

EMA GRADIŠAR KODAT

Rada bi vam povedala zgodbo, zgodbo s srečnim koncem. Začne se oktobra 2020 na infekcijski kliniki, kamor sem iz matičnega oddelka odšla delat za tri tedne.

Tam smo zdravili 58-letnega gospoda z odpovedjo pljuč zaradi covid-19. Preden se je okužil s koronavirusom, je bil zdrav, v odlični športni kondiciji, zdaj pa je bil v zelo slabem zdravstvenem stanju in zato priključen na številne aparature.

Ko smo ga premestili na naš matični oddelek, saj ni bil več kužen, pa se je zahtevno zdravljenje nadaljevalo. Njegova pot je bila težka, saj ni šlo vse tako, kot bi si želeli. Potreboval je dolgotrajno intenzivno zdravljenje pljuč, zato je bil priključen na ventilator 85 dni, prvih 42 dni pa poleg ventilatorja še na zunajtelesno membransko oksigenacijo. V tem času mu je bilo treba vsakodnevno čistiti pljuča, zaradi zapletov je potreboval več operacij v trebušni votlini, pojavljale so se okužbe, prejemal je antibiotike. Izgubil je veliko mišične mase, shujšal, dobil nekaj ran in prejel 32 vrečk krvi. Bali smo se, da ne bo zmož, a hkrati upali ... Ko smo ukinili sedacijo, se ni prebudil, kot bi se moral. Potreboval je čas ... da pride k sebi. Po več kot 45 dneh kome je bil končno z nami. Sporazumevali smo se tako, da smo mu brali z ustnic ali pa je na naša vprašanja prikimaval. Potreboval je intenzivno razgibavanje s fizioterapijo, saj je bil popolnoma negiben. Premakniti ni mogel niti prsta na roki. Bilo je težko. In doživljal je napade panike vsakič, ko ga je začelo dušiti ali ko smo mu zmanjšali pogoje mehanske ventilacije. Poskusili smo ga tudi hraniti, vendar ni šlo, zato smo ga hranili po sondi še dolgo časa.

Počasi, s trdim delom ter zahtevnim procesom zdravljenja je napredoval. Potreboval je veliko spodbude z naše strani in imel ženino oporo. Dobil je voljo, iz oči pa mu je začela žareti živost. Sodelavka mu je ostrigla lase in sama pa sem poskrbela za pedikuro. Takrat sem se pošalila, da si že predstavljam, kako si bosonog brusi pete na asfaltu. In mislila sem resno. Za vsako dejanje je bil hvaležen in vedno je bil

vesel, ko sem ga prišla pozdravit, kadar sem bila razpisana v sosednjih sobah. Ko je 99. dan prvič spregovoril, je bil njegov glas piskajoč in nežen. Skozi pogovor sva se dotaknila različnih tem. Od tega, da je bil celo življenje fizično aktiven in zdaj vidi, da je zdrav šport tisti šport, ki je v mejah normale. Njegova strast je kulinarika, še posebej peka kruha. O kruhu sva se lahko pogovarjala še in še. Povedal je tudi, kako je potreboval sedem let, da se je v zakonu prilagodil in da je zelo ponosen na svojo ženo. Večkrat sem ju opazovala, kako sta si z očmi povedala več kakor pa z besedami. In vseč mu je, kakšno pamet ima zdaj in je ne bi zamenjal za mlada leta.

Vsakič mi je povedal, kakšen napredek mu je uspel tisti dan in jaz sem ga spodbujala, da z majhnimi koraki pridemo daleč. In je prišel ... Preživel je, se zbudil, zadihal in shodil. Sam premika roki, se obrne, s pomočjo vstane in zibajoč prehodi 10 metrov po sobi. In se čudi. Kako je bilo to včasih nekaj samoumevnega, zdaj pa je vsak gib zavesten. In če bi imel možnost še enkrat ponoviti svoje življenje, ne bi spremenil ničesar.

Prinesla sem mu košček domačega pirinega kruha, ki sem ga spekla sama. Ker ni imel apetita, sem bila v dvomih, ali ga bo sploh pokusil. Ko sem nekoliko spustila svoja pričakovanja, da ga bo pojedel takoj in mu prepustila odločitev, sem bila pomirjena. Čez nekaj dni mi je rekel, da mi želi vse dobro v življenju. On meni ... In ko že skoraj odidem, doda, da je zaradi mojega koščka kruha začel jesti. Bila sem ganjena. In hvaležna. In tako vesela zanj. Besede čez čas pozabimo, vendar občutek ostane. In na koncu ostane samo še ljubezen.

V naši oskrbi je bil 123 dni. Premeščen je bil na navadni oddelek za nadaljevanje zdravljenja. Povedali so mi, da mu je osebje na hodniku naredilo spreved in ga pozdravilo v slovo. Kar predstavljam si njegov nalezljivi nasmeh. Obljubil je, da nas pride obiskat. Peš. Sam.

Po licih mi tečejo solze ... Solze ganjenosti in veselja. Solze upanja in vere. Solze zmage. Ljubezen zares vse zmore.

Ti bom lešnikov dal, boš tiste
potolkla, bom drugih nabral ...

Jože Lavrinec

*V mojem otroštvu, ki se že počasi izgublja v sivini časa, so bili oreščki
nekaj posebnega, sladica in skušnjava za mlečne zobe.*

Orehi, ki so se znašli v Miklavževem daru, niso bili dolgo. Prehitro sem jih strl in pozobal slastna jedrca. Druge pa sem lahko le gledal ob pripravljanju na praznično potico pred božičem in veliko nočjo. Potem pa je bilo potice vedno veliko premalo za sladkosnede in vedno je bila slastna, ne glede na to, kako skromen nadev jo je bogatil. Lešniki pa, no ja, lešnike smo pa morali otroci vedno nabrati sami v nekakšnem tekmovalju z gibčnimi vervicami. Šele kasneje, ko sem se srečal z lešnikovo čokolado, sem se dolgo čudil debelini lešnikov v njej. In še danes ne vem, ali je bila boljša čokolada ali so bili lešniki. Z arašidi sem se srečal tam nekje konec šestdesetih, ko so se tudi v našem koncu uveljavile malo-obmejne prepustnice in smo začeli hoditi po nakupih tudi v Italijo. Takrat sem si izprosil veliko mrežasto vrečko neoluščenih arašidov. Kar dva kilograma jih je bilo in logično je bila temu primerna tudi žalost matere, kajti luščin, ki sva jih potem nagradila midva z očetom, res ni bilo konca in kraja. No potem pa je spoznavanje z oreščki šlo strmo navzgor, vse dokler v osemdesetih soljeni praženi arašidi niso postali dobesedno dolgočasna in stalno dostopna realnost.

Prehransko gledano so oreščki postali hranilno in energijsko bogata specialiteta in del zdrave uravnotežene prehrane. Nikomur niti na misel ni prišlo, da bi spodbujal njihovo uživanje, še manj, da bi na soljene arašide gledal z naklonjenostjo. Nekoliko preveč navdušeno poseganje po njih je bilo prepoznano kot tveganje za nastanek debelosti in celo srčno-žilnih obolenj.

Toda čas mineva in v njem se izgublajo stara znanja in stara prepričanja. Nastajajo nove raziskave, tako slabe kakor dobre. Porajajo se nova prepričanja, ki včasih temeljijo na neznanju, drugič na znanju. Leto 2010 postane nekaj nov mejnik, saj se začnejo množiti raziskave, ki pritrjujejo koristim uživanja oreščkov. Dokončen rez predstavlja leto 2013 s pomembno objavo v reviji *New England Journal of Medicine*. Bao s sodelavci (2013) po opravljeni raziskavi, v katero je bilo vključenih skoraj 119 000 raziskovancev obeh spolov, zapiše ugotovitev: »Ljudje, ki zaužijejo po eno porcijo oreščkov dnevno, vključno z arašidi, ne izkazujejo le manjšega tveganja za nenadno smrt v primerjavi s tistimi, ki zaužijejo le eno porcijo tedensko, temveč so tudi vitkejši. Njihov obseg pasu je manjši in so redkeje debeli.«

»Ljudje, ki zaužijejo po eno porcijo oreščkov dnevno, vključno z arašidi, ne izkazujejo le manjšega tveganja za nenadno smrt v primerjavi s tistimi, ki zaužijejo le eno porcijo tedensko, temveč so tudi vitkejši. Njihov obseg pasu je manjši in so redkeje debeli.«

Normalno, da je tako strokovna kakor laična javnost zastrigla z ušesi in začela posegati po oreščkih. Raziskave pa, no ja, te so se začele množiti in danes razpolagamo s številnimi podatki ne le o koristih za srčno-žilno zdravje in telesno težo, temveč tudi za glikemično urejenost, nižjo smrtnost zaradi različnih razlogov, predvsem pa zaradi rakastih obolenj, sladkorne bolezni, kroničnih respiratornih obolenj ter vnetij (Aune, et al., 2016).

Oreščki in semena so del človekove prehrane praktično tisočletja. Čeprav zaradi morebitnih zdravstvenih koristi zanimanje zanje raste, je največ raziskav narejenih za mandlje in orehe, a kljub vsemu lahko pričakujemo koristi tudi od uživanja lešnikov, makadamija ter drugih oreščkov, celo arašidov, ki dejansko spadajo k stročnicam. Podobno je tudi pri semenju največ raziskav trenutno opravljenih za čija in laneno seme, medtem ko sončnično semenje, bučnice in sezam ostajajo v tihi sivini, semenje kono-plje pa zaradi modnosti, vsaj tako je videti, resnih raziskav ne potrebuje. Zdravstvene koristi, predvsem v povezavi s srčno-žilnim zdravjem so dokaj dobro raziskane, čeprav vsi mehanizmi še niso povsem jasni. Toda večina raziskav in metaanaliz ugotavlja, da redno uživanje oreščkov izboljša endotelno funkcijo ter elastičnost arterijske stene.

Zdravstveni učinek uživanja popularnih semen je v primerjavi z oreščki slabše raziskano, toda vsaj za čija in laneno semenje je na razpolago dovolj podatkov, ki nakazujejo podobne učinke kakor pri oreščkih.

Kaj je tisto, kar se skriva v oreščkih in semenju, je znano že nekaj časa. So vir beljakovin, maščob, sestavljenih ogljikovih hidratov, številnih mineralov, v maščobi topnih vitaminov, antioksidantov ter drugih rastlinskih učinkovin. Pri tem ne gre le za eno čudežno učinkovino, temveč za cel kompleks različnih učinkovin, ki s slehernemu oreščku in semenu tipično kombinacijo druga drugo dopolnjujejo v zdravstvenih učinkih. Predvsem jih lahko poimenujemo kot okusne in zelo hranljive grizljaje. Toda kakor koli jih gledamo, njihova sestava ni enovita, čeprav se nekako moramo strinjati, da kljub razlikam enotno vlečejo za seboj dobro naložen voz koristnih učinkov.

Razen zaščitnih vplivov na srce in žilje, čemur je najverjetneje kriva zanimiva kombinacija maščobne sestave in antioksidantov, so tu še ugodni vplivi na črevesno mikrobioto. Tako

imajo npr. antioksidanti in nekatere protivnetne učinkovine, ki so v oreščkih in semenju, koristen vpliv tudi na obnovo in okrepitev črevesne mikrobiote; polifenoli in prehranske vlaknine iz oreščkov po vsej verjetnosti spodbujajo črevesno homeostazo, spodbujajo nastajanje kratkoverižnih maščobnih kislin, s tem se izboljša celovitost črevesa, dolgoročno pa se zmanjša tveganje za debelost in razvoj vnetnih obolenj (Sugizaki & Naves, 2018).

Vsekakor najpogosteje povezujemo oreščke in semenje z omega-3-maščobnimi kislinami. Res je, ta živila so praktično najboljši vir ALA – (alfa linolenske kisline), ki je le predstopnja v našem organizmu aktivnih oblik EPA (eikozapentaenojska kislina) in DHA (dokoza pentaenojska kislina). Medtem ko se EPA in DHA vgrajujeta v celično steno naših celic ter sodelujeta v različnih procesih, se ALA izrablja večinoma kot energija, le njen manjši del, nekako en odstotek do največ deset odstotkov) se spremeni v aktivno obliko EPA. Ker so tudi količine ALA v oreščkih in semenih večinoma skromne, bi te vire zlahka označili za nepomembne, če se le ne bi soočali tudi z vegani, ki jim oreščki in semenje predstavljajo praktično edini vir življenjsko pomembnih omega-3-maščobnih kislin. Ker so v našem organizmu aktivne le EPA in DHA, so zanje tudi jasni okvirni prehranski vnosi. Povsem drugače je z ALA. Znani so povprečni vnosi s standardno mešano prehrano (moški: 1,6 g; ženske: 1,1 g dnevno); znano je tudi, da redni vnosi med

In kakorkoli že obračamo, oreščki in semena v osnovi ostajajo visoko energijsko živilo. Ko z njimi zagotovimo del energije v sicer pestri, mešani prehrani, so zdravstvene koristi tu, ko z njimi prekoračimo vse razumne količine, se zdravstvene koristi nemočno stisnejo v kot!

2 do 3 grame dnevno močno zmanjšajo tveganje za razvoj koronarne srčne bolezni (Domenichiello, et al., 2015).

V skupni pehar zdravstvenih koristi se potihoma plazi še eden, ki v današnjem s strahom pred starostjo prežetem svetu dokaj glasno odmeva. Tako nam Tucker (2017) sugerira, da ob rednem zagotavljanju petih odstotkov energije z oreščki in semeni lahko pričakujemo do leto in pol počasnejše staranje celičnih struktur. Celično starost so ocenjevali s pomočjo meritve dolžine telemerov (strukturni zaključki kromosomov, ki se s starostjo krajšajo).

Ob tako čudovitih obljubah ni prav nič ne navadno, da jim nekateri lepijo oznako »superživilo«, ter da od njih tako laična kakor strokovna javnost neverjetno veliko pričakuje. Mnogokrat celo več, kot bi razumsko lahko. Niso redki primeri, ko se posamezniki v želji po čim hitrejšem doseganju zdravstvenih koristi dobresedno oborožijo z zavitki oreščkov in semen ter jih zobajo na slehernem koraku, namesto malice, pa kot prigrizek in kar tako ob spremljanju napete tekme ali branju knjige ... Ne nazadnje postajajo oreščki in semena ne le sestavni del številnih sladici in peciv temveč kar osnova. In kakorkoli že obračamo, oreščki in semena v osnovi ostajajo visoko energijsko živilo. Ko z njimi zagotovimo del energije v sicer pestri, mešani prehrani, so zdravstvene koristi tu, ko z njimi prekoračimo vse razumne količine, se zdravstvene koristi nemočno stisnejo v kot!

Vrsta oreščkov	Število v porciji	Beljakovine v g	Maščobe v g	Energija v kcal	Kalij v mg	Prehranske vlaknine v g
Arašidi	28	7	14	160	196	2
Ameriški (pekan) orehi	19 polovičk	3	20	196	116	3
Kashev oreščki	16-18	5	13	157	187	1
Lešniki	21	4	17	178	193	3
Mandlji	23	6	16	164	208	4
Orehi	16 polovičk	4	18	185	125	2
Pinjole	167	4	19	181	169	1
Pistacija	49	6	13	159	291	3

Tabela 1: Hranilna vrednost porcije (40 g) posameznih oreščkov; podatki povzeti po USDA Food Composition Database 10. 3. 2021

Medtem ko smo si pred kakimi 30 leti še dovoljevali oreščke in semena uvrščati med maščobna živila in temu primerno tudi priporočati njihovo uživanje, dandanes vlada nekakšna zmeda. Splošno priporočilo »pogosto posegajte po oreščkih in semenih« je vsekakor premalo določno. Ko poskušamo poiskati odgovor v raziskavah, naletimo na dokaj splošen opis »porcija oreščkov ali semen«, kar je lahko zelo zavajajoče. Šele skrbno prebiranje nam da natančen odgovor: »Porcija oreščkov in semen je najpogosteje omejena na eno unčo ali 38 g oz. poenostavljeno 40 g. Večina raziskav z zdravstveno najugodnejšimi rezultati dovoljuje dnevni vnos eno do največ ene in pol porcije, kar je ne nazadnje tudi dokaj sprejemljiva količina. V domačem žargonu lahko priporočeno količino opišemo kot »prgiščče«, toda s tem naj se dnevni vnos zaključi. Posamezniki, ki si želijo striktno preštevati grizljaje, si lahko pomagajo tudi z okvirnim številom oreščkov. Le pri veganih se količina dnevnega vnosa semen in oreščkov poveča na tri porcije in s tem omogoči dnevni vnos beljakovin in ALA maščobne kisline.

Tudi porcija semenja je opisana enako, na eno unčo ali približno 40 g, le da se ne trudimo s štejetjem posameznih semen, leta odmerimo z žlico ali dvema. In pri semenih smo večinoma nekoliko izbirčni. Žito je seme, ima vse značilnosti odličnega živila, bogatega s številnimi hranili, a je med splošno populacijo, deloma zaradi vsebnosti glutena, deloma zaradi bogate škrobne sestave postalo dokaj osovraženo. Od stročnic, ki so ravno tako semena, pa v to skupino priznavamo samo zemeljske oreščke ali arašide. In večino semen, ki jih mogoče uživamo, s kaljenjem pripeljemo do boljšega izkoristka hranil in večje okusnosti. Zato so v tej skupini samo bučnice, sezam, lan, sončnice ter v zadnjih letih tudi čija in konoplja.

Ne nazadnje naj bo izbor oreščkov ali semenja opravljen s kančkom treznega razmisleka: če že, naj bodo ta živila prazna in nesoljena. S soljenimi arašidi in pistacijami nepotrebno obogatimo praviloma že tako visok prehranski vnos soli. Nepotreben in zdravju bolj škodljiv prigrizek predstavljajo tudi s čokolado oblitni oreščki ter različni oreščki v testu. Z malce zdravega razuma bo majhen 60-gramski zavitek oreščkov v torbici varna, nepokvarljiva hranilno in energijsko povsem zadostna malica oz. »železna rezerva« za čas, ko si drugega ne bo mogoče privoščiti. Le da si bomo tako majhne zavitke morali pripraviti sami.

Literatura:

Aune, D., Keum, N., Giovannucci, E., et al., 2016. Nut consumption and risk of cardiovascular disease, total cancer, all-cause and cause-specific mortality: a systematic review and dose-response meta-analysis of prospective studies. *BMC Medicine*; 14 (1), p. 207.

Bao, Y., Han, J., Hu, FB., et al., 2013. Association of nut consumption with total and cause-specific mortality. *New England Journal of Medicine*; 369 (21), pp. 2000–2011.

Domenichiello, AF., Kitson, AP. & Bazinet, RP., 2015. Is docosahexaenoic acid synthesis from alpha-linolenic acid sufficient to supply the adult brain? *Progress in Lipid Research*; 59, pp. 54–66.

Sugizaki, CSA & Naves, MMV., 2018. Potential prebiotic properties of nuts and edible seeds and their relationship to obesity. *Nutrients*; 10(11).

Tucker, LA., 2017. Consumption of nuts and seeds and telomere length in 5,582 men and women of the National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES). *Journal of Nutrition Health and Aging*; 21(3), pp. 233–240.

NAGRADNA KRIŽANKA TOSAMA d. o. o.

*Nagrajenke nagradne križanke
Tosame d. o. o. februarske in marčevske
številke Utrija so:*

Katja Žižek, 9231 Beltinci;

Pavlina Rutar, 5220 Tolmin;

Darja Bedekovič, 2000 Maribor;

Nea Bošnjak, 3204 Dobrna;

Klara Jakoš, 1261 Ljubljana.

*Geslo oz. pravilna rešitev nagradne
križanke se glasi:*

DARILO NARAVE ŽENSKI.

Nagrade bomo izžrebanim poslali po pošti.

										UTRIF	DROG ZA NOŠENJE SKAFA	TUBERKULOZNI BOLNIK	FRITOK DONAVE NA BLOVAŠKEM	OZNAKA ZA LINTENŠTAJN	NAŠ SMUČ SKAKALEC (JURJI)	NEKD. JAPONSKO RAČUNALNIK
										STAR IZRAZ ZA SAMOSTAN						
										KRATKA SALJIVA PESEM	10					
										JAPONSKI PISATELJ (KOBO)				PAULA ABDUL PROBU PODOBNO ŽITO		
										BIVSI AVSTRJ. SMUČ. SKAKALEC (ANDREAS)					6	
										NKO ROBAYS			ZAJEDAVCI V LASEČU DRAMA SCHMIT-ZLERJA			
										DEDALOV SIN				4	AMER. POSLOV. NEZ (ELON)	SOSEDA ANGLEZEJ
										URLOJČI MORSKI VAL OB POTRESU						
AVTOR: KĐOR MEŠA ČRKE	GABROVO DREVJE	HORMON NADLEDVICE ZLEZE	NAŠ PESNIK (JOZE)	DOMAČA OBLIKA IMENA PUJ	JUNAK VERGI-LOVE ENEBIDE	GRŠKI PESNIK (JANIS)	ČRT SLAVEC	ČLAN RASNE SKUPINE	KRILLO RIMSKE LEGJE NAUKO BARVAH					UROŠ ROLKO VULKAN V KOSTARRIKI		
MALINA ŽELEZNA PEC	3		9										ČEŠLIJKA OD ČEVLIJA POLOMAJ TELESA V JOGI	7		
NIZJA PISAR. NISKA USLUŽBENKA																
STIŠEN PREM. GOV PRAH								PRPRAVA ZA PŘENOS RAHLENIH PODEZELNE ŽIVALI							AFRIŠKA DRŽAVA	KVARTO. PIREC, KVARTOČ
MAK, KI RASTE V JULIŠKIH ALPAH					5				12				POL. - PR. SUKAR (EU-GENIUSZ) RAZPOKA V STENI	11		
OSEBNI ZAMEK		ČEŠKI SAHIST (RICHARD)	REDOVNICA	TROPEKI VIHAR OSJE GNEZDO (NAREČ.)						MUSLIMAN VRSKI NAJKI ČORAK V KARAVAN						
SIGURNOST, NEOGROZENOST			1					ŽENIN ALI MOZEV OČE DEL TEDNA	2					OZNAKA GRČIJE LESBNA TLA		
NEPREHODNO, ZAPRTO ČREVO	13					UGAND. POLITIK AMN FORDOV MALČEK				GLAS KONJSKIH KOPI ROMAN KONČAR						8
LJUDSKO IME ZA HRAST DOB								MESTNA TRONJAVA V STARIH ATENAH								
BLOMDAHOVA ELEKTRONSKA OPERA								STROJ ZA NAKLADANJE								

OZNAČENE ČRKE RAZPOREDITE V LIK	1	2	3	4	2	5	6	1	2	17	8	4	
	7	9	10	2	10	7	11	12	6	8	13	10	2

Izdelki to.to - Izbran produkt leta

Tosamina blagovna znamka **to.to** je za leto 2021 za svojo linijo naravne otroške kozmetike prejela prestižni pečat **Izbran produkt leta**. Potrošniki so nagrado v kategoriji »Nega nosečnic in otrok« prvo mesto namenili novostim: to.to otroški kremi, mleku za telo, negovalnemu olju, šamponu 2v1, hladilnemu mazilu ter lanolinu in kremi proti strijam. Paket to.to naravnih kozmetičnih izdelkov za nego in zaščito tako mami kot malčku prihrani marsikatero tegobo, odveč pa je tudi večina skrbi, povezanih z možnostjo alergij, kožnih vnetij ali draženja.

Pravilne rešitve - geslo nagradne križanke nam posredujte do 20. maja na naslov Zbornica – Zveza, Ob železnici 30 A, 1000 Ljubljana ali po e-pošti na naslov clanarina@zbornica-zveza.si in izžrebali bomo 5 nagrajencev. Med pravilnimi rešitvami bomo izžrebali 5 nagrad, ki jih prispeva Tosama d. o. o. Vrednost dveh prvih nagrad predstavlja storitev ali izdelek v okvirni vrednosti 30,00 evrov za posamezno nagrado, vrednost dveh drugih nagrad predstavlja storitev ali izdelek v okvirni vrednosti 20,00 evrov za posamezno nagrado, vrednost tretje nagrade pa predstavlja storitev ali izdelek v okvirni vrednosti 10,00 evrov.

2021
MEDNARODNO LETO
MEDICINSKIH SESTER
IN BABIC

5. maj – Mednarodni dan babic pod sloganom:
UPOŠTEVAJTE PODATKE – VLAGAJTE V BABICE

12. maj – Mednarodni dan medicinskih sester pod sloganom:
GLAS MEDICINSKIH SESTER: VIZIJA ZA PRIHODNOST ZDRAVSTVA

13. kongres

ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE:

Medicinske sestre in babice v središču globalnih izzivov za razvoj in prihodnost zdravstva,

ki bo potekal 12. maja 2021 preko spletne platforme

PRELIMINARNI PROGRAM

8.00 – 9.00	REGISTRACIJA	11.20 – 11.40	SKOZI TRNJE DO CVETLICE - Polona Šafarič Tepeš
9.00 – 9.10	POZDRAVNI NAGOVORI	11.40 – 12.00	PREDAVANJA SPONZORJA, aktivni odmor
9.10 – 9.30	EFN - VOICE OF NURSES IN EUROPE - Elizabeth Adams, predsednica EFN	12.00 – 12.20	DINAMIČNO ZDRAVSTVO V RIGIDNIH ZDRAVSTVENIH SISTEMIH - Prof. dr. Petra Došenovič Bonča
9.30 – 9.50	THE POTENTIAL IMPACT OF MIDWIVES ON LIVES SAVED, AND WHAT THIS MEANS FOR THE FUTURE OF MIDWIFERY - Frances McConville, WHO	12.20 – 12.40	PRIHODNOST ZDRAVSTENIH POKLICEV V DRUŽBI 5.0: SOBIVANJE ČLOVEŠKE IN UMETNE INTELIGENCE? - Dr. Jana Javornik
9.50 – 10.10	DRŽAVLJANI ZAUPAJO MEDICINSKIM SESTRAM, KAJ PA ZDRAVSTVENA POLITIKA? Prof. dr. Brigita Skela Savič	12.40 – 13.00	ZDRAVSTVENA NEGA V LUČI UPORABE NAPREDNIH TEHNOLOGIJ - Asist. Andrej Fink
10.10 – 10.20	aktivni odmor	13.00 – 13.40	okrogla miza - TELEZDRAVSTVO – PRIHODNOST ZDRAVSTVENIH SISTEMOV ZA UPORABNIKE ZDRAVSTVENIH STORITEV
10.20 – 10.40	PANDEMIJA IN SOLIDARNOST – prof. dr. Mladen Dolar		
10.40 – 11.00	ŽIVIMO NA PLANETU, KI NE RASTE - Prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj		
11.00 – 11.20	OPRAVLJATI POKLIC ALI BITI POKLICAN - Zenel Batagelj		

Vljudno vabljeni!

KONGRES PODARJAMO VSEM IZVAJALCEM ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE OB
MEDNARODNEM LETU MEDICINSKIH SESTER IN BABIC 2021.

Monika Ažman,
predsednica Zbornice - Zveze

8. 4. 2021

Kaj imajo skupnega slab spanec, epigenetika in sladkorna bolezen?

Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v endokrinologiji

- 16.30 – 17.00 Registracija na spletno platformo
- 17.05 – 17.15 Vplivi različnih dejavnikov na glikemijo *Jana Klavs, viš.med.ses., edukatorica s spec. znanji o sl. Bolezni*
- 17.15 – 17.55 Epigenetika in sladkorna bolezen *Izr. prof. dr. Zala Jenko Pražnikar*
- 17.55 – 18.40 Cirkadiani ritmi in sladkorna bolezen ali kako spanje vpliva na glikemijo? *Doc. dr. Nina Mohorko*
- 18.40 – 18.50 Simpozij
- 18.50 – 19.00 Razprava, vprašanja in odgovori
- 19.00 – 19.10 Zaključek s ključnimi sporočili predavanj *Andreja Semolič Valič, dipl. ms., mag. dietetike*

15. 4. 2021

Etični vidiki paliativne oskrbe bolnikov na vseh ravneh zdravstvene obravnave v času epidemije COVID-19

Organizator:
Stalna delovna skupina za paliativno zdravstveno nego

- 16:30 – 17:00 Registracija udeležencev
- 17:00 – 17:20 Etični vidiki paliativne oskrbe bolnikov v času epidemije COVID *asis. Urška Lunder, dr. med.*
- 17:20 – 17:40 Izzivi paliativne oskrbe v patronažnem varstvu v času Covid-19 *mag. Jožica Ramšak Pajk, prof. zdr. vzg., viš. pred.*
- 17:40 – 18:00 Hospic oskrba na domu v času epidemije *Hedvika Zimšek, vms., prof. zdr. vzg.*
- 18:00 – 18:20 Paliativna oskrba v socialnih zavodih v času epidemije *Gabrijela Valenčič, mag. zdr. nege*
- 18:20 – 18:40 Paliativna oskrba bolnikov v bolnišnicah v času epidemije *Maja Janežič, mag. vzg. in menedž. v zdr., Judita Slak, dipl.m.s.*
- 18:40 – 19:00 Razprava in zaključek

20. 4. 2021

Preprečevanje nasilne komunikacije nad zdravstvenimi delavci v času COVID – 19

Organizator:
Delovna skupina za nenasilje v zdravstveni in babiški negi

- 17.00 – 19.90 *Izvajalca: Aljoša Lapanja in Dora Lešnik Mugnaioni*

22. 4. 2021

Srčno-žilni zapleti po prebolelem COVID-19

Organizator:
Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v kardiologiji in angiologiji

- 16.45 – 17.00 Registracija udeležencev
- 17.00 – 17.05 Otvoritev srečanja in pozdrav udeležencev
- 17.05 – 17.35 Venske trombembolije in COVID-19 *dr. Tjaša Vižintin Cuderman, dr. med., KO za žilne bolezni, UKC Ljubljana*
- 17.35 – 18.00 Zdravstvena vzgoja pacientov po COVID-19 in preboleli pljučni emboliji *Anda Duronjič, dipl. m. s., KO za žilne bolezni, UKC Ljubljana*
- 18.00 – 18.30 Miokarditis in perikarditis *dr. Andreja Černe Čerček, dr. med., KO za kardiologijo, UKC Ljubljana*
- 18.30 – 18.50 Vloga medicinske sestre pri zdravstveni negi bolnika z miokarditisom *Lojzka Čuk, dipl. m. s., UKC Ljubljana*
- 18.50 – 19.00 Razprava in zaključek seminarja

6. 5. 2020

Kako zgraditi dober tim

Organizator:
Sekcija medicinskih sester v managementu

- 15.30 – 16.00 Registracija udeležencev
- 16.00 – 16.15 Uvod
- Moderatorica: doc.dr. Saša Kadivec*
- 16.15 – 17.00 Oblikovanje timov v zdravstvenem sistemu na Irskem *Klavdija Peternelj, MSc (Kraljevina Švedska), dipl. m. s.*
- 17.00 – 18.30 Oblikovanje in razvoj odličnega tima *Maja Vukasović Žontar, prof., zasebna raziskovalka*
- 18.30 – 19.00 Razprava

20. 5. 2021

Uvod v ACCESS BARS

Organizator:
Zbornica - Zveza

- 16.30 – 17.00 Prijave
 - 17.00 – 17.10 Uvod in pozdrav
 - 17.10 – 17.40 Kaj so Access Bars
 - 17.40 – 18.00 Orodja
 - 18.00 – 18.30 Prikaz in učenje mini Bars tretmaja
 - 18.30 – 19.00 Razprava in vprašanja
- Izvajalka: Sonja Turnšek, mag. zdr. nege*

VEČ INFORMACIJ NA SPLETNI STRANI ZBORNICE – ZVEZE, OBVEZNA JE E - PRIJAVA

v sodelovanju z

Zbornico zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zvezo strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije

Sekcija medicinskih sester v enterostomalni terapiji

organizirata

IZOBRAŽEVANJE IZ ENTEROSTOMALNE TERAPIJE – ŠOLA ET,

ki ima certifikat Svetovnega združenja enterostomalnih terapevtov WCET.

Ciljni udeleženci: dipl. m. s./dipl. zn. z najmanj triletnimi delovnimi izkušnjami in zdravstveni negi, ki so zaposleni v zdravstveni ustanovi ali socialnozdravstvenem zavodu.

Namen izobraževanja: poglobljeno znanje s področja zdravstvene nege in oskrbe pacienta s stomo, inkontinenco in kronično rano.

Obseg: izobraževanje bo potekalo v prostorih Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana s predvidenim začetkom jeseni 2021. Program izobraževanja bo skupno obsegal 320 ur. Teoretični in praktični del bosta potekala po sistemu en teden v mesecu v skupnem obsegu 160 ur teorije in 160 ur prakse.

Izobraževanje se zaključuje z raziskovalno nalogo in pisnim preverjanjem znanja.

Kotizacija: 2.440 EUR z vključenim DDV, v ceno je vključeno gradivo.

Izobraževanje bo izvedeno za najmanj 20 oz. največ 30 udeležencev.

Prijave udeležencev sprejemamo najkasneje do 31. 5. 2021 na e-naslov: enterostomalna.terapija@kclj.si

Programsko-organizacijski odbor:

Tadeja Krišelj, Bojan Veberič in Maja Medvešček Smrekar

Organizator

REGIJSKA STROKOVNA DRUŠTVA (RSD)

TEMA SREČANJA

OBVEZNE VSEBINE:
POKLICNA ETIKA IN
ZAKONODAJA S PODROČJA
ZDRAVSTVA
KAKOVOST IN VARNOST V
ZDRAVSTVU

Datum, kraj, lokacija dogodka in registracija

Programi regijskih strokovnih društev in termini so objavljeni na spletnih straneh društev in potekajo v spletnem okolju (E - izobraževanja).

Kotizacija, nakazilo, število udeležencev

Kotizacija znaša 120 EUR z vključenim DDV za posameznega udeleženca. Za člane Zbornice - Zveze (RSD), ki imajo poravnane članske obveznosti, bodo stroški izobraževanja kriti iz sredstev regijskih društev oziroma iz naslova plačanih članarin.

Licenčne in pedagoške točke

Programi so namenjeni zaposlenim v zdravstveni in babiški negi ter oskrbi in so usklajeni z vsebinami, ki jih mora vsebovati strokovno izpopolnjevanje za izpolnjen pogoj OBVEZNIH VSEBIN v enem licenčnem obdobju.

Dodatne informacije in prijava

Prijave na strokovno izpopolnjevanje potekajo na spletnih straneh.

Vse informacije v zvezi s prijavo v spletno okolje boste prejeli na vaš E naslov, zato prosimo, da ga ob prijavi obvezno navedete.

Organizator

Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v oftalmologiji

TEMA SREČANJA

13. ZDRAVNIŠKI KONGRES

Datum, kraj, lokacija dogodka in registracija

Datum: 20. 5. 2021
Kraj: preko spletnega portala
Registracija: 08.15 - 8.25

Program izobraževanja

Program strokovnega izobraževanja bo v celoti objavljen na spletni strani Zbornice - Zveze: www.zbornica-zveza.si

Kotizacija, nakazilo, število udeležencev

Kotizacije ni.

Licenčne in pedagoške točke

Program strokovnega srečanja je v postopku vpisa v register strokovnih izpopolnjevanj in vrednotenja za licenčne in pedagoške točke pri Zbornici - Zvezi.

Dodatne informacije in prijava

Prijavite se na spletni strani: <https://www.zos2021.si/index.php/sl/>

Prijave sprejemamo do zasedbe prostih mest. Ostale informacije prejmete na tel. 041 487 871 (Andreja Marolt).

Organizator

Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v oftalmologiji

TEMA SREČANJA

OKVARE VIDA - TIHA GROŽNJA
OSEBAM S SLADKORNO
BOLEZNIJO

Datum, kraj, lokacija dogodka in registracija

Datum: 28. 5. 2021
Kraj: preko Google meet domene
Registracija: 08.15 - 8.45.

Program izobraževanja

Program strokovnega izobraževanja bo v celoti objavljen na spletni strani Zbornice - Zveze: www.zbornica-zveza.si

Kotizacija, nakazilo, število udeležencev

Kotizacija z DDV znaša 75,00€ (članom ZZBNS, ki imajo poravnane članske obveznosti, se prizna 50% popust). Kotizacijo nakažite na TRR 0201 5025 8761 480, sklic na številko 00 0211-06032020. Podjetja in zavodi lahko znesek poravnajo tudi po izstavitvi računa. Število udeležencev je omejeno na 100.

Licenčne in pedagoške točke

Program strokovnega srečanja je v postopku vpisa v register strokovnih izpopolnjevanj in pridobitve licenčnih in pedagoških točk pri Zbornici - Zvezi.

Dodatne informacije in prijava

Prijava je možna preko spletne strani www.zbornica-zveza.si E prijavnica. Prijave sprejemamo do zasedbe prostih mest. Ostale informacije prejmete na tel. 041 487 871 (Andreja Marolt).

Organizator

Sekcija medicinskih sester v promociji zdravlja in zdravstveni vzgoji

TEMA SREČANJA

DRUŽINSKA OBRAVNAVA ZA
ZDRAV ŽIVLJENJSKI SLOG

Datum, kraj, lokacija dogodka in registracija

10. 6. 2021 Mladinsko zdravilišče in letovišče RKS, Debeli rtič:
(v primeru poslabšanja epidemiološke situacije se bo strokovno srečanje izvedlo na daljavo, volitve predsednika in članov izvršilnega odbora strokovne Sekcije medicinskih sester v promociji zdravlja in zdravstveni vzgoji za mandatno obdobje 2021 -2025 pa korespondenčno).

Program izobraževanja

Strokovno izobraževanje je namenjeno vsem zaposlenim, ki se pri svojem delu srečujejo z obravnavo nezdravih življenjskih navad otrok, mladostnikov in njihovih družin na vseh nivojih zdravstvenega varstva - primarnem, sekundarnem in terciarnem. Program strokovnega srečanja je objavljen na spletni strani Zbornice - Zveze.

Kotizacija, nakazilo, število udeležencev

Kotizacija z DDV znaša 190 € (članom ZZBNS, ki imajo poravnane članske obveznosti, se prizna 50% popust in znaša 95 €); vključuje zbornik in prehrano med odmorom. Kotizacijo nakažite na transakcijski račun Zbornice - Zveze št. 02015-0258761480 sklic na številko 0232- 10062021.

Licenčne in pedagoške točke

Program strokovnega srečanja je v postopku vpisa v register strokovnih izpopolnjevanj in pridobitve licenčnih in pedagoških točk pri Zbornici - Zvezi.

Dodatne informacije in prijava

Prijava na strokovno izobraževanje je možna preko E prijavnice, ki je dosegljiva na spletni strani Zbornice - Zveze: www.zbornica-zveza.si Dodatne informacije: sekcijapzv@gmail.com

DOBRODOŠLI V KLUBU LUMPI

Včlanite se v Klub Lumpi, kjer se vse vrti okoli vaših najmlajših

Starši, pridružite se Klubu Lumpi, ki je namenjen vam in vašim najmlajšim vse do 7. leta starosti.

Članstvo vam prinaša:

NOVO

 ZBIRANJE PIK

 VREDNOSTNE KUPONE ZVESTOBE

 KNJIŽICE KUPONOV

 EKSKLUZIVNE PONUDBE

 KORISTNE NASVETE

Kako se včlanite v Klub Lumpi?

Poskenirajte QR-kodo, naložite mobilno aplikacijo Moj M in kliknite ikono Klub Lumpi.

www.lumpi.si

Mercator
moj najboljši sosed